

STRATEGIA POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO 2025 - 2035

wokół wspólnych spraw

Spis treści:

1.	Wprowadzenie	3
2.	Proces tworzenia Strategii	4
3.	Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu grudziądzkiego	7
4.	Analiza SWOT	54
5.	Misja i wizja rozwoju do 2035 roku	66
6.	Priorytetowe obszary tematyczne, cele i zakres planowanych zadań	67
7.	Obszary działań wykraczających poza kompetencje powiatu, a ważne dla rozwoju	80
8.	Komplementarność celów Strategii z innymi dokumentami planistycznymi	85
9.	Źródła finansowania	87
10.	System monitoringu i realizacji Strategii	89
11.	Wskaźniki realizacji Strategii	90

1. Wprowadzenie

„Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035” to kluczowy dokument planistyczny, który wyznacza kierunki rozwoju obszaru na najbliższą dekadę. Opracowanie niniejszego dokumentu jest związane z zakończeniem obowiązywania poprzedniej Strategii oraz potrzebą dostosowania działań do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Proces tworzenia Strategii na lata 2025-2035 rozpoczął się w drugiej połowie 2024 roku i był realizowany z udziałem szerokiego grona interesariuszy, w tym przedstawicieli władz lokalnych, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców powiatu. Kompleksowa diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej oraz konsultacje społeczne pozwoliły na precyzyjne określenie priorytetów, celów strategicznych, celów operacyjnych oraz propozycji wybranych działań na lata 2025-2035. Ponadto prezentowana Strategia opisuje, jak zadania rozwojowe, podejmowane i realizowane przez Powiat Grudziądzki do końca 2035 roku, wpisują się w ramy określone w innych dokumentach strategicznych.

Nadrzędny cel Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego przedstawiony został w Misji. Deklarujemy w niej, że chcemy być samorządem bliskim mieszkańcom, stawiającym na dialog, partnerstwo samorządowe, otwartą i sprawną administrację. Chcemy poprzez to budować przyszłość regionu i wzmacniać jego potencjał gospodarczy i społeczny.

Wizja rozwoju Powiatu Grudziądzkiego polega na dążeniu do uczynienia go atrakcyjnym miejscem do życia, przyjaznym dla mieszkańców i inwestorów, z rozwiniętą infrastrukturą, nowoczesną edukacją oraz troszczącym się o osoby wymagające wsparcia.

Dokument ten jest odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnej oraz wyrazem wspólnej troski o przyszłość Powiatu Grudziądzkiego. Osiągnięcie założonych celów będzie wymagało efektywnej współpracy wszystkich interesariuszy oraz elastycznego dostosowywania działań do zmieniających się warunków zewnętrznych. Strategia podkreśla szczególnie ważną rolę tworzenia wspólnych mechanizmów rozwoju i współpracy z gminami wchodzącymi w skład Powiatu Grudziądzkiego oraz z Miastem Grudziądz.

Zapraszamy do zapoznania się z niniejszym dokumentem oraz aktywnego uczestnictwa w realizacji Strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju Powiatu Grudziądzkiego.

2. Proces tworzenia Strategii

Prace nad niniejszym dokumentem rozpoczęły się w drugiej połowie 2024 r. Z końcem roku wygasła bowiem dotychczasowa „Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024”. Pierwszym krokiem był wybór zewnętrznego moderatora całego procesu oraz powołanie uchwałą Nr 24/72/2024 Zarządu Powiatu Grudziądzkiego z dnia 31 grudnia 2024 r. Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035.

W skład Zespołu weszli:

1. Adam Olejnik – Starosta Grudziądzki – Przewodniczący Zespołu,
2. Marcin Dziadzio – Wicestarosta Grudziądzki – Zastępca Przewodniczącego,
3. Dorota Kaczerowska – Sekretarz Powiatu,
4. Monika Swół – Skarbnik Powiatu,
5. Monika Kwiring – Zastępca Kierownika Wydziału Finansowego Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
6. Kazimierz Sobótka – Kierownik Wydziału Środowiska i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
7. Edward Wiatrowski – Kierownik Wydziału Geodezji i Nieruchomości Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
8. Zdzisław Tyczyński – Inspektor Wydziału Geodezji i Nieruchomości Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
9. Marek Ziemer – Kierownik Wydziału Komunikacji Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
10. Teresa Kleczewska – Inspektor Wydziału Komunikacji Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
11. Hanna Lotarska – Kierownik Wydziału Rozwoju, Edukacji i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
12. Marek Kannenberg – Podinspektor Wydziału Rozwoju, Edukacji i Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Grudziądzu,
13. Monika Bylińska – Podinspektor Wydziału Organizacyjnego,
14. Michał Rymacki – Dyrektor Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. K. Jagiellończyka w Łasinie,
15. Bożena Grabda – Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
16. Izabela Kotlewska – Dyrektor Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Wydrznie,
17. Rafał Zieliński – Kierownik Powiatowego Zarządu Dróg w Grudziądzu;
18. Krzysztof Klonowski – Przewodniczący Rady Powiatu Grudziądzkiego.

Pierwszym zadaniem Zespołu było opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru powiatu grudziądzkiego. Dostępne dane statystyczne (z baz Głównego Urzędu Statystycznego) zostały uzupełnione o liczne informacje i zjawiska lokalne, których nie wychwytyją narzędzia statystyki publicznej.

W celu dokonania pogłębionej, wieloaspektowej analizy odbyły się spotkania, w których oprócz członków Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035 wzięli udział:

1. Beata Sikorska – Kujawsko-Pomorski Wicekurator Oświaty,

2. Maciej Glamowski – Prezydent Miasta Grudziądza,
3. Maciej Góral – Burmistrz Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński,
4. Jacek Wrzos – Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński,
5. Rafał Kobylski – Burmistrz Miasta i Gminy Łasin,
6. Hanna Hydzik – Wójt Gminy Rogóźno,
7. Andrzej Rodziewicz – Wójt Gminy Grudziądz,
8. Piotr Kozłowski – Zastępca Wójta Gminy Świecie nad Osą,
9. Adam Bandurski – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
10. Marek Czarnuch – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
11. Mirosław Guzowski – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
12. Tomasz Kaliszewski – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
13. Krzysztof Klucznik – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
14. Grzegorz Masiota – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
15. Tomasz Nadworny – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
16. Agnieszka Niedzin – Radna Rady Powiatu Grudziądzkiego,
17. Andrzej Rydecki – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
18. Aleksander Zadykiewicz – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
19. Mieczysław Kucharski – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
20. Marcin Wołoszyn – Radny Rady Powiatu Grudziądzkiego,
21. Michał Neumann – Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu,
22. st. bryg. mgr inż. Robert Gutowski – Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu,
23. asp. sztab. Mariusz Stodolski – przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu,
24. Beata Kruska – Dyrektor Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grudziądzu,
25. Małgorzata Roman – Zastępca Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu,
26. Katarzyna Lewandowska – Główna księgowa w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grudziądzu,
27. Szymon Jagielski – Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie,
28. Sławomir Chyła – Prezes Zarządu Oddziału Powiatowego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Grudziądzu,
29. Ilona Linczowska – Lokalna Grupa Działania „Vistula-Terra Culmensis-Rozwój przez Tradycję”,
30. Anna Jarzyńska – Elpigaz sp. z o.o. w Grudziądzu,
31. Zdzisław Pogonowski – Altragaz sp. z o.o. w Grudziądzu,
32. Maria Janowska – Grudziądzkie Towarzystwo Pomocy Dziecku i Rodzinie Homini,
33. Sylwia Jaszewska – Kierownik Warsztatu Terapii Zajęciowej w Grucie,
34. Patrycja Piłat-Wyrwińska – Bractwo Rycerskie Zamku Radzyńskiego,
35. Justyna Malewska-Sempołowicz – Koło Przewodników PTTK im. Józefa Błachnio w Grudziądzu,
36. Katarzyna Pyszora – Prezes Fundacji Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych w Łasinie,
37. Szymon Lewandowski – przedstawiciel Urzędu Gminy Rogóźno.

Kilkugodzinne dyskusje pozwoliły nie tylko zdiagnozować obecną sytuację powiatu i omówić możliwe scenariusze rozwojowe, ale także określić konkretne zadania, które na ten moment (styczeń 2025 r.) wydawały się uczestnikom najpilniejsze i niezbędne do przeprowadzenia w latach 2025-2035. Ze względu na bardzo wysoką frekwencję (udział wzięło łącznie 47 osób) część spotkania prowadzona była w podziale na grupy tematyczne. Każda grupa mogła doprecyzować zagadnienia związane z jednym z ośmiu głównych obszarów tematycznych i dodatkowo zgłosić swoje uwagi oraz propozycje do materiałów przygotowanych przez pozostałych uczestników.

Na zakończenie uczestnicy mogli wskazać cztery dziedziny, które Powiat Grudziądzki powinien uznać za priorytetowe na najbliższą dekadę. Wśród odpowiedzi wyraźnie dominowało bezpieczeństwo, a w dalszej kolejności: rozwój infrastruktury, poprawa usług społecznych i wsparcie rozwoju gospodarczego (w tym: nowoczesna edukacja).

Zespół przeanalizował zebrane dane i na ich podstawie ostatecznie określił wizję rozwoju, priorytetowe obszary tematyczne, listę zadań do realizacji, źródła ich finansowania oraz system wdrażania i monitoringu Strategii.

Tak opracowany projekt został przekazany do konsultacji społecznych, w ramach których mieszkańcy mogli przekazywać swoje uwagi i propozycje zmian. Projekt dokumentu został umieszczony na stronie internetowej Starostwa, a uczestnicy wcześniejszych spotkań otrzymali tą informację drogą mailową.

Łącznie w wyniku konsultacji społecznych przekazanych zostało ... propozycji, które były analizowane na posiedzeniu Zespołu w maju 2025 r. Po wprowadzeniu niezbędnych zmian, dokument został przekazany do analizy odpowiednich Komisji Rady Powiatu, a następnie przyjęty do realizacji uchwałą Rady Powiatu Grudziądzkiego.

3. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu grudziądzkiego

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035 ma na celu określenie kierunków, które będą miały istotny wpływ dla rozwoju obszaru. Proces ten odbywał się na podstawie diagnozy obszaru obejmującej analizę danych statystycznych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS), informacji pochodzących od mieszkańców powiatu grudziądzkiego, Starostwa Powiatowego w Grudziądzu oraz współpracujących z nim podmiotów i instytucji. Najistotniejsze jest prześledzenie zmian i zdiagnozowanie podstawowych trendów społeczno-gospodarczych na badanym obszarze. W związku z tym dane zebrane zostały z okresu pięciu lat, tj. od roku 2019 do 2023 (uwzględniając ich dostępność).

Bezpośrednie sąsiedztwo miasta Grudziądz ma wpływ na zjawiska zachodzące na obszarze powiatu grudziądzkiego. Poprawne określenie celów wymaga więc przeanalizowania procesów występujących na terenie powiatu grudziądzkiego i miasta Grudziądz, w porównaniu do średnich wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego i Polski (*benchmarking*). Dzięki temu możliwe jest określenie zarówno atutów obszaru, jak i problemów charakterystycznych dla Powiatu Grudziądzkiego.

Wnioski z poszczególnych części diagnozy zawsze zawierają wyjaśnienia i odniesienie do konkretnych danych i wskaźników, użytych w analizach szczegółowych. Ze swej natury konkluzje stanowią pewne uogólnienie, ale powinny być zakorzenione, wywodzić się z dostępnych, rzetelnych, porównywalnych danych.

Każda część kończy się podsumowaniem, w którym za każdym razem wskazano cechy i zjawiska, charakterystyczne dla Powiatu Grudziądzkiego. Spośród zestawu szczegółowych analiz, w pierwszej kolejności wybrane zostały te elementy, które stanowią atuty i problemy powiatu (są jego silnymi i słabymi stronami) oraz zjawiska, które mogą stanowić zewnętrzne szanse i zagrożenia (potencjał i ryzyko).

Podstawowe informacje:

Powiat grudziądzki położony jest w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Gminy wchodzące w skład powiatu grudziądzkiego to: gmina wiejska Rogóźno, gmina miejsko-wiejska Łasin, gmina wiejska Świecie nad Osą, gmina miejsko-wiejska Radzyń Chełmiński, gmina wiejska Grudziądz oraz gmina wiejska Gruta. Na terenie zlokalizowane są dwa miasta: Łasin (największe w powiecie) i Radzyń Chełmiński.

Od północy powiat sąsiaduje z powiatem kwidzyńskim (woj. pomorskie), od wschodu z powiatem iławskim i nowomiejskim (woj. warmińsko-mazurskie), od południowego wschodu i od południa z powiatem brodnickim, wąbrzeskim i chełmińskim, a od zachodu z powiatem świeckim, wchodzącymi w skład województwa kujawsko-pomorskiego.

Największym ośrodkiem miejskim mającym istotny wpływ na obszar powiatu grudziądzkiego jest miasto Grudziądz, bezpośrednio sąsiadujące z gminami wiejskimi Grudziądz i Rogóźno.

Grafika 1. Mapa województwa kujawsko-pomorskiego.

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy; Rocznik Statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego 2009, Bydgoszcz 2009.

Łączna powierzchnia obszaru powiatu grudziądzkiego wynosi 729 km², co stanowi 4,05% województwa kujawsko-pomorskiego i 0,23% powierzchni Polski. Pod względem powierzchni powiat grudziądzki zajmuje 8. miejsce w województwie kujawsko-pomorskim na 23 powiaty, wliczając miasta na prawach powiatu.

Obszar powiatu grudziądzkiego obejmuje wspomniane 6 gmin, w których skład wchodzi łącznie 99 sołectw. Najwięcej sołectw występuje w gminie wiejskiej Grudziądz (25) a najmniej w gminie Rogóźno (11).

Grafika 2. Mapa powiatu grudziądzkiego.

Źródło: Powiat Grudziądzki.

Powiat grudziądzki zlokalizowany jest w obrębie mezoregionu Pojezierza Chełmińskiego. Krajobraz jest efektem występowania lekko falistych lub wypłaszczonych wysoczyzn morenowych poprzecinanych licznymi rynnami polodowcowymi o wydłużonym kształcie. Charakterystyczne dla rzeźby Pojezierza Chełmińskiego są moreny czołowe, szczególnie w okolicy Radzyna Chełmińskiego.

Na podłożu glinianym wykształciły się tu gleby płowe o różnych klasach bonitacyjnych, co stanowi dobre warunki dla rozwoju rolnictwa. Blisko 75% powierzchni powiatu to tereny rolnicze jednakże urozmaicone malowniczymi jeziorami i bagienkami śródpolnymi. Najpopularniejsze dla celów rekreacyjnych są jeziora: Mełno, Kuchnia, Łasińskie i Zamkowe. Większość lasów skupia się w dolinie rzeki Osy (sąsiadując bezpośrednio z miastem Grudziądz) oraz w północnej części powiatu, tworząc doskonałe warunki do wypoczynku i rekreacji.

Szczególnie ważna dla dostępności komunikacyjnej obszaru jest przebiegająca tu autostrada A1, do której najbliższy dostęp jest zapewniony przez węzły Nowe Marzy i Grudziądz. Dzięki temu powiat grudziądzki ma zapewniony dostęp do szlaku tranzytowego łączącego Niemcy z państwami nadbałtyckimi. Dogodne warunki komunikacyjne dla obszaru stwarzają również drogi krajowe nr 16 i nr 55 oraz sieć dróg wojewódzkich i lokalnych. Istotną szansą rozwojową obszaru powiatu grudziądzkiego jest planowana budowa drogi ekspresowej S5 (dawniej S16) z Grudziądza

do Ostródy. Obecnie (w 2025 r.) trwają prace nad wyznaczeniem ostatecznego korytarza jej przebiegu.

Poważnym ograniczeniem dostępności komunikacyjnej jest znikoma ilość połączeń kolejowych. Przez teren powiatu przebiegają dwie linie kolejowe o znaczeniu krajowym: nr 207 (relacji Toruń Wschodni-Wałdowo Szlacheckie-Grudziądz-Rogóźno Pomorskie-Malbork) i nr 208 (relacji Działdowo-Brodnica-Jabłonowo Pomorskie-Bursztynowo-Mełno-Nicwałd-Grudziądz-Laskowice Pomorskie-Chojnice). W związku z planowaną budową Centralnego Portu Komunikacyjnego, w 2024 roku trwały konsultacje dla mieszkańców powiatu w sprawie budowy linii kolejowych 5 i 242 na odcinku Grochowski-Grudziądz-Warlubie oraz linii kolejowej na odcinku Grudziądz-Gdańsk (jako jednej ze „szprych” CPK). Realizacja tych przedsięwzięć jest jednak w dużej mierze zależna od decyzji na szczeblu krajowym.

Podkreślić tu także należy, że choć wielkie inwestycje (trasa S5 i linia szybkiej kolei CPK) mogą w przyszłości stanowić istotną szansę rozwojową, to na obecnym etapie postrzegane są one także jako zagrożenie. Brak ostatecznych decyzji, co do lokalizacji tych inwestycji wzbudza bowiem duży niepokój wśród mieszkańców, którzy obawiają się, że ich nieruchomości i przedsiębiorstwa ucierpią w procesie inwestycyjnym.

Cały obszar powiatu grudziądzkiego został objęty polityką terytorialną w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Gminy wchodzące w skład powiatu grudziądzkiego, tj. gmina wiejska Grudziądz i Rogóźno są mocno powiązane funkcjonalnie z miastem Grudziądz, co zostało odzwierciedlone we włączeniu ich do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Grudziądza. Pozostałe gminy obszaru, jak również sam Powiat Grudziądzki, zostały włączone w Obszar Prowadzenia Polityki Terytorialnej Powiatu Grudziądzkiego (Miasto i Gmina Łasin, Gmina Świecie nad Osą, Miasto i Gmina Radzyń Chełmiński oraz Gmina Gruta). Wszystkie gminy obszaru przystąpiły również do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru działania Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Vistula-Terra Culmensis - Rozwój przez Tradycję” na lata 2023-2029.

Średnia gęstość zaludnienia w powiecie grudziądzkim w roku 2023 wyniosła 53 osoby/km² i jest znacznie niższa niż przeciętnie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (111 osób/km²) oraz na terenie Polski (119 osoby/km²). Wpływ na niską gęstość zaludnienia ma duże rozproszenie ludności obszaru i przeważający udział obszarów wiejskich.

Na przestrzeni lat 2019-2023 obserwujemy niewielki spadek gęstości zaludnienia z poziomu 55 osób/km² do poziomu 53 osób/km², co może świadczyć o naturalnych ruchach migracyjnych. Podobny trend stabilnego i nieznacznego spadku gęstości zaludnienia obserwujemy na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego i kraju.

Łączna liczba mieszkańców powiatu grudziądzkiego na dzień 31.12.2023 r. to 39 137 osób (czyli odpowiednio 1,96% ludności województwa kujawsko-pomorskiego i 0,10% ludności Polski). Dane GUS wskazują na spadek liczby ludności obszaru o ponad 1 100 osób na przestrzeni 5 lat (2019 – 40 238 osób, 2023 - 39 137 osób). Podział na poszczególne grupy mieszkańców wg ekonomicznych grup wieku został scharakteryzowany szczegółowo w części *Struktura demograficzna*.

Tabela 1. Liczba ludności powiatu grudziądzkiego wg stanu na 31.12.2023 r.

Obszar	Liczba ludności	Powierzchnia (w km ²)	Gęstość zaludnienia (w osobach na km ²)
Polska	37 636 508	313 931	119
woj. kujawsko-pomorskie	1 996 003	17 971	111
powiat grudziądzki	39 137	729	53
w tym:			
Grudziądz gm. wiejska	13 719	166	82
Rogóźno	3 967	116	34
Łasin	7 322	137	53
Świecie nad Osą	3 709	95	39
Radzyń Chełmiński	4 416	91	48
Gruta	6 004	124	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując liczbę ludności widać, że na terenie gminy wiejskiej Grudziądz zamieszkuje ponad 35% mieszkańców całego powiatu grudziądzkiego. Na obszarze gminy wiejskiej Grudziądz mieszka o blisko 2000 osób więcej niż łącznie w dwóch gminach miejsko-wiejskich obszaru (Łasin i Radzyń Chełmiński). Teren gminy Grudziądz charakteryzuje się znaczną ilością zakładów pracy zatrudniających od kilku do kilkuset pracowników. Pozostałe gminy mają odmienny charakter (typowo rolniczy).

Zadania należące do kompetencji Powiatu Grudziądzkiego realizowane są przez Starostwo Powiatowe oraz instytucje podległe i współpracujące.

Jednostki organizacyjne Powiatu to:

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu;
- 2) Powiatowy Zarząd Dróg w Grudziądzu;
- 3) Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. K. Jagiellończyka w Łasinie;
- 4) Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Wydrznie;
- 5) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 1 w Wydrznie;
- 6) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 2 w Wydrznie;
- 7) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 3 w Łasinie.

Dodatkowo, zadania z zakresu nadzoru budowlanego wykonuje Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Grudziądzu.

Wyróżnikiem tego obszaru jest silna współpraca instytucjonalna pomiędzy obszarem miasta Grudziądz i powiatu grudziądzkiego, która sprzyja lepszemu wykorzystaniu lokalnych zasobów. Dotyczy to między innymi służb, inspekcji i straży, które obejmują swoim zasięgiem zarówno miasto Grudziądz, jak i obszar powiatu grudziądzkiego. Należą do nich:

- 1) Komenda Miejska Policji w Grudziądzu;
- 2) Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu;

- 3) Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Grudziądzu;
- 4) Powiatowy Lekarz Weterynarii w Grudziądzu.

Dodatkowo, na mocy porozumień zawartych między gminą-miasto Grudziądz, a Powiatem Grudziądzkim funkcjonują wspólne jednostki, tj.:

- 1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grudziądzu;
- 2) Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu;
- 3) Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Podsumowanie:

Już na etapie opracowania podstawowych informacji można wyodrębnić cechy charakterystyczne dla Powiatu Grudziądzkiego. Każda część diagnozy społeczno-gospodarczej zostanie podsumowana w podziale na atuty, problemy, potencjał i ryzyko.

Atutami są cechy czy zjawiska wewnętrzne powiatu, które ocenione zostały jako pozytywne. Są na tyle charakterystyczne dla obszaru, że mogą stanowić ważny czynnik warunkujący rozpoczęcie pewnych pozytywnych procesów zmian na obszarze i stanowią silne strony badanego obszaru.

W dalszej kolejności analizie zostaną poddane problemy i negatywne zjawiska zachodzące wewnątrz powiatu grudziądzkiego, które stanowią podstawę do opracowania listy słabych stron powiatu grudziądzkiego.

Wydarzenia ostatnich lat boleśnie uświadamiają, że działania jednostek samorządu terytorialnego są zależne nie tylko od sytuacji panującej wewnątrz obszaru, ale również od czynników zewnętrznych, tj. wojewódzkich (dostępność funduszy i źródeł dofinansowania), krajowych (zmiany polityczne, legislacyjne), a nawet światowych (pandemia, konflikty zbrojne). Zewnętrzne zjawiska, których wystąpienie jest wysoce prawdopodobne i niezależne od władz i mieszkańców powiatu, zostały wskazane jako potencjał (szansa) lub ryzyko (zagrożenie).

Na podstawie powyższych danych i analiz za cechy szczególne powiatu grudziądzkiego należy uznać:

W kategorii atutów:

- położenie nad Wisłą, w bezpośrednim sąsiedztwie jednego z największych ośrodków miejskich województwa kujawsko-pomorskiego – Grudziądza,
- włączenie powiatu wraz z czterema gminami w Obszar Prowadzenia Polityki Terytorialnej Powiatu Grudziądzkiego oraz dwóch pozostałych gmin w Miejski Obszar Funkcjonalny Grudziądza, co daje dodatkowe możliwości finansowania ze środków unijnych i krajowych,
- przez obszar powiatu przebiega autostrada A1 stanowiąca fragment szlaku tranzytowego Niemcy – państwa nadbałtyckie,
- duży udział obszarów wiejskich w powierzchni powiatu, stanowiących podstawę dla rozwoju rolnictwa, turystyki wiejskiej i rekreacji,
- rozwinięta współpraca i koordynacja działań lokalnych instytucji między różnymi JST.

W kategorii problemów:

- silne rozproszenie mieszkańców w wielu małych miejscowościach powoduje problemy komunikacyjne, jak również konieczność zapewnienia infrastruktury technicznej dla oddalonych od siebie ośrodków.

Potencjał Powiatu to:

- rozwój w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Grudziądza, Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Powiatu Grudziądzkiego i LGD „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”,
- rozwój sieci drogowej w powiecie i w najbliższych okolicach, w szczególności zaplanowana na lata 2030-2032 budowa trasy S5 na odcinku Nowe Marzy do granicy województwa.

Ewentualne ryzyka to:

- zagrożenie powodziowe wzdłuż Wisły i Osy oraz ich dopływów,
- zmiana priorytetów inwestycyjnych na szczeblu krajowym – mogąca opóźnić lub uniemożliwić realizację zadań istotnych z punktu widzenia Powiatu Grudziądzkiego.

Struktura demograficzna

Analizując podstawową zmienną demograficzną, jaką jest liczba mieszkańców powiatu grudziądzkiego, nasuwa się wniosek, że panuje tutaj trend charakterystyczny dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego oraz kraju. Liczba ludności obszaru sukcesywnie maleje, a na przestrzeni lat 2019-2023 liczba osób zamieszkujących obszar powiatu grudziądzkiego zmniejszyła się o 1 101 osób, co stanowi 2,73% spadku w stosunku do roku bazowego (2019 rok).

W tym samym okresie liczba ludności Polski zmniejszyła się o 1,94% (co wskazuje na większe tempo spadku liczby ludności na obszarze powiatu w odniesieniu do kraju), jednakże liczba mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego spadła aż o 3,68% w stosunku do roku 2019 (co świadczy o mniejszym spadku niż dla całego regionu kujawsko-pomorskiego). Czynniki mające wpływ na aktualną sytuację demograficzną zostały przedstawione w dalszej części rozdziału.

Tabela 2. Zmiana liczby ludności powiatu grudziądzkiego w latach 2019-2023.

Obszar	Liczba mieszkańców wg stanu na 31.12. danego roku					Różnica (2023- 2019)	Różnica % (2023- 2019)
	2019	2020	2021	2022	2023		
Polska	38 382 576	38 088 564	37 907 704	37 766 327	37 636 508	- 746 068	- 1,94%
woj. kujawsko- pomorskie	2 072 373	2 031 550	2 017 720	2 006 876	1 996 003	- 76 370	- 3,68%
miasto Grudziądz	94 368	91 289	90 275	89 450	88 658	- 5 710	- 6,05%
powiat grudziądzki	40 238	39 335	39 269	39 162	39 137	- 1101	- 2,73%
gm. wiejska Grudziądz	12 954	13 135	13 353	13 539	13 719	+ 765	+ 5,9%
Rogóźno	4 241	4 089	4 018	3 997	3 967	- 274	- 6,46%
Łasin	7 839	7 562	7 499	7 369	7 322	- 517	- 6,59%
Świecie nad Osą	4 170	3 877	3 815	3 770	3 709	- 461	- 11,05%
Radzyń Chełmiński	4 638	4 532	4 485	4 417	4 416	- 222	- 4,78%
Gruta	6 396	6 140	6 099	6 070	6 004	- 392	- 6,12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Spośród powyższych danych, potwierdzających trend spadku liczby ludności (depopulacji) wyróżnia się jedna gmina na obszarze. Dla gminy wiejskiej Grudziądz, jako jedynej na obszarze powiatu grudziądzkiego, odnotowano na przestrzeni lat 2019-2023 wzrost liczby ludności. W okresie pięciu lat liczba ta zwiększyła się o 5,9% wartości wyjściowej. Na uwagę zasługuje fakt, że w sąsiednim mieście Grudziądz nastąpił spadek liczby ludności o 6,05%, co może świadczyć

o przeprowadzaniu się ludności z obszaru miejskiego na obszar wiejski, z uwagi na czynniki ekonomiczne (możliwie mniejsze koszty życia), ale również chęć obcowania z naturą i większe możliwości powstawania zabudowy jednorodzinnej.

W pozostałych pięciu gminach powiatu grudziądzkiego następuje systematyczny spadek liczby ludności, jednak na terenie gminy wiejskiej Świecie nad Osą jest on najwyższy i stanowi ponad 11% w stosunku do roku bazowego. Może być to związane z położeniem gminy na peryferiach powiatu w znacznym oddaleniu od głównego ośrodka miejskiego, a co za tym idzie problemami komunikacyjnymi i utrudnionymi warunkami do podjęcia aktywności zawodowej.

Na obszarze gmin Gruta, Łasin i Rogóźno spadek liczby ludności utrzymuje się w przedziale pomiędzy 6 a 7%, a najniższy odnotowujemy na obszarze gminy miejsko-wiejskiej Radzyń Chełmiński (- 4,68%).

Trend depopulacji na zdecydowanej większości obszaru utrzymuje się już od roku 2011, co zostało wskazane w poprzedniej Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024. Świadczyć to może o nieskuteczności dotychczasowych działań naprawczych, ale jednocześnie o występowaniu zjawisk na skalę globalną, np. pandemia Covid-19, która znacznie wpłynęła na spadek liczby ludności.

Zgodnie z prognozami demograficznymi GUS (na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2021) w najbliższych dekadach trend spadku liczby ludności w powiecie grudziądzkim będzie się utrzymywał.

Tabela 3. Prognoza liczby ludności powiatu grudziądzkiego na lata 2030-2060.

Rok	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny	RAZEM
2030	6 493	22 807	8 906	38 206
2035	5 676	22 187	9 496	37 359
2040	5 175	20 922	10 193	36 290
2045	5 165	18 992	10 917	35 074
2050	5 084	17 390	11 316	33 790
2055	4 864	16 329	11 210	32 403
2060	4 545	15 647	10 775	30 967
Różnica (2060-2030)	- 1 948	- 7 160	+ 1 869	- 7 239

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

GUS prognozuje, że między 2035 a 2060 rokiem łączna liczba mieszkańców powiatu grudziądzkiego zmniejszy się o ponad 7 tysięcy osób (prawie 20% wartości wyjściowej). Największy spadek będzie dotyczył osób w wieku produkcyjnym, wyraźnie zmniejszy się też liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Jedynie liczba osób w wieku poprodukcyjnym (emerytalnym) będzie się systematycznie zwiększać.

Negatywne prognozy demograficzne stanowią poważne zagrożenie dla dalszego rozwoju Powiatu Grudziądzkiego i wymagają podjęcia działań przygotowawczych (przede wszystkim w zakresie

przewidywanego dynamicznego wzrostu liczby seniorów). Problemem może też być spadająca liczba dzieci i młodzieży, co może mieć przełożenie na działanie lokalnych szkół wszystkich szczebli. Mniej urodzeń to problemy z zapelnieniem działających placówek i większa konkurencja o każdego ucznia pomiędzy poszczególnymi szkołami ponadpodstawowymi. Mniejsza liczba mieszkańców oznaczać także będzie niższe wpływy podatkowe do poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego (a tym samym ograniczenie możliwości inwestycyjnych i rozwojowych).

Spadek liczby mieszkańców całego powiatu grudziądzkiego wynika ze zjawiska ujemnego przyrostu naturalnego (liczba zgonów przewyższająca liczbę urodzeń). Nawet dodatnie saldo migracji (świadczące o większej liczbie osób przeprowadzających się na teren obszaru nad liczbą osób opuszczających obszar w wyniku migracji do innych części kraju lub za granicę) nie jest na tyle wysokie, aby zniwelować spadek liczby mieszkańców.

Na obszarze powiatu grudziądzkiego występuje stały, ujemny przyrost naturalny wynoszący między -0,8 a -5,37 osób rocznie na każdy tysiąc mieszkańców. Skumulowana wartość przyrostu naturalnego na 1000 osób w latach 2019-2023 wyniosła -12,06. W tym samym okresie w skali Polski i województwa kujawsko-pomorskiego mamy również do czynienia z wartościami ujemnymi, pokazującymi nawet większą skalę problemu niż w powiecie grudziądzkim. W okresie 2019-2023 najgorszym przyrostem naturalnym na 1000 osób wyróżnia się rok 2021. Uzasadnieniem dla zaistniałej sytuacji jest zwiększona liczba zgonów w wyniku panującej wówczas kulminacyjnej fali pandemii Covid-19.

Tabela 4. Przyrost naturalny w powiecie grudziądzkim w latach 2019-2023.

Obszar	Przyrost naturalny na 1000 osób					Skumulowany przyrost naturalny na 1000 osób
	2019	2020	2021	2022	2023	
Polska	-0,91	-3,20	-4,95	-3,79	-3,62	- 16,47
woj. kujawsko-pomorskie	-1,33	-3,65	-5,71	-4,54	-4,40	- 19,63
powiat grudziądzki	-0,80	-1,81	-5,37	-2,50	-1,58	- 12,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Czynnik migracji związany ze zmianą miejsca zamieszkania wewnątrz kraju (migracje międzygminne, międzypowiatowe, międzywojewódzkie) lub przeprowadzką poza jego granice jest kolejną zmienną wpływającą na liczbę ludności na obszarze powiatu grudziądzkiego.

Wskaźnikiem pozwalającym na ocenę wpływu migracji na liczbę ludności danego obszaru, jest saldo migracji na 1000 osób. Dodatnia wartość salda migracji oznacza, że na danym terenie liczba napływających mieszkańców jest wyższa niż osób wyprowadzających się z danego terenu.

Tabela 5. Saldo migracji na 1000 osób w powiecie grudziądzkim w latach 2019-2023.

Obszar	Saldo migracji na 1000 osób					Skumulowane saldo migracji na 1000 osób
	2019	2020	2021	2022	2023	
Polska	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	+0,7
woj. kujawsko-pomorskie	-1,3	-1,0	-1,1	-0,9	-1,0	-5,3
miasto Grudziądz	-3,2	-2,1	-2,4	-2,8	-2,8	-13,3
powiat grudziądzki	-1,2	-1,1	2,9	-0,1	1,1	+1,6
w tym:						
gmina wiejska Grudziądz	12,8	10,8	19,9	15,2	13,2	+71,9
Rogóżno	-4,3	-11,7	-2,7	-8,0	1,5	-25,2
Łasin	-9,0	-9,2	-6,7	-9,1	-7,8	-41,8
Świecie nad Osą	-10,0	-14,0	-10,9	-11,9	-12,5	-59,3
Radzyń Chełmiński	-10,1	-6,8	-4,9	-7,0	-2,9	-31,7
Gruta	-5,1	3,3	-4,1	-4,9	-4,0	-14,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W badanym okresie, tj. w latach 2019-2023 dodatnie saldo migracji obserwujemy w roku 2021 i 2023, z którego wynika, że od 1 do 3 osób na każde 1000 mieszkańców zamieszkało na obszarze powiatu grudziądzkiego. Odmienne niż na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, czy nawet sąsiedniego miasta Grudziądz, gdzie we wszystkich badanych latach liczba osób opuszczających te tereny jest wyższa od liczby osób, które zdecydowały się wprowadzić.

Na terenie powiatu grudziądzkiego widzimy niski, ale jednak przyrost liczby mieszkańców w wyniku migracji (skumulowane saldo migracji w latach 2019-2023 na 1000 osób równe 1,6). To znaczy, że na każde 1000 dotychczasowych mieszkańców sprowadziły się prawie 2 nowe osoby. W podziale na poszczególne gminy widać te same wyniki, jak w przypadku ogólnych zmian ludności: na plus wyraźnie wyróżnia się gmina wiejska Grudziądz (zyskująca w każdym roku mieszkańców w wyniku migracji), na minus zaś – gmina Świecie nad Osą, w której spadek ludności w wyniku migracji jest najbardziej dotkliwy.

Na podstawie powyższych danych można wywnioskować, że obszar powiatu grudziądzkiego (a szczególnie gmina wiejska Grudziądz) jest postrzegany jako miejsce będące atrakcyjne do zamieszkania. Najistotniejszym czynnikiem jest bezpośrednie sąsiedztwo miasta Grudziądz (będącego miejscem pracy dla wielu mieszkańców obszaru) oraz bliskość autostrady A1. Pomimo korzystnego położenia w bezpośrednim sąsiedztwie Wisły i Osy, w atrakcyjnym przyrodniczo terenie, na obszarze pozostałych gmin potencjał jest zbyt niski, aby przyciągnąć nowych mieszkańców i zapewnić im atrakcyjne warunki życia.

Poważnym problemem rozwojowym powiatu grudziądzkiego jest znaczne oddalenie od dużych ośrodków miejskich, jakimi są Bydgoszcz, Toruń, Trójmiasto czy Olsztyn. Sprawia to, że szczególnego znaczenia nabierają działania poprawiające skomunikowanie powiatu z głównymi miastami północnej Polski.

Dużym problemem obszaru jest też występowanie miejscowości po byłych PGR zlokalizowanych na terenie gmin: Gruta, Radzyń Chełmiński, Rogóźno i Świecie nad Osą. Mamy tam do czynienia z niekorzystnymi zjawiskami społecznymi, ale również z brakami w potencjale obszaru do zapewnienia atrakcyjnych warunków życia. Widać to po danych dotyczących zmian liczby ludności.

Także Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ wskazuje listę gmin województwa kujawsko-pomorskiego zakwalifikowanych do Obszaru negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej, zidentyfikowanego na poziomie regionalnym. Wśród nich znalazły się również gminy z obszaru powiatu grudziądzkiego:

- Gruta, Łasin, Rogóźno i Świecie nad Osą jako gminy, na obszarze których występują problemy niskiego poziomu rozwoju społecznego i niskiego poziomu przedsiębiorczości;
- Radzyń Chełmiński jako gmina, na obszarze której występuje problem niskiego poziomu rozwoju społecznego;
- Gruta, Łasin, Radzyń Chełmiński i Świecie nad Osą jako obszary negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej, na których występują problemy zaawansowanych procesów starzenia się społeczeństwa.

Na poziomie strategii wojewódzkiej wskazano więc, że na 6 gmin składających się na obszar powiatu grudziądzkiego, tylko jedna (gmina wiejska Grudziądz) nie boryka się z poważnymi problemami rozwojowymi. Sytuację lokalną dodatkowo pogarsza fakt, że miasto Grudziądz (główny ośrodek gospodarczy) uznane zostało za tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze, co przekłada się negatywnie także na sytuację gmin z terenu powiatu grudziądzkiego.

Istotę problemu spadku liczby mieszkańców obrazuje pogłębiona analiza danych dotyczących ilości osób przynależących do poszczególnych ekonomicznych, funkcjonalnych grup wieku. Dostępne dane pozwalają nam określić, w jakim wieku są mieszkańcy danego obszaru. Mieszkańcy należący do osób w wieku przedprodukcyjnym stanowią dzieci i młodzież i na podstawie tych danych możemy wywnioskować, czy ilość urodzeń wzrasta, czy maleje i jak duży staje się udział tej grupy w stosunku do pozostałych. Kolejna grupa to osoby w wieku produkcyjnym i analiza ich liczby pozwala wnioskować o osobach aktywnych zawodowo lub stanowiących potencjał kadrowy na tym obszarze. Trzecią grupą jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym, czyli seniorów. Na podstawie tych danych jesteśmy w stanie wywnioskować, czy występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa. Dane określające ilość osób w poszczególnych grupach są istotne z punktu widzenia planowania inwestycji i działań w oparciu o realne potrzeby mieszkańców powiatu grudziądzkiego.

Według przyjętej tutaj metodologii GUS, do osób w wieku przedprodukcyjnym zalicza się osoby w wieku od 0 do 17 lat. Do osób w wieku produkcyjnym zalicza się mężczyzn w wieku od 18 do 64

lat i kobiety w wieku od 18 do 59 lat. Natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym to osoby w wieku dla mężczyzn 65 i więcej, dla kobiet 60 i więcej.

Modelowa struktura ekonomicznych grup wieku powinna składać się w 60% z osób w wieku produkcyjnym, a po 20% stanowić powinny osoby młode i osoby starsze. W praktyce powinna pojawić się jednak pewna przewaga osób w wieku przedprodukcyjnym nad seniorami, umożliwiającą pełne zastąpienie pokoleń.

Tabela 6. Ludność wg ekonomicznych grup wieku na obszarze powiatu grudziądzkiego (stan na 31.12.2023 r.).

Obszar	Ludność wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem wg stanu na 31.12.2023 r.		
	w wieku przedprodukcyjnym %	w wieku produkcyjnym %	w wieku poprodukcyjnym %
Polska	18,2	58,4	23,3
woj. kujawsko-pomorskie	18,1	58,3	23,6
powiat grudziądzki	20,4	59,6	20,0
w tym:			
gmina wiejska Grudziądz	22,0	60,7	17,3
Rogóźno	21,1	59,4	19,5
Łasin	20,0	57,7	22,3
Świecie nad Osą	18,7	60,3	21,0
Radzyń Chelmiński	19,1	60,6	20,2
Gruta	19,1	58,3	22,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Po analizie powyższych danych należy stwierdzić, że struktura ekonomicznych grup wieku dla całego powiatu jest zbliżona do modelowej, a z pewnością korzystniejsza niż dla obszaru województwa i kraju. Większy udział % osób w wieku przedprodukcyjnym nad osobami w wieku poprodukcyjnym pozwoli na wspomniane już zastąpienie pokoleń. W ślad za danymi idą wnioski, które muszą być wykorzystane dla określenia potrzeb na obszarze powiatu grudziądzkiego, tj.: potrzeba rozbudowy oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży, potencjał do aktywizacji zawodowej mieszkańców w wieku produkcyjnym (m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, czy zapewnienie infrastruktury komunikacyjnej, umożliwiającej dotarcie do miejsca pracy, jak również szkolenia i możliwość przekwalifikowania zawodowego) oraz zapewnienie wsparcia seniorom w zakresie opieki społecznej, transportu w zakresie dotarcia do placówek zdrowotnych i infrastruktury wspomagającej ich aktywność społeczną, przeciwdziałając tym samym wykluczeniu społecznemu.

Wśród gmin powiatu grudziądzkiego należy zauważyć, że w dwóch gminach (gmina wiejska Grudziądz i Rogóźno) mamy większą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, niż osób w wieku poprodukcyjnym, co jest zjawiskiem bardzo korzystnym i zbliżonym do ideału.

Musimy jednak zauważyć, że w czterech pozostałych gminach powiatu grudziądzkiego w 2023 roku mamy już do czynienia z zjawiskiem odwrotnym, tj. przeważają tam seniorzy nad liczbą dzieci i młodzieży. Najmocniej doświadcza tego zjawiska gmina Gruta, gdzie osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią aż 22,7% mieszkańców (powyżej średniej dla powiatu grudziądzkiego).

Dzisiejsza struktura demograficzna obszaru (liczba, wiek, płeć mieszkańców) określa w dużej mierze jego potencjał i ograniczenia rozwojowe na kolejne kilkadziesiąt lat. Tyle czasu z zasady potrzeba, aby naturalnie zaszły w niej istotne zmiany. W tym kontekście raz jeszcze trzeba podkreślić, że:

1. Atutami (silnymi stronami), które wyróżniają Powiat Grudziądzki na tle Polski są:

- coroczny wzrost liczby mieszkańców gminy wiejskiej Grudziądz,
- odsetek osób młodych wyższy niż seniorów,
- dodatnie saldo migracji,
- bezpośrednie sąsiedztwo miasta Grudziądz będącego miejscem pracy dla wielu mieszkańców obszaru,
- bliskość autostrady A1.

2. Problemami (słabymi stronami, wyzwaniem), które trzeba już teraz brać pod uwagę w skali Powiatu są:

- spadek ogólnej liczby mieszkańców powiatu,
- ujemny przyrost naturalny,
- peryferyjny charakter większości gmin obszaru,
- negatywne prognozy demograficzne,
- problemy rozwojowe zdiagnozowane w aż 5 gminach powiatu i postępująca utrata funkcji społeczno-gospodarczych przez miasto Grudziądz,
- niekorzystne zjawiska społeczne i braki w potencjale obszaru szczególnie na terenie gmin i miejscowości gdzie zlokalizowane były PGR-y.

3. Potencjałem (szansą) Powiatu Grudziądzkiego jest:

- rozwój polityki prorodzinnej,
- wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie opieki nad rosnącą grupą najstarszych mieszkańców,
- poprawa atrakcyjności obszaru, przyciągająca nowych mieszkańców w wyniku migracji,
- poprawa skomunikowania obszaru (planowana S5/S16, kolej regionalna i plany szybkiej linii Trójmiasto-CPK, przebiegającej prawym brzegiem Wisły).

4. Ryzykiem (zagrożeniem, trudnością), które może utrudnić rozwój Powiatu Grudziądzkiego jest:

- utrzymujący się trend starzenia się społeczeństwa – zwiększy to obciążenie demograficzne na tym terenie,

- wzrost nakładów na opiekę nad osobami starszymi i konieczność rozbudowy infrastruktury i usług dedykowanych tej grupie,
- spadek aktywności zawodowej w wyniku zmniejszania się liczby osób w wieku produkcyjnym,
- niewystarczające środki na przeprowadzenie niezbędnych inwestycji.

Rynek pracy

Jednym ze wskaźników obrazujących sytuację gospodarczą na obszarze jest ilość podmiotów wpisanych do rejestru REGON na każde 1000 mieszkańców. Dzięki temu jesteśmy w stanie ocenić, czy następuje wzrost tej liczby lub spadek, a zatem: czy mamy do czynienia z rozwojem przedsiębiorczości, czy zgoła odwrotnie.

W latach 2019-2023 nastąpił stabilny wzrost ilości podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców. W roku 2019 na każde 1000 mieszkańców powiatu grudziądzkiego przypadało 79 podmiotów gospodarczych, a 5 lat później były to już 94 podmioty. Nastąpił zatem wzrost o 15 podmiotów gospodarczych na każde 1000 osób zamieszkujących obszar. Jest to wynik bardzo zbliżony (a nawet nieznacznie wyższy), jak dla obszaru całego województwa i sąsiedniego miasta Grudziądz.

Tabela 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności w latach 2019-2023.

Obszar	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności					Zmiana w latach 2019-2023
	2019	2020	2021	2022	2023	
Polska	117	122	128	132	137	+20
woj. kujawsko-pomorskie	98	103	107	109	112	+14
miasto Grudziądz	88	94	97	100	102	+14
powiat grudziądzki	79	84	87	91	94	+15
w tym:						
gmina wiejska Grudziądz	106	110	113	118	120	+14
Rogóżno	56	61	66	70	71	+15
Łasin	70	74	77	80	82	+12
Świecie nad Osą	45	47	48	52	56	+11
Radzyń Chełmiński	89	96	97	101	102	+13
Gruta	64	70	74	74	79	+15

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Podobnie sytuacja wygląda na terenie poszczególnych gmin, gdzie wyniki są bardzo zbliżone do siebie i wahają się pomiędzy 11 nowymi podmiotami gospodarczymi na 1000 mieszkańców (gmina Świecie nad Osą), a 15 podmiotami na obszarze gmin Rogóźno i Gruta.

Gminą z największym nasyceniem firmami w powiecie grudziądzkim jest gmina wiejska Grudziądz (120 podmiotów/1000 mieszkańców). W ślad za nią podąża gmina Radzyń Chełmiński, która w 2023 roku osiągnęła również wynik ponad 100 podmiotów gospodarczych na każde 1000 mieszkańców. Niski poziom przedsiębiorczości występuje zaś na terenie gminy Świecie nad Osą, ponieważ działało tam w 2023 roku zaledwie 56 podmiotów/1000 osób.

Pomimo systematycznego wzrostu ilości podmiotów gospodarczych widać wyraźnie, że Powiat Grudziądzki coraz bardziej odstaje od średniej krajowej i wojewódzkiej, co może znacząco utrudniać jego rozwój w najbliższych latach.

Na dzień 31.12.2023 roku w powiecie grudziądzkim w REGON zarejestrowanych było 3 664 podmiotów. Zauważalny jest wzrost liczby podmiotów gospodarczych w stosunku do 2019 roku, w którym na obszarze powiatu zarejestrowanych było 3 177 podmiotów. Pomimo rolniczego charakteru obszaru firmy zajmowały się głównie działalnością usługową (sekcje od G do T Polskiej Klasyfikacji Działalności PKD 2007). Wykonywało ją aż 2 571 podmiotów (70%). Na drugim miejscu pod względem liczebności są podmioty z sektora przemysłu i budownictwa (932 podmioty, 25%). Najmniej firm działa w sektorze rolniczym, tylko 161 podmiotów (4%).

Według rejestru REGON w 2023 roku najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było na terenie gminy Grudziądz. Jest to jedyna gmina, na obszarze której prowadzi działalność gospodarczą ponad 1,6 tys. podmiotów. Pozostałe gminy obszaru można podzielić na dwie grupy:

- gminy, gdzie działają podmioty w ilości pomiędzy 400 a 600 (Łasin, Gruta, Radzyń Chełmiński),
- gminy, gdzie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych jest niewiele ponad 200 (Świecie nad Osą - 206 i Rogóźno - 282). W przypadku tych gmin można mówić o bardzo niskim poziomie przedsiębiorczości, co oddziałuje negatywnie na ofertę rynku pracy.

Największa ilość podmiotów gospodarczych na obszarze wykonuje działalność z sektora usług. Miejsca pracy tworzone w branżach usługowych są z zasady dobrze płatne, wymagają zatrudnienia wykwalifikowanych osób, ściągają specjalistów na dany teren. W sektorze działalności usługowych wyraźnie dominuje gmina wiejska Grudziądz (1178 podmiotów na 2571 działających na terenie powiatu grudziądzkiego).

Na terenie powiatu istnieją również zakłady wytwórcze, usługowe i związane z przetwórstwem rolno-spożywczym. W ramach podstawowych branży przemysłowych na uwagę zasługuje: produkcja przetworów rolno-spożywczych, produkcja maszyn dla produkcji spożywczej, produkcja opakowań foliowych i blaszanych, stolarki okiennej i drzwiowej, wyposażenia wnętrz i mebli, urządzeń klimatyzacyjnych. Działalności gospodarcze związane z przemysłem i budownictwem stanowią blisko 25% na terenie gmin Gruta, Łasin i Radzyń Chełmiński, jak również nieco ponad 26% na terenie gminy wiejskiej Grudziądz.

Utworzenie specjalnych terenów inwestycyjnych – Grudziądzkiego Parku Przemysłowego w podstrefie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - spowodowało poprawę możliwości inwestycyjnych i zwiększenie zatrudnienia w przemyśle, przyczyniając się tym samym do zmniejszenia zjawiska bezrobocia. Wytyczenie kolejnych terenów inwestycyjnych i stref aktywności gospodarczej mogłoby wzmocnić te pozytywne efekty.

Z uwagi na położenie i warunki naturalne (żyzne gleby, korzystne warunki klimatyczne doliny Dolnej Wisły, bogate tradycje rolnicze) rolnictwo pełni podstawową funkcję gospodarczą. Użytki rolne stanowią 75% powierzchni powiatu. O sile lokalnego rolnictwa świadczy też duża średnia powierzchnia prowadzonego gospodarstwa rolnego. W 2020 r. przeciętne gospodarstwo w Polsce miało powierzchnię 13 hektarów, w województwie kujawsko-pomorskim – 19 hektarów, a w powiecie grudziądzkim – aż 23 hektary. Największe obszarowo gospodarstwa występują w gminach Radzyń Chełmiński (średnio 28 hektarów) i Świecie nad Osą (średnio 31 hektarów). Najbardziej rozdrobnioną strukturą charakteryzuje się zaś gmina wiejska Grudziądz (ze średnią powierzchnią gospodarstwa wynoszącą zaledwie 12 hektarów).

W powiecie występują duże kompleksy gleb najwyższych klas bonitacyjnych (I-III), które podlegają ochronie przed przekształceniami na cele nierolnicze. Stanowi to z jednej strony cenny zasób w rolnictwie, z drugiej zaś może ograniczać powstawanie inwestycji o innym charakterze (np. przemysł).

Na obszarze gmin: Radzyń Chełmiński, Łasin, Gruta i Świecie nad Osą prowadzona jest intensywna produkcja rolna, zwłaszcza zbóż i roślin przemysłowych, ale wyróżnia się też w uprawie warzyw. Również hodowla zwierząt ma bardzo wysoki udział w produkcji rolnej obszaru (są to głównie gminy Radzyń Chełmiński i Gruta). Takie warunki powodują znaczne zatrudnienie mieszkańców w sektorze rolniczym, szczególnie sezonowo podczas zbiorów zbóż, roślin przemysłowych i warzyw.

Na tle wszystkich gmin powiatu grudziądzkiego w zakresie działalności prowadzonej w sektorze rolnictwa wyróżnia się gmina Radzyń Chełmiński, w której zarejestrowanych jest 50 tego typu podmiotów, co stanowi dwukrotność w stosunku do tożsamyh podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w pozostałych gminach obszaru.

Odpowiedzialna gospodarka rolna i bezpieczeństwo żywnościowe zyskują na znaczeniu w ostatnich latach. Dzięki unikatowym zasobom, Powiat Grudziądzki ma szansę stać się czołowym producentem żywności dla polskich konsumentów. Efektywne rolnictwo i urozmaicony krajobraz wśród pól to także szansa na rozwój turystyki wiejskiej (a tym samym: dywersyfikację i wzrost dochodów osób utrzymujących się z rolnictwa).

Szansą na podniesienie konkurencyjności rynku pracy na danym obszarze jest satysfakcjonujący mieszkańców poziom wynagrodzenia - co oznacza, że im lepiej płatna praca, tym większa szansa na przyciągnięcie na obszar nowych mieszkańców lub powstrzymanie odpływu mieszkańców. Analizę tego czynnika dla obszaru powiatu grudziądzkiego przeprowadzono na podstawie przeciętnego, średniego wynagrodzenia w kraju, obliczanego przez GUS.

W poniższej tabeli widać, że przeciętne miesięczne wynagrodzenie na terenie powiatu grudziądzkiego stanowi blisko 82% średniej krajowej, co powoduje, że wypada on niekorzystnie. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w sąsiednim mieście Grudziądz sytuacja jest jeszcze mniej korzystna (przeczy to ogólnej tendencji, że na obszarze miasta wynagrodzenia są wyższe niż na obszarach wiejskich).

Tabela 8. Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej na obszarze powiatu grudziądzkiego w latach 2019-2023.

Obszar	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska = 100)				
	2019	2020	2021	2022	2023
woj. kujawsko-pomorskie	86,7	87,5	88,1	87,8	88,5
powiat m. Grudziądz	76,7	79,9	80,4	79,0	79,4
powiat grudziądzki	82,9	84,7	83,5	82,4	81,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane statystyczne obrazują nietypową sytuację, z jaką mamy do czynienia na obszarze powiatu grudziądzkiego. Na przestrzeni lat 2019-2020 obserwujemy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, jednakże w 2022 roku rozpoczyna się jego spadek i już w 2023 roku dochodzi do obniżenia do poziomu niższego niż w roku bazowym 2019. Zaistniałe zjawisko pogłębia różnicę pomiędzy średnią płacą w powiecie grudziądzkim, a wynikiem wojewódzkim i krajowym.

Mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego zarabiają o blisko 12% mniej niż statystyczny Polak. W powiecie grudziądzkim różnica wynosi już ponad 18%. Ze względu na lokalizację powiatu w tabeli ujęto też miasto Grudziądz i tutaj analiza pokazuje zaskakujące wnioski, ponieważ tam przeciętnie miesięcznie zarabia się jeszcze gorzej (mniej o ponad 20% w stosunku do średniej krajowej). Konieczne jest więc podjęcie starań o tworzenie w okolicy dobrze płatnych miejsc pracy, które pozwolą w przyszłości zniwelować tę różnicę.

Instytucją wspierającą rozwój lokalnego rynku pracy jest Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu, który obsługuje mieszkańców powiatu grudziądzkiego, ale również miasta Grudziądz i jest nadzorowany przez Prezydenta Miasta Grudziądza. Analizując oferty pracy na obszarze dochodzimy do wniosku, że są one albo niskiej jakości (liczonej wysokością wynagrodzenia) albo skierowane do konkretnych zawodów, których deficyt odnotowujemy nie tylko na obszarze powiatu grudziądzkiego, ale całego kraju (np. zdun, szwaczka, kucharz, piekarz, mechanik maszyn).

Dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego pokazują, że udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w powiecie grudziądzkim jest wyższy niż w województwie kujawsko-pomorskim i kraju. Na koniec 2023 roku w powiecie grudziądzkim 6,4% osób w wieku produkcyjnym było bezrobotnych, bez pracy pozostawało 4,9% mężczyzn i 8,3% kobiet w wieku produkcyjnym. Analizując jedynie osoby, które mogą podjąć pracę zawodową (bez dzieci, młodzieży i seniorów) widać, że najgorsza sytuacja panuje na terenie gminy wiejskiej Świecie nad Osą i miejsko-wiejskiej Radzyń Chełmiński.

Tabela 9. Bezrobocie na obszarze powiatu grudziądzkiego wg stanu na 31.12.2023 r.

Obszar	Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym		
	razem %	mężczyźni %	kobiety %
Polska	3,6	3,2	4,0
woj. kujawsko-pomorskie	4,7	3,7	5,7
powiat grudziądzki	6,4	4,9	8,3
w tym:			
gmina wiejska Grudziądz	4,7	3,7	5,8
Rogóżno	1,8	1,8	1,9
Łasin	6,8	5,6	8,3
Świecie nad Osą	8,5	5,3	12,4
Radzyń Chełmiński	7,7	6,1	9,5
Gruta	6,5	4,6	8,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze gminy Świecie nad Osą wynosi 8,5%, ale widać również największy na obszarze całego powiatu problem z bezrobociem wśród kobiet, bo sięgający aż 12,4% (czyli znacznie gorszy niż w województwie czy kraju). Niepokojąco wysoki odsetek osób bezrobotnych występuje też w gminie miejsko-wiejskiej Radzyń Chełmiński.

Zaskoczeniem jest sytuacja mająca miejsce w gminie wiejskiej Rogóżno. Tutaj liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym jest niższa niż wynikałoby to ze średniej wojewódzkiej, a nawet krajowej. Udział kobiet i mężczyzn w liczbie osób bezrobotnych jest tutaj bardzo zbliżony do siebie i wynosi poniżej 2%.

Według danych pochodzących ze sprawozdań Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu na koniec października 2024 roku w rejestrze bezrobotnych znajdowało się 1 487 mieszkańców powiatu i miasta Grudziądz, w tym 859 kobiet stanowiących blisko 58% ogółu bezrobotnych na wskazanym obszarze. Wśród podanej liczby osób bezrobotnych wyróżniamy m.in.:

- 1 291 osób zamieszkałych na wsi (87% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych),
- 435 osób do 30. roku życia (29%),
- 818 osób długotrwale bezrobotnych (55%),
- 340 osób powyżej 50. roku życia (23%).

Na obszarze pojawia się problem z dostępnością pracowników, który może być związany z kilkoma czynnikami, m.in. dysproporcją w wysokości wynagrodzenia, brakiem odpowiednich kwalifikacji, brakiem możliwości dotarcia do pracy, koniecznością opieki nad osobami niesamodzielnymi (szczególnie przez kobiety), a także świadczenia socjalne będące często alternatywą dla podjęcia zatrudnienia.

Podsumowanie:

1. Atuty:

- stale rosnąca liczba przedsiębiorstw,
- duży potencjał rolniczy obszaru,
- rosnące znaczenie sektora usług – przybywa firm i osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach usługowych,
- bliskość Grudziądzkiego Parku Przemysłowego,
- liczne zakłady przemysłowe, przetwórcze i usługowe na terenie.

2. Problemy:

- sezonowość zatrudnienia w rolnictwie,
- spadek miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia w relacji do średniej krajowej,
- bezrobocie - w szczególności wśród kobiet oraz na terenie gminy Świecie nad Osą i Radzyń Chełmiński,
- niski poziom średniego wynagrodzenia - wynoszący zaledwie 82% średniej krajowej,
- brak specjalistów, osób posiadających techniczne wykształcenie lub odpowiednie uprawnienia.

3. Potencjał:

- dofinansowanie sektora rolno-spożywczego ze środków unijnych,
- utworzenie nowych terenów inwestycyjnych,
- utrzymująca się dobra sytuacja gospodarcza i spadek bezrobocia w kraju,
- rozwój rynku usług w oparciu o potencjał miasta Grudziądz,
- przenoszenie się firm z Grudziądz na teren powiatu – w poszukiwaniu terenów inwestycyjnych, niższych opłat lokalnych, redukcji kosztów pracy itp.,
- poprawa warunków uruchamiania i prowadzenia działalności gospodarczej – np. wydłużenie okresu „małych” składek ZUS, redukcja podatków itp.

4. Ryzyko:

- migracja najlepiej wykształconych mieszkańców powiatu do innych regionów kraju albo za granicę – efekt różnicy w pensjach pomiędzy różnymi regionami, krajami,
- załamanie gospodarcze o dużym zasięgu,
- prawne uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej i opłaty związane z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- zjawiska w skali makro, tj.: pandemie, konflikty zbrojne, katastrofy naturalne.

Infrastruktura i oferta społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym m.in. w zakresie edukacji publicznej (prowadzenie szkół ponadpodstawowych i zawodowych). Prowadzenie placówek dla najmłodszych należy do zadań poszczególnych Gmin, które wraz z Powiatem Grudziądzkim tworzą wspólną ofertę edukacyjną dla mieszkańców. Pozwoli to zapewnić stały napływ nowych, najmłodszych mieszkańców w wyniku przyrostu naturalnego i migracji, bo standard dostępnej opieki nad dziećmi (szkół, przedszkoli, oferta zajęć pozalekcyjnych) to jedno z podstawowych kryteriów, branych pod uwagę przez rodziców, rozważających przeprowadzkę z rodziną (lub par, które planują założenie rodziny). Tak więc im szersza i bogatsza będzie oferta edukacyjna i oferta spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, tym większe szanse na zahamowanie procesów depopulacyjnych.

Sieć placówek edukacyjnych na terenie powiatu grudziądzkiego w 2023 roku obejmowała 24 gminne szkoły podstawowe, w których uczyło się 3 088 uczniów oraz 5 szkół ponadpodstawowych (w jednym zespole szkół), w których uczyło się 411 osób. Starostwo Powiatowe w Grudziądzu jest organem prowadzącym dla Zespołu Szkół Ponadpodstawowych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie, który jest jedyną placówką oferującą kształcenie ponadpodstawowe na obszarze powiatu grudziądzkiego. W ofercie znaleźć można: liceum ogólnokształcące, technikum, branżową szkołę I stopnia i szkoły dla dorosłych.

Dużą konkurencją dla Powiatu Grudziądzkiego w zakresie oferty edukacyjnej jest pobliskie miasto Grudziądz, w którym uczniowie do wyboru mają aż 48 placówek kształcenia ponadpodstawowego. Zespół Szkół w Łasinie powinien zatem cały czas wzbogacać swoją ofertę edukacyjną (poprzez inwestycje w rozwój, infrastrukturę i wyposażenie placówki oraz podnoszenie kompetencji uczniów i nauczycieli). Uchwała antysmogowa i przepisy prawa ochrony środowiska wymuszają też nakłady na poprawę efektywności energetycznej budynków edukacyjnych, w tym wymianę źródeł ciepła na nisko- lub bezemisyjne.

Wraz z inwestycjami w rozwój oferty edukacyjnej należy dbać także o inwestycje w infrastrukturę transportową i komunikacyjną. Uczniowie muszą mieć zapewnioną dostępność komunikacyjną, tzn. zapewnione kursy pojazdów transportu publicznego oraz bezpieczne drogi w dobrym stanie (wraz z infrastrukturą towarzyszącą, tj. chodnikami i ścieżkami pieszo-rowerowymi).

W zakresie wyższych poziomów edukacji, mieszkańcy powiatu grudziądzkiego mogą korzystać z oferty pobliskiego Grudziądza i odleglejszych ośrodków, tj. Bydgoszczy, Torunia, Trójmiasta. Ponownie, istotną sprawą jest poprawa skomunikowania z ośrodkami akademickimi, co może ograniczyć odpływ młodych mieszkańców, którzy będą mogli łatwo dojechać na uczelnię ze swoich rodzinnych stron.

Rozwój obszaru powinien wiązać się ze stałą poprawą dostępu do publicznych usług edukacyjnych, ale również oferty społecznej na terenie powiatu. Głównymi instytucjami

organizującymi zajęcia dla społeczności lokalnej (pozalekcyjne, aktywizujące dla osób dorosłych i seniorów) są ośrodki kultury i biblioteki wraz z filiami.

Działalność kulturalna to funkcjonowanie świetlic, klubów i domów kultury, które pracują nad ofertą spędzania czasu wolnego wspólnie, poza domem, z innymi osobami. Lokalne ośrodki kultury to zaplecze, w którym na terenie całego powiatu działają między innymi koła, kluby i sekcje. Instytucje gminne organizują też wydarzenia i imprezy na obszarze powiatu grudziądzkiego. W 2023 roku odbyło się 267 imprez/wydarzeń kulturalnych na obszarze, w których wzięło udział ponad 17 tysięcy osób. Powiat wspiera działalność kulturalną lub poszczególne wydarzenia lokalne udzielając patronatów, wsparcia promocyjnego, organizacyjnego lub finansowego.

Istotnym elementem lokalnej oferty społecznej są działania organizacji pozarządowych, Ochotniczych Straży Pożarnych, klubów, grup nieformalnych. Według danych Krajowego Rejestru Sądowego, działalność prowadzą 143 zarejestrowane organizacje pozarządowe, w tym 1 ze statusem Organizacji Pożytku Publicznego¹. W rejestrze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu widnieje, według stanu na dzień 05.08.2024 r., 25 stowarzyszeń zwykłych, które nie posiadają pełnej osobowości prawnej i nie są zarejestrowane w KRS. Do tej liczby należy dodać jeszcze koła gospodyń wiejskich, których według Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na obszarze powiatu grudziądzkiego jest aż 50. Łącznie w powiecie grudziądzkim działa więc blisko 220 podmiotów społecznych, które prowadzą działalność w różnych dziedzinach, np.: edukacja, bezpieczeństwo, aktywizacja społeczna, ochrona środowiska, ochrona zdrowia, kultura, sport, turystyka i działalność charytatywna.

W 2023 r. w kraju na każde 1000 osób przypadało średnio 4,56 organizacji, w województwie kujawsko-pomorskim 4,17 a w powiecie grudziądzkim tylko 3,5. Oznacza to, że jest to dziedzina wymagająca wsparcia i interwencji, która może przyczynić się do uwolnienia jeszcze większego potencjału do samoorganizacji mieszkańców.

---

¹ Źródło: <https://wyszukiwarka-krs.ms.gov.pl/>

Tabela 10. Liczba organizacji pozarządowych przypadających na 1000 mieszkańców na obszarze powiatu grudziądzkiego w latach 2019-2023.

Obszar	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców					Zmiana w latach 2019-2023
	2019	2020	2021	2022	2023	
Polska	3,83	3,95	4,09	4,26	4,56	+0,73
woj. kujawsko-pomorskie	3,43	3,59	3,72	3,87	4,17	+0,74
powiat grudziądzki	2,81	2,90	2,93	3,27	3,50	+0,69
w tym:						
gmina wiejska Grudziądz	2,32	2,36	2,40	2,73	2,84	+0,52
Rogóżno	2,12	2,45	2,49	3,00	3,28	+1,16
Łasin	2,55	2,38	2,27	2,58	3,00	+0,45
Świecie nad Osą	2,88	3,10	3,15	3,18	3,24	+0,36
Radzyń Chełmiński	3,02	3,09	3,12	3,62	3,85	+0,83
Gruta	4,38	4,72	4,92	5,27	5,66	+1,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Pozytywnym trendem jest ciągły i systematyczny wzrost liczby podmiotów sektora pozarządowego, co oznacza, że społeczeństwo widzi korzyści płynące z działań oddolnych. Dynamika przyrostu organizacji jest jednak nieco niższa niż dla województwa, czy kraju.

Aż w trzech gminach obszaru (kolejno gmina Gruta, Rogóżno i Radzyń Chełmiński) przyrost liczby organizacji pozarządowych na każde 1000 mieszkańców jest wyższy niż dla całego powiatu, a nawet województwa i kraju. W pozostałych trzech gminach (Świecie nad Osą, Łasin i gmina wiejska Grudziądz) następuje powolny wzrost, jednakże poniżej średniej powiatowej, wojewódzkiej i krajowej.

W roku 2023 najmniejsze nasycenie organizacji pozarządowych wystąpiło w gminie wiejskiej Grudziądz, najbardziej obywatelska jest za to od lat gmina Gruta (odnotowująca też największy wzrost wskaźnika w ostatnich 5 latach). To kolejny nietypowy wynik – najczęściej to gminy podmiejskie mogą poszczycić się silnym sektorem obywatelskim. Tymczasem zmiany w gminie wiejskiej Grudziądz odstają od tej zasady (a także trendu, który widzimy w drugiej gminie graniczącej z miastem Grudziądz – Rogóżnie).

Podstawowym dokumentem, określającym zasady współpracy pomiędzy Powiatem Grudziądzkim, a lokalnymi organizacjami pozarządowymi, jest coroczny program współpracy. Najnowszy z tych dokumentów („Roczny program współpracy Powiatu Grudziądzkiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2025”), wskazuje następujące cele:

- 1) integracja organizacji pozarządowych i innych podmiotów realizujących zadania publiczne;
- 2) tworzenie warunków do zwiększania aktywności społecznej mieszkańców powiatu;
- 3) wzmocnienie potencjału sektora, promowanie jego osiągnięć oraz rozwój wolontariatu;
- 4) otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonaniu zadań publicznych;
- 5) poprawa jakości życia i pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców powiatu poprzez zwiększenie aktywności organizacji;
- 6) budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem, a organizacjami oraz wewnątrz środowiska organizacji;
- 7) racjonalne wykorzystywanie publicznych środków finansowych.

Corocznie Zarząd Powiatu Grudziądzkiego ogłasza otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych i podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, które cieszą się bardzo dużą popularnością. Tym niemniej, sektor pozarządowy potrzebuje też wsparcia informacyjnego i szkoleniowego, które w dużej mierze jest zapewniane przez podmioty zewnętrzne (np. OWES, LGD), ale także z poziomu Starostwa możliwe są działania wspierające i promocyjne.

Ostatnim elementem infrastruktury społecznej są placówki ochrony zdrowia. Na obszarze powiatu grudziądzkiego na dzień 31.12.2023 roku funkcjonowało 14 przychodni podległych samorządowi gminnemu, które stanowią pierwszy szczebel w leczeniu mieszkańców.

Na terenie powiatu zlokalizowany jest jeden ośrodek medyczny – szpital w Łasinie (Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie). W szpitalu działa przychodnia rejonowa, ambulatoryjne poradnie specjalistyczne oraz Zakład Opieki Długoterminowej. Pacjenci mogą skorzystać tam zarówno z izby przyjęć (w tym nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej), jak i z zabiegów wykonywanych na Oddziale Chirurgicznym lub Oddziale Wewnętrznym.

Jednakże korzystanie z bardziej specjalistycznej opieki medycznej wymaga już przejazdu do większych ośrodków miejskich, tj. Grudziądz (w którym funkcjonuje Regionalny Szpital Specjalistyczny im. dr Władysława Biegańskiego), Świecia, Chełmna, Wąbrzeźna, Bydgoszczy, Torunia lub Trójmiasta. Z uwagi na oddalenie specjalistycznych szpitali od poszczególnych miejscowości na obszarze powiatu, w celu dotarcia tam na leczenie musi zostać zapewniona także odpowiednia infrastruktura transportowa, drogowa, kolejowa i towarzysząca, szczególnie w kontekście prognoz demograficznych i zjawiska starzenia się społeczeństwa.

Powiat Grudziądzki prowadzi też działania w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej. W ostatnich latach mieszkańcy mogli m.in. skorzystać z darmowych szczepień przeciwko pneumokokom.

Podsumowanie:

Analiza dostępnej na terenie powiatu grudziądzkiego infrastruktury i oferty społecznej pozwala na stwierdzenie, że do odpowiedniej kategorii należy zaliczyć:

Atuty:

- duża liczba mieszkańców uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych,
- działalność Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie,
- rosnąca liczba organizacji pozarządowych, w tym stowarzyszeń zwykłych i Kół Gospodyń Wiejskich,
- dobry dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej,
- działalność szpitala w Łasinie,
- rosnąca liczba imprez kulturalno-oświatowych.

Problemy:

- zły stan infrastruktury transportowej, drogowej i towarzyszącej (utrudniający dotarcie do szkół i lekarza),
- oddziaływanie miasta Grudziądz (konkurencyjna oferta edukacyjna, społeczna, medyczna, która hamuje rozwój tych usług na terenach wiejskich powiatu),
- niewystarczające wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych.

Potencjał:

- możliwości inwestycyjne w zakresie termomodernizacji i OZE w placówkach edukacyjnych zarządzanych przez Starostwo Powiatowe w Grudziądzu,
- krajowe, unijne programy wsparcia na aktywizację dla dzieci, młodzieży i seniorów, które mogą uzupełnić dotychczasową ofertę,
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego, popularyzacja organizacji pozarządowych i wolontariatu,
- nadanie większego priorytetu działaniom społeczno-kulturalnym – w polityce krajowej i regionalnej.

Ryzyko:

- wycofywanie się mieszkańców z życia społecznego i kulturalnego na rzecz rozrywek indywidualnych, w gronie rodziny – spędzanie czasu wolnego to coraz częściej spędzanie go w samotności,
- ograniczenia w dostępie do oferty edukacyjnej, kulturalnej i zdrowotnej w przypadku wystąpienia stanu zagrożenia epidemicznego – konieczność rozwoju usług cyfrowych i alternatywnych form zaspokajania potrzeb mieszkańców.

Włączenie społeczne

Na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, do zadań powiatu należy pomoc społeczna (poprzez prowadzenie powiatowych centrów pomocy społecznej i domów pomocy społecznej), wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej, prowadzenie polityki prorodzinnej i wspieranie osób niepełnosprawnych.

Realizatorem tych działań jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, które organizuje pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym, w ramach systemu pieczy zastępczej, interwencji kryzysowej oraz szereg programów wychowawczych, edukacyjnych i profilaktycznych (w zakresie przemocy, uzależnień, aktywizacji społecznej i zawodowej).

Zarząd Powiatu Grudziądzkiego jest również organem prowadzącym dla Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Wydrznie, które zapewnia obsługę trzech placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Wydrznie,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 w Wydrznie,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 w Łasinie.

Centrum zapewnia wspólną obsługę administracyjną, finansową, organizacyjną i specjalistyczną (pedagoga, psychologa i głównego specjalisty) wyżej wymienionym placówkom, które są placówkami opiekuńczo-wychowawczymi typu socjalizacyjnego i interwencyjnego. Są one przeznaczone dla nie więcej niż 14 dzieci w wieku powyżej 10. roku życia pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku.

PCPR i poszczególne placówki prowadzą ścisłą współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury, zarówno na terenie powiatu grudziądzkiego, jak i poza nim. Stanowi to duży atut obszaru.

Szczegółowe potrzeby, problemy i zadania w zakresie pieczy zastępczej zostały doprecyzowane w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grudziądzkim na lata 2022-2024. Należą do nich: niewystarczająca liczba rodzin zastępczych (w tym zawodowych), brak rodzinnego domu dziecka, czy mieszkań wspomaganych.

Główne zjawiska, problemy i zadania w zakresie pomocy społecznej zostały określone w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grudziądzkiego na lata 2021–2030”.

W dokumencie zdiagnozowano m.in. następujące problemy społeczne:

- starzenie się społeczeństwa,
- wysoki poziom bezrobocia,
- duża liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej,
- niedostateczne usługi transportowe na terenie powiatu (trudności komunikacyjne),
- brak procedury dotyczącej zabezpieczenia dzieci z interwencji.

W nawiązaniu do pierwszego problemu, tj. zjawiska starzenia się społeczeństwa i diagnozowanego silnego przyrostu liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, należy zwrócić uwagę, że Powiat Grudziądzki nie nadzoruje żadnego domu pomocy społecznej. Najbliższe DPS-y służące mieszkańcom obszaru znajdują się w Grudziądzu, a ich organem prowadzącym jest Miasto Grudziądz.

W związku z powyższym istnieje pilna potrzeba budowy Domów Pomocy Społecznej (zwiększenie ilości miejsc i podniesienie standardów opieki), rozszerzenia działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych oraz uruchomienia większej ilości działań edukacyjnych i profilaktycznych szczególnie dla osób niepełnosprawnych i seniorów.

Szansą dla mieszkańców obszaru może być rosnący trend związany z deinstytucjonalizacją opieki nad osobami niesamodzielnymi, niepełnosprawnymi i starszymi, polegający na tworzeniu placówek dziennego pobytu, rozwoju usług sąsiedzkich i opieki wytchnieniowej. Stwarza to możliwości opiekunom tych osób na podjęcie zatrudnienia, a tym samym zmniejszenie bezrobocia i wykluczenia społecznego.

W 2023 roku w powiecie grudziądzkim w każdej gminie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego. Potrzeby w tym zakresie są bardzo duże, a realizacja przedsięwzięć związanych z zapewnieniem opieki w trakcie dnia pomoże przyczynić się do rozwiązania problemów nie tylko w sferze społecznej, ale również gospodarczej i ekonomicznej. Problemem jest tutaj brak odpowiednich budynków/pomieszczeń, które mogą zostać dostosowane do potrzeb seniorów (przede wszystkim w zakresie dostępności architektonicznej). Takie możliwości daje jednak budynek pałacu w Białochowie (będący własnością Powiatu Grudziądzkiego), który mógłby zostać zaadaptowany na potrzeby aktywizacji osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnościami.

W celu koordynacji działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami przyjęty został Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2030. Wskazuje on cel główny, trzy obszary działania i siedem celów szczegółowych, które mają zostać osiągnięte do 2030 r.

Na terenie powiatu grudziądzkiego działają dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej: WTZ w Łasinie prowadzony przez Fundację „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych” z siedzibą w Łasinie dla 49 uczestników oraz WTZ w Grucie prowadzony przez Stowarzyszenie „Uśmiech” z siedzibą w Grucie dla 20 uczestników. Należy podjąć starania prowadzące do zwiększenia liczby miejsc dostępnych w tych placówkach. Ponadto, obecny obiekt WTZ w Grucie nie spełnia standardów dostępności oraz jest нефunkcjonalny ze względu na swój wiek i rozkład pomieszczeń.

W 2023 roku Powiat Grudziądzki udzielił dotacji jednostkom prowadzącym WTZ:

- na działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Łasinie w łącznej wysokości 1 605 893,00 zł, w tym 1 445 304,00 zł ze środków PFRON oraz 160 689,00 zł ze środków własnych Powiatu,
- na działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Grucie w łącznej wysokości 655 467,00 zł, w tym 589 920,00 zł ze środków PFRON oraz 65 547,00 zł ze środków własnych Powiatu.

Ponadto ze środków budżetu Powiatu Grudziądzkiego dofinansowano uczestnictwo 8 mieszkańców powiatu w zajęciach WTZ prowadzonych na terenie gminy-miasto Grudziądz. Kwota dofinansowania wyniosła 25 572,52 zł.

Dodatkowo, w powiecie grudziądzkim identyfikuje się zagrożenie przemocą domową (głównie wobec kobiet i małoletnich). Skalę problemu, ale także działania naprawcze w tym zakresie, wskazują dwa ważne programy tematyczne:

1. Program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w powiecie grudziądzkim na lata 2024-2030,
2. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w powiecie grudziądzkim na lata 2024-2030.

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy prowadzą gminne Zespoły Interdyscyplinarne, w ścisłej współpracy z policją, sądami i organami ścigania.

Jednym z głównych wskaźników obrazujących zagrożenie wykluczeniem społecznym jest zasięg korzystania z pomocy społecznej (jest to odsetek osób korzystających z pomocy w ogólnej liczbie mieszkańców). W 2023 r. z pomocy społecznej korzystało 3,4% Polaków oraz 4,9% mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego i 7,6% powiatu grudziądzkiego.

W latach 2020-2023 sytuacja uległa poprawie, a zasięg korzystania z pomocy społecznej zmniejszył się o około 1 p.p. w skali kraju i województwa i o ponad 2 p.p. w skali powiatu grudziądzkiego. Trend spadkowy wystąpił też we wszystkich gminach członkowskich, ale z różnym natężeniem.

Tabela 11. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze powiatu grudziądzkiego w latach 2020-2023.

Obszar	Zasięg korzystania z pomocy społecznej %				Zmiana w latach 2020-2023
	2020	2021	2022	2023	
Polska	4,2	3,7	3,4	3,4	-0,8
woj. kujawsko-pomorskie	6,0	5,6	5,2	4,9	-1,1
powiat grudziądzki	9,7	8,7	8,1	7,6	-2,1
w tym:					
gmina wiejska Grudziądz	4,6	3,6	3,5	2,9	-1,7
Rogóżno	10,0	9,1	8,2	8,2	-1,8
Łasin	7,7	7,5	6,5	6,1	-1,6
Świecie nad Osą	16,5	14,5	14,5	13,0	-3,5
Radzyń Chełmiński	16,2	15,2	13,5	13,3	-2,9
Gruta	13,7	12,5	12,4	11,8	-1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Najmniejszy zasięg korzystania z pomocy społecznej odnotowujemy w gminie wiejskiej Grudziądz – zaledwie 2,9%, co stanowi wynik lepszy od województwa, a nawet dla kraju. Jednakże na

obszarze aż trzech gmin zasięg korzystania z pomocy społecznej w 2023 roku był duży i wahał się pomiędzy 11,8% a 13,3% (gminy Gruta, Świecie nad Osą i Radzyń Chełmiński).

Na uwagę zasługuje jednak wniosek płynący z analizy wielkości spadku zasięgu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2020-2023, ponieważ na obszarze dwóch wymienionych wyżej gmin (Świecie nad Osą i Radzyń Chełmiński) był on blisko dwukrotnie wyższy niż na obszarze pozostałych gmin. Daje to szansę na stopniową poprawę sytuacji w perspektywie najbliższych lat.

Istotne są także powody korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców. Najwięcej rodzin otrzymało wsparcie w wyniku zdiagnozowanego ubóstwa, a kolejne przyczyny to bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność. Skalę zagrożenia ubóstwem wśród dzieci i młodzieży mierzy się najczęściej zasięgiem korzystania z zasiłku rodzinnego. W 2023 r. zasiłek rodzinny wypłacano na 13,9% dzieci w Polsce. W województwie kujawsko-pomorskim z pomocy tej korzystało 17%, a w powiecie grudziądzkim już 20% dzieci do 17. roku życia, czyli co piąte dziecko wychowuje się w rodzinie zagrożonej biedą.

Na obszarze powiatu grudziądzkiego znaczącym problemem związanym z wykluczeniem społecznym jest też duży odsetek mieszkańców miejscowości, w których przed 1989 rokiem funkcjonowały PGR-y i ciągle notuje się tam niekorzystne zjawiska społeczne typu: wyższe bezrobocie, niższa aktywność społeczna, niechęć do podejmowania zatrudnienia, niedostatecznie dopasowane kwalifikacje do potrzeb lokalnego rynku.

Kumulacja niekorzystnych zjawisk demograficznych, gospodarczych i społecznych spowodowała, że aż 5 gmin z obszaru powiatu zostało uznane za zagrożone trwałą marginalizacją – Łasin, Gruta, Radzyń Chełmiński, Rogóźno i Świecie nad Osą. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją zostały wskazane w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), jako obszary funkcjonalne, które wymagają interwencji i wsparcia. Są to skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast zagrożonych trwałą marginalizacją, na obszarze których występuje kumulacja problemów społecznych i ekonomicznych (głównie w pasie północnej i wschodniej części kraju).

Potwierdza to skalę zagrożeń społeczno-gospodarczych, która dla powiatu grudziądzkiego jest wysoka. W dodatku, występuje tu nakładanie się i współwystępowanie różnych problemów – od bezrobocia i starzenia się społeczeństwa, po duże zagrożenie ubóstwem wśród najmłodszych.

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym stanowią bardzo często odbiorców kolejnej formy wsparcia na szczeblu powiatowym, tj. nieodpłatnej pomocy prawnej. W ramach dyżurów świadczone są porady m.in.: w zakresie zadłużenia (w tym alimentacyjnego), spraw rodzinnych i małżeńskich (np. w przypadku występowania przemocy domowej) oraz pomoc w sporządzaniu dokumentów do właściwych urzędów i instytucji (np. sądów).

Podsumowanie:

W obszarze wykluczenia społecznego i pomocy społecznej Powiat Grudziądzki wyróżniają:

Atuty:

- przeprowadzona deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej,
- bardzo dobra współpraca lokalna w obszarze pieczy zastępczej,
- systematycznie malejący zasięg korzystania z pomocy społecznej, szczególnie w gminach Świecie nad Osą i Radzyń Chełmiński,
- dobra współpraca PCPR z ośrodkami pomocy społecznej na obszarze.

Problemy:

- brak domów pomocy społecznej na obszarze i mała liczba placówek wsparcia dziennego dla osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i seniorów,
- 5 gmin z obszaru zostało uznane za zagrożone trwałą marginalizacją (ze względu na kumulację negatywnych zjawisk demograficznych, gospodarczych i społecznych),
- konieczność poprawy dostępności obiektów i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami (zgodnie z ustawą o dostępności).

Potencjał:

- deinstytucjonalizacja usług społecznych,
- podjęcie działań na rzecz systemowego rozwiązania, złagodzenia problemu starzenia się społeczeństwa – opracowanie na szczeblu krajowym procedur i wytycznych, w jaki sposób przygotować się na nadchodzące zmiany i jak im przeciwdziałać,
- zmniejszanie się zagrożenia wykluczeniem społecznym w skali kraju – w wyniku pomocy regionalnej, na wyrównywanie różnic między regionami.

Ryzyko:

- niewystarczające środki na realizację wszystkich zadań polityki społecznej
- w szczególności na działania profilaktyczne i opiekę nad seniorami,
- kryzys gospodarczy, zwiększający ryzyko sięgania po zasiłki przez kolejnych mieszkańców,
- nieprzygotowanie do zmian w strukturze demograficznej i skutków dla polityki społecznej na szczeblu krajowym i lokalnym.

Walory turystyczne

W kontekście ruchu turystycznego głównymi atutami Powiatu Grudziądzkiego są walory naturalne i zabytki, jak również możliwość dogodnego dojazdu (autostrada A1, droga S5). Walory naturalne związane są z doliną dolnej Wisły oraz doliną Osy. Walory kulturowe to głównie zabytki i obiekty historyczne – średniowieczne budowle będące ruinami zamków krzyżackich oraz obiekty sakralne. Najlepiej zachowane są ruiny zamku krzyżackiego w Radzynie Chełmińskim (południowe skrzydło i dwie narożne wieże będące punktami widokowymi). Wśród obiektów sakralnych na uwagę szczególnie zasługują zaś Kościół św. Kosmy i Damiana w Okoninie oraz Sanktuarium Maryjne w Rywałdzie z Klasztorem Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów.

Ze względu na swoje walory przyrodnicze obszar powiatu grudziądzkiego jest miejscem raczej krótszych, weekendowych pobytów. Atutem obszaru jest występowanie prawnych form ochrony przyrody i krajobrazu, tj. parków, rezerwatów, obszarów Natura 2000. Do najcenniejszych należy Nadwiślański Park Krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu Dolina Osy i Gardęgi, Rezerwat przyrody Dolina Osy. Na terenie powiatu grudziądzkiego obszary chronione przyrodniczo w 2023 roku stanowiły 34,1% powierzchni. Jest to wynik lepszy od udziału obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni kraju i województwa (32,2%) i znacznie lepszy od sąsiedniego miasta Grudziądz (21,5%), przez które przepływa Wisła otoczona Nadwiślańskim Pakiem Krajobrazowym.

Część gminy Grudziądz wchodzi w skład Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, a w roku 2018 na terenie gmin Grudziądz i Rogóźno utworzono Park Krajobrazowy Góry Łosiowe. Obszar powiatu obejmuje również tereny wchodzące w skład europejskiej sieci ochrony przyrody NATURA 2000 (Dolina Dolnej Wisły, Cytadela Grudziądz oraz Dolina Osy).

Od 2006 roku gmina Świecie nad Osą wchodzi w skład obszaru Zielone Płuca Polski, dzięki temu, że większa część gminy ($\frac{2}{3}$ powierzchni) to tereny Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi, a dodatkowym walorem są atrakcyjne kompleksy lasów, jezior i użytków zielonych.

Doceniając walory przyrodnicze powiatu grudziądzkiego ustanowiono tu dwa obszary chronionego krajobrazu: „Strefy Krawędziowej Doliny Dolnej Wisły” oraz „Doliny Osy i Gardęgi”.

Amatorzy wycieczek pieszych i rowerowych mogą podziwiać piękno przyrody w rezerwach przyrody: „Jamy”, „Dolina Osy” i „Rogóźno Zamek”. Największy rezerwat „Dolina Osy” zajmuje 665,12 ha. Utworzony został w 1994 r. w celu ochrony systemu przyrodniczego rzeki Osy. Występuje tu 59 gatunków ptaków chronionych (m.in. sowa uszata, czapla siwa, bocian czarny), a także inne, równie ważne, gatunki fauny, takie jak np.: kumak nizinny, żaba jeziorkowa, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka, żyworodna, borsuk. Wśród przedstawicieli flory na terenie rezerwatu spotkać można m.in.: czosnek niedźwiedzi, lilię złotogłów czy wawrzynek wilczczyko.

Rezerwat leśny „Jamy” o powierzchni 106,11 ha (utworzony w 1967 r.) chroni fragmenty

buczyny pomorskiej oraz zbiorowiska grądowe. Rezerwat w swej północnej części posiada torfowisko przejściowe, zwane „Białym Bagnem”, gdzie łosie mają swoją przejściową ostoję, a także gniazdują tu żurawie.

W pobliżu średniowiecznych ruin zamku krzyżackiego rozpościera się na obszarze 28,54 ha rezerwat „Rogóźno Zamek”, obejmujący części zbocza i około 1800-metrowy odcinek rzeki Gardęgi. Ochronie podlega tu od 1974 r. fragment wielogatunkowego lasu liściastego, tzw. grądu zbocznego z dużym udziałem dębu, lipy, grabu, rzadziej klonu i jaworu, zaś wielką osobliwością są okazy jarzębu brekinii (drzewa objętego w Polsce ochroną gatunkową). Skupienie dziesięciu około 120-letnich okazów brekinii o obwodzie 64-120 cm w pierśnicy i wysokości 14-18 m uznano za pomniki przyrody.

Na obszarze powiatu grudziądzkiego zarejestrowano łącznie około 200 pomników przyrody, a wśród nich pojedyncze drzewa, aleje drzew, głazy narzutowe, wychodnie zlepieńców plejstoceńskich, nisze źródłiskowe i źródła artezyjskie.

W celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz dla zachowania jego wartości estetycznych, na terenie wsi Słupski Młyn w 1998 roku utworzono Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Słupski Gródek nad Osą”. Objęto tam ochroną grodzisko wczesnośredniowieczne i cenne fragmenty starodrzewu.

Na pograniczu gmin Grudziądz i Rogóźno wyznaczono 93,52 ha, gdzie utworzono stanowisko dokumentacyjne „Białochowo”. Jest to jedyna tego typu forma ochrony przyrody na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Obszar ten obejmuje unikalny fragment wysoczyzny morenowej wraz ze strefą zboczną Kotliny Grudziądzkiej, z licznymi niszami źródłiskowymi, wąwozami i chronioną w formie pomnika przyrody wychodnią zlepieńców plejstoceńskich. Na tym terenie Nadleśnictwo Jamy wytyczyło i urządziło ścieżkę edukacyjną.

Duży udział obszarów chronionych wskazany został w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Grudziądzkiego na lata 2016-2020 z perspektywą na lata 2021-2025, jako jeden z kluczowych zasobów powiatu grudziądzkiego. W Programie wskazano też precyzyjnie lokalne zagrożenia środowiskowe (np. hałas, pole elektromagnetyczne) oraz sposoby przeciwdziałania im lub łagodzenia skutków.

Przez obszar powiatu przepływa rzeka Osa, a Wisła stanowi jego zachodnią granicę. Występują tu także jeziora, a największe spośród nich (Kuchnia, Melneńskie, Nogat i Zamkowe) wykorzystywane są do uprawiania turystyki wodnej. Lokalna gospodarka wodna prowadzona jest także przez spółki wodne (nadzorowane i dotowane przez Powiat Grudziądzki).

Istotnym walorem dla rozwoju turystyki i rekreacji na obszarze jest powierzchnia terenów leśnych. To tutaj mieszkańcy mogą realizować różne formy rekreacji i wypoczynku: jazda rowerem, wędrówki, grzybobranie. Powierzchnia lasów na terenie powiatu grudziądzkiego wynosi 14,5%, co stanowi wynik gorszy od województwa i kraju, ale wyróżniają się gminy Rogóźno (gdzie lasy stanowią 33,7% powierzchni) i gmina wiejska Grudziądz (lasy stanowią tu 24,2% powierzchni). Są to gminy przylegające do miasta Grudziądz, co może stanowić przyczynek do rozwoju turystyki jednodniowej, angażującej mieszkańców Grudziądza w wycieczki po ich najbliższej okolicy.

Istotne jest zatem zapewnienie szlaków rowerowych i pieszych, które będą biegły od Grudziądza w głąb najbardziej atrakcyjnych terenów powiatu.

Obecnie na terenie powiatu znajduje się 5 szlaków pieszych i 3 szlaki rowerowe.

Szlaki piesze to:

- KP-6-c czerwony o dł. 30,4 km: Grudziądz – Nowa Wieś – Zakurzewo – Góry Łosiowe – Wełcz – Zarośle – Jamy – Gardeja,
- KP-4040-n niebieski o dł. 28,1 km: Grudziądz – Mniszek – Sztynwag – Gogolin – Zalesie – Wielkie Łunawy – Małe Łunawy – Leśniczówka Wabcz – Klamry,
- KP-4041-c czerwony zwany „Szlakiem Towarzystwa Jaszczurczego” o dł. 45 km: Grudziądz – Rudnik – Piaski – Turznice – Dębieniec – Zielnowo – Rozental – Radzyń Chełmiński – Stanisławki – Nowa Wieś Królewska – Przydwórz – Ryńsk,
- KP-4070-z zielony o dł. 32,3 km: Ostrowite – Rywałdzik – Płowęż – Buk Pomorski – Świecie n/Osą – jez. Mielno – Zakrzewo – Fijewo – Radzyń Chełmiński,
- KP-4043-n niebieski o dł. 23 km: Świecie n/Osą – Mędrzyce – Lisnowo – Świecie n/Osą.

Szlaki rowerowe to:

- Międzynarodowy Szlak Rowerowy R1 (Lizbona – Królewiec): Chełmno – Łunawy – Grudziądz – Wielki Wełcz,
- Rowerowy szlak niebieski: Olek (Toruń) – Piwnice – Wytrębowice – Ostaszewo – Zelgno – Dźwierzno – Zajączkowo – Ryńsk – Przydwórz – Wronie – Radzyń Chełmiński – Dębieniec – Turznice – Piaski – Rudnik; w Rudniku szlak łączy się z trasą R1,
- Rowerowy szlak żółty: Łąkorz – Grudziądz przez Rywałdzik – Świecie n/Osą – Radzyń Chełmiński.

Szansą na rozwój turystyki rowerowej jest także rosnąca popularność Wiślanej Trasy Rowerowej (prowadzącej wzdłuż obu brzegów Wisły) oraz plan ostatecznego wytyczenia i oznakowania tras EuroVelo (łączących różne zakątki Europy) na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Od 2019 roku obserwujemy wzrost długości dróg dla rowerów w powiecie grudziądzkim z 22,9 km do 43,6 km w 2023 roku. Jest to jednak cały czas zbyt mało, aby zapewnić dogodną i spójną infrastrukturę dla mieszkańców chcących poruszać się ekologicznie i ekonomicznie pomiędzy poszczególnymi miejscowościami obszaru, ale również dla turystów uprawiających jazdę na rowerze w celach rekreacyjnych. Konieczność tych inwestycji wynika z potrzeby likwidacji luk w istniejącej sieci infrastruktury rowerowej, potrzeby skomunikowania trasami rowerowymi obszarów miejskich z wiejskimi, a także potrzeby poprawienia dostępności obiektów i atrakcji turystycznych dla osób jeżdżących na rowerach.

Miarą rozwoju funkcji turystycznych obszaru jest liczba firm prowadzących działalność noclegową i gastronomiczną. Obszar powiatu grudziądzkiego należy zaliczyć do terenów o niskim stopniu rozwoju funkcji turystycznych. Świadczy o tym zarówno liczba firm prowadzących działalność noclegową i gastronomiczną (sekcja I PKD 2007, w 2023 r. były to zaledwie 53 podmioty, 1,44% wszystkich), jak i niewielkie natężenie ruchu turystycznego (w porównaniu do sąsiednich obszarów).

W 2023 roku w Polsce na każde 1000 mieszkańców przypadało 21,04 miejsca noclegowego, w województwie kujawsko-pomorskim 15,50 a w powiecie grudziądzkim już jedynie 7,69. Do statystyki liczone są jedynie obiekty zbiorowego zakwaterowania (hotele, pola namiotowe, kempingi), bez agroturystyki i indywidualnego krótkotrwałego wynajmu (mieszkań, apartamentów, domów).

Z uwagi na rolniczy charakter obszaru powiatu grudziądzkiego wydawać by się mogło, że popularne są noclegi udzielane w gospodarstwach agroturystycznych. Tymczasem na stronie internetowej www.itgrudziadz.pl mamy do wyboru jedynie 3 gospodarstwa agroturystyczne na tym obszarze (dwa na terenie gminy Gruta i jedno na terenie gminy Rogóźno).

Obszar powiatu to jednak ciekawe miejsce dla miłośników historii i kultury. Najwięcej zabytków znajduje się na terenie pobliskiego miasta Grudziądz (Spichlerze, Brama Wodna, Mury miejskie, Góra Zamkowa z wieżą Klimek, Twierdza Grudziądz), ale ciekawych obiektów nie brakuje też na terenie powiatu grudziądzkiego.

Do najważniejszych zabytków obszaru należy zaliczyć:

- Kościoły: Kościół św. Kosmy i Damiana w Okoninie, Sanktuarium Maryjne w Rywałdzie z Klasztorem Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, kościół pw. św. Anny w Radzynie Chelmińskim, świątynie drewniane w stylu barokowym w Szembruku i Świętem;
- pałace, zespoły pałacowe i zespoły dworskie: zespół pałacowo-parkowy w Mėlnie pochodzący z poł. XIX w., zespoły dworsko-parkowe w Wydrznie, Białochowie oraz pałace w Bogdankach, Nowych Jankowicach, Nogacie, Salnie i Linowie;
- ruiny zamku krzyżackiego w Radzynie Chelmińskim, Rogóźnie i Pokrzywnie;
- budynek czteropiętrowego młyna wodnego w Słupskim Młynie;
- drewniane chaty należące w przeszłości do kolonistów olęderskich w pobliżu Wisły.

Analizując powyższe można stwierdzić, że sektor turystyczny nie odgrywa znaczącej roli w rozwoju gospodarczym Powiatu. Mimo, że Powiat dysponuje bogatymi zasobami naturalnymi i kulturalnymi, to ograniczeniem jest słabo rozwinięta baza noclegowa, która w dużym stopniu przekłada się na niekorzystne dla Powiatu preferencje turystów.

Szansą dla rozwoju turystyki w powiecie grudziądzkim mogą stać się złoża solankowe odkryte w miejscowościach Marusza i Węgrowo. Według badań posiadają znakomite właściwości lecznicze i geotermalne. Ich wykorzystanie może prowadzić do rozwoju turystyki medycznej i uzdrowiskowej.

Podsumowanie:

W zakresie zasobów turystycznych Powiatu Grudziądzkiego wyróżniają się:

Atuty:

- duże walory środowiskowo-przyrodnicze – malownicze położenie w dolinach Wisły i Osy, wśród lasów i obszarów chronionych,
- duża powierzchnia terenów leśnych na obszarze gmin Rogóźno i gminy wiejskiej Grudziądz,
- bliskość autostrady A1 i drogi ekspresowej S5 ułatwiająca dostępność obszaru,
- położenie w pobliżu Grudziądza, który skupia dużo zabytków.

Problemy:

- wymagająca rozwoju infrastruktura rowerowa,
- znikoma ilość podmiotów prowadzących działalność noclegową i gastronomiczną,
- mała liczba gospodarstw agroturystycznych na obszarze,
- krótki średni czas pobytu turystów na terenie powiatu,
- brak rozpoznawalnych produktów turystycznych i bardzo silna konkurencja ze strony Grudziądza, Kwidzyna i Torunia.

Potencjał:

- rozbudowa oferty krótkich pobytów i zaplecza noclegowego,
- wzrost popularności turystyki krajowej i wiejskiej,
- promocja i turystyczne zagospodarowanie rzek (Wisły, Osy),
- rozwój turystyki rowerowej i lepsze skomunikowanie obszarów miejskich z wiejskimi ścieżkami rowerowymi,
- rozwój turystyki uzdrowiskowej w oparciu o złoża solankowe.

Ryzyko:

- przepisy dotyczące obszarów chronionych blokujące inwestycje,
- zanieczyszczenie środowiska naturalnego i utrata cennych zasobów przyrodniczych,
- załamanie rynku turystycznego, np. w wyniku ograniczeń epidemicznych.

Infrastruktura techniczna i bezpieczeństwo

Dostępność transportowa oraz uzbrojenie techniczne obszaru stanowią ważne czynniki dla mieszkańców, ale również potencjalnych inwestorów niezależnie od skali inwestycji, którą planują. Zadaniem Powiatu jest dbanie o infrastrukturę, będącą pod jego opieką oraz dążenie do ciągłej poprawy jej stanu. Budowa, rozbudowa i bieżące utrzymanie tego typu obiektów to największe obciążenie dla budżetu każdej jednostki samorządu terytorialnego.

Przez powiat przebiegają następujące drogi: autostrada A1, drogi krajowe nr 16 i 55, drogi wojewódzkie nr 533, 534, 535, 538 i 543, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Sieć dróg w powiecie to 7 049 km autostrad, 42 574 km dróg krajowych, 70 746 km dróg wojewódzkich, 391,67 km dróg powiatowych i 811,026 km dróg gminnych. Ponadto na drogach powiatowych znajduje się 15 mostów, 2 wiadukty, 2 kładki dla pieszych, 9 przepustów (o świetle otworów większym lub równym 150 cm) oraz 9 przejazdów kolejowych.

Powiatowy Zarząd Dróg nadzoruje drogi powiatowe o długości 391,67 km i 19 obiektów inżynierskich. W poszczególnych gminach długość dróg powiatowych przedstawia się następująco:

- gmina Grudziądz – 93,730 km,
- gmina Łasin – 77,590 km,
- gmina Rogóźno – 59,677 km,
- gmina Gruta – 65,752 km,
- gmina Świecie nad Osą – 56,957 km,
- gmina Radzyń Chełmiński – 37,964 km.

Szczegółowe analizy i planowane inwestycje drogowe zawarte zostały w „Planie rozwoju sieci drogowej dla Powiatu Grudziądzkiego na lata 2022-2027”. W corocznym budżecie Rada Powiatu Grudziądzkiego przeznacza około 50% po stronie wydatków na realizację zadań z zakresu przebudowy, remontów i bieżącego utrzymania sieci drogowej.

Konieczność dbania o jakość dróg powiatowych wiąże się również z rozwojem infrastruktury towarzyszącej, poprawiającej dostępność i bezpieczeństwo wszystkich użytkowników, tj. chodniki, ścieżki piesze i rowerowe, zatoczki autobusowe, wiaty przystankowe, oświetlenie. W tym zakresie na obszarze zdiagnozowano duże braki, a mieszkańcy muszą przecież przemieszczać się bezpiecznie do szkoły, pracy, placówek medycznych itp.

Z punktu widzenia mieszkańców istotna jest więc nie tylko sieć drogowa, ale także jej efektywne wykorzystanie dzięki publicznemu transportowi. Powiat Grudziądzki jest organizatorem publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej od 2020 roku. Dzięki współpracy z Gminami i gminą-miasto Grudziądz, obecnie mieszkańcy powiatu grudziądzkiego mogą korzystać z aż 22 linii, łączących wszystkie gminy powiatu i miasto Grudziądz.

W roku 2024 przewóz osób prowadzony był na 21 liniach komunikacyjnych:

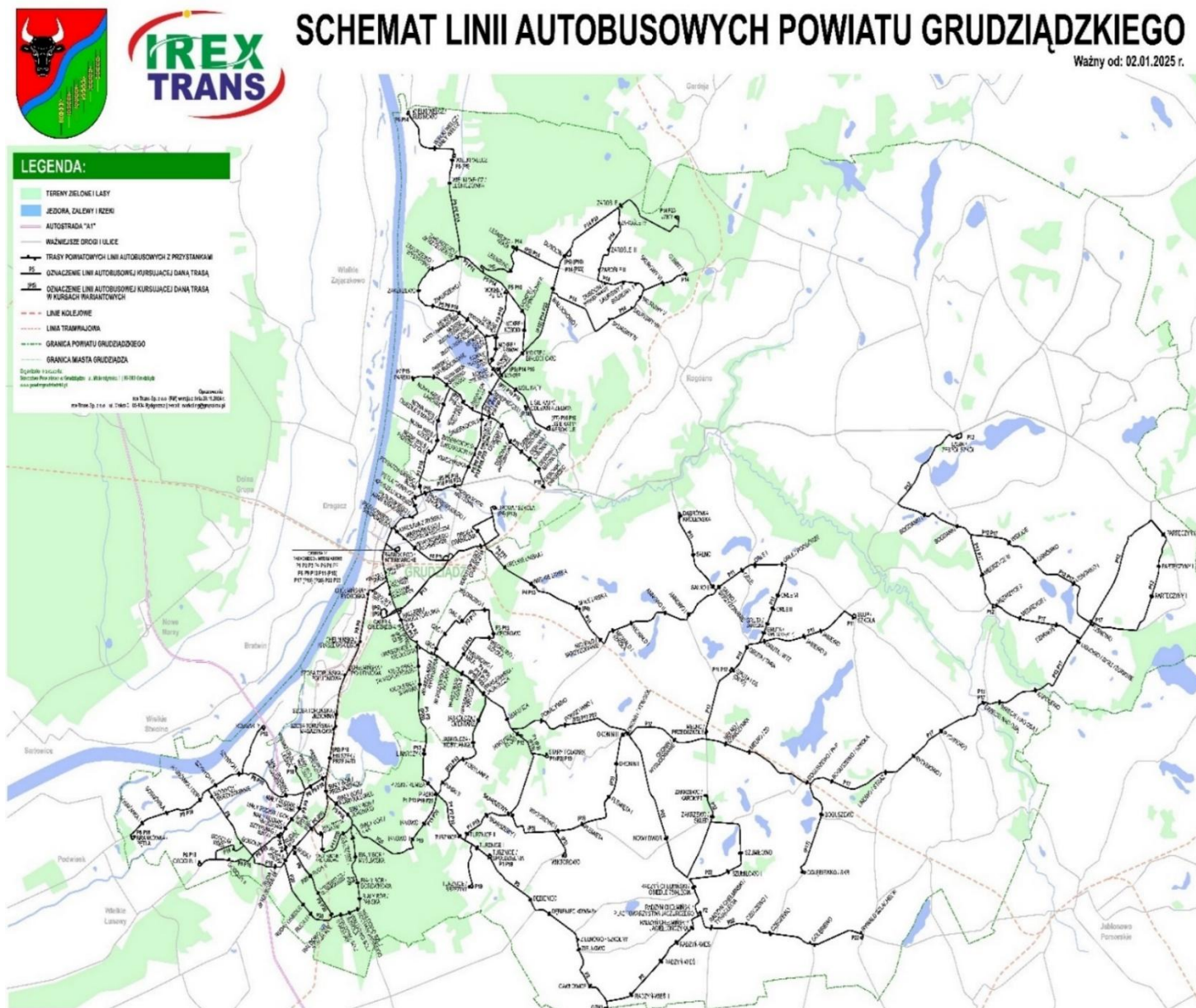
- 1) P1 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Linarczyk - Piaski - Turznice - Skarszewy - Stary Folwark - Marusza - Kobylanka - Piaski;
- 2) P2 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Linarczyk - Turznice - Dębieniec - Zielnowo;
- 3) P3 – Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Węgrowo - Gać - Pokrzywno - Stary Folwark - Skarszewy - Plemięta - Okonin/Kościół - Marusza – Węgrowo – Gać - Warszawska/Hallera/Nauczycielska - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche;
- 4) P4 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Lipowa/Szkoła - Wielkie Lniska;
- 5) P5 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Świerkocin - Mokre - Zakurzewo - Wielki Wełcz - Mokre - Leśniewo - Dusocin;
- 6) P6 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Świerkocin - Mokre - Zakurzewo - Wielki Wełcz - Wielki Wełcz/Rusinowo;
- 7) P7 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Nowa Wieś - Parski;
- 8) P8 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Pieńki Królewskie - Szynych - Sosnówka - Szynych – Gogolin - Mały Rudnik - Ruda - Mały Rudnik - Pieńki Królewskie - Biały Bór;
- 9) P9 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Biały Bór - Wałdowo Szlacheckie - Ruda - Mały Rudnik - Pieńki Królewskie - Mały Rudnik;
- 10) P10 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Świerkocin - Mokre - Lisie Kąty - Mokre - Lisie Kąty;
- 11) P11 - Wielkie Lniska - Nicwałd - Annowo - Salno - Dąbrówka Królewska - Salno - Orle - Gruta – Jasiewo - Słup - Gruta;
- 12) P12 - Łasin - Mędzyce - Lisnówko - Partęczyny - Szarnoś - Świecie nad Osą;
- 13) P13 - Wielkie Lniska - Gać - Węgrowo - Marusza - Kobylanka - Piaski - Linarczyk - Hanowo - Piaski;
- 14) P14 - Zarośle - Gubiny - Skurgwy - Jamy - Dusocin - Leśniewo - Mokre - Wielki Wełcz – Zakurzewo - Mokre;
- 15) P15 - Grudziądz, Paderewskiego - Świerkocin - Parski - Nowa Wieś - Grudziądz - Świerkocin - Lisie Kąty - Mokre;
- 16) P16 - Grudziądz, Paderewskiego/Szkoła - Świerkocin II - Grudziądz, Dębowa/pętla - Grudziądz, Dębowa/dworzec - Świerkocin I - Lisie Kąty - Lisie Kąty/Aeroklub - Mokre/Szkoła (ul. Targowa);
- 17) P17 - Grudziądz/Intermarche - Marusza - Pokrzywno - Okonin – Mełno - Gruta I (GS) Dino - Zakrzewo - Mełno ZD - Świecie nad Osą - Mędzyce - Karolewo - Świecie nad Osą - Grudziądz/ Rapackiego/Intermarche;
- 18) P18 - Sztynwag/szkoła - Gogolin - Mały Rudnik - Pieńki Królewskie – Szynych - Sosnówka/pętla – Szynych - Pieńki Królewskie - Grudziądz, Mniszek/Przejazd kol.;
- 19) P19 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Stary Folwark - Turznice Spółdzielnia - Piaski - Hanowo - Piaski;
- 20) P20 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Piaski - Wałdowo Szlacheckie/szkoła - Piaski - Ruda - Mały Rudnik;
- 21) P21 - Grudziądz/Intermarche - Łasin - Plesewo - Huta Strzelce - Jankowice - Łasin - Grudziądz/Intermarche.

Od 2025 roku funkcjonują 22 linie komunikacyjne (zawieszono funkcjonowanie linii P21) i zostały uruchomione kolejne połączenia umożliwiające dojazd do szkół ponadpodstawowych, miejsc pracy i instytucji publicznych:

- 1) Linia P22 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Marusza - Okonin - Szumiłowo - Radzyń Chelmiński – Rywałd;
- 2) Linia P23 - Grudziądz, Rapackiego/Intermarche - Mokre - Jamy.

Schemat pokazujący przestrzenny rozkład poszczególnych linii autobusowych na obszarze powiatu grudziądzkiego zaprezentowano poniżej (grafika nr 3).

Grafika 3. Schemat linii autobusowych Powiatu Grudziądzkiego w roku 2025 r.

Źródło: <https://www.powiatgrudziadzki.pl/>

Na liniach komunikacyjnych w 2024 r. wykonano 976 532,50 wozokilometrów. Sprawia to, że pojazdy są silnie eksploatowane, co obniża zarówno rentowność linii (liczne naprawy i wymiany zużytych części generują duże koszty), jak i komfort podróżnych. Zakup nowego taboru pozwoliłby podnieść zadowolenie mieszkańców i jednocześnie zmniejszyć presję na środowisko naturalne (zastępując stare pojazdy takimi o niskim spalaniu albo najlepiej – wymieniając je na pojazdy nisko- lub zeroemisyjne, np. z napędem hybrydowym, elektrycznym). Należy jednak pamiętać, że rozwój czystego transportu publicznego wymaga też jednoczesnych inwestycji w infrastrukturę do ładowania takich pojazdów.

Na drugim miejscu wśród potrzeb inwestycyjnych na obszarach wiejskich jest sieć wodociągowo-kanalizacyjna. Dostęp do wody pitnej za pośrednictwem wodociągów pozwala ograniczyć ryzyko wystąpienia zanieczyszczeń szkodliwych dla ludzi oraz ułatwić codzienne życie tysiącom osób.

W latach 2019-2023 nastąpił wzrost dostępu do sieci wodociągowej dla mieszkańców. W skali kraju, wg danych z 2023 roku z sieci wodociągowych korzysta już 92,6% Polaków (oraz 95,7% mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego i 93,8% mieszkańców powiatu grudziądzkiego). Od 2019 roku udział mieszkańców powiatu, którym zapewniona jest dostępność wody pitnej z wodociągów wzrósł o 1 p.p.

Sieć kanalizacyjna obejmuje swoim zasięgiem znacznie mniejszą liczbę mieszkańców. Dostęp do kanalizacji posiada 72,6% Polaków, 70,8% mieszkańców regionu i jedynie 42,4% mieszkańców powiatu. Przy tak dużym rozproszeniu osadnictwa na obszarze powiatu grudziądzkiego, zwiększenie dostępności do sieci kanalizacyjnej jest bardzo kosztowne i wymaga dużych nakładów inwestycyjnych. Bardziej racjonalne mogą być indywidualne, przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Do funkcjonowania wielu gospodarstw domowych, ale również zakładów przemysłowych zlokalizowanych na obszarze, potrzebna jest sieć gazowa (służąca głównie do zasilania kuchni gazowych, ale również do ogrzewania). Tymczasem dostęp do sieci gazowej ma na terenie powiatu grudziądzkiego jedynie 15,6% mieszkańców.

Głównymi źródłami wytwarzania ciepła są: piece gazowe zasilane gazem z przydomowych zbiorników, piece na węgiel, drewno, pellet oraz pompy ciepła. Wzrost zainteresowania wymianą źródła ciepła na ekologiczne jest związany z możliwościami pozyskania wsparcia od państwa w ramach programów, np. Czyste Powietrze, Mój prąd.

Tabela 12. Dostępność sieci technicznych wg stanu na 31.12.2023 r.

Obszar	Udział ludności korzystający z sieci		
	wodociągowej %	kanalizacyjnej %	gazowej %
Polska	92,6	72,6	56,3
woj. kujawsko-pomorskie	95,7	70,8	45,6
powiat grudziądzki	93,8	42,4	15,6
w tym:			
gmina wiejska Grudziądz	95,2	38,6	19,2
Rogóźno	92,6	30,8	11,0
Łasin	88,2	47,2	39,6
Świecie nad Osą	99,2	52,4	0,0
Radzyń Chełmiński	95,8	41,6	0,0
Gruta	93,7	47,3	2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Mieszkańcy coraz częściej sami dbają o rozwój odnawialnych źródeł energii na obszarze. Inwestują w panele fotowoltaiczne i magazyny prądu tak, aby w pełni wykorzystać energię słoneczną. Obszar ma również korzystne warunki naturalne sprzyjające możliwości pozyskiwania energii z wiatru, o czym świadczy wzrastająca liczba wiatraków w krajobrazie. Największa farma wiatrowa znajduje się w Gawłowicach na terenie gminy Radzyń Chełmiński.

Dużym wyzwaniem dla Powiatu Grudziądzkiego będzie termomodernizacja budynków publicznych i rozbudowa instalacji odnawialnych źródeł energii (słonecznej, wiatrowej, geotermalnej). Pozwoli to ograniczyć zużycie energii, co jest kluczowe w obliczu drastycznych podwyżek jej ceny. Ochrona zasobów naturalnych gminy wymaga też inwestycji w edukację ekologiczną mieszkańców i angażowanie ich w rozmaite inicjatywy prośrodowiskowe.

Działania z zakresu bezpieczeństwa koordynowane są przez Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego i Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego. W roku 2023 prowadzono prace aktualizacyjne Planu Zarządzania Kryzysowego Powiatu Grudziądzkiego. Na terenie powiatu funkcjonuje Powiatowy Magazyn Obrony Cywilnej, zapewniający całodobowy dostęp do zgromadzonych tam sprzętów i wyposażenia.

Pomoc ratowników medycznych, straży czy policji jest zapewniona całodobowo. Na terenie powiatu podstawą systemu ratowniczego są liczne jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych działających w systemie ratowniczym koordynowanym przez Państwową Straż Pożarną. Łącznie lokalny system ratowniczy obejmuje rozbudowaną i doświadczoną kadrę, która ma odpowiednie kompetencje do wykonywania tak ważnych zadań.

Najpilniejsze potrzeby obszaru w zakresie bezpieczeństwa publicznego to: doposażenie straży pożarnej w sprzęt ratowniczo-gaśniczy i urządzenia łączności, rozwój obrony cywilnej (szkolenia dla mieszkańców, koordynacja działań różnych służb i instytucji, jeden system łączności, rozwój

systemu alarmowania ludności), doposażenie Powiatowego Magazynu Obrony Cywilnej oraz przeciwdziałanie atakom hybrydowym (np. w kontekście wojny pomiędzy Rosją a Ukrainą za naszą wschodnią granicą).

Odrębnym wyzwaniem jest zapewnienie ciągłości działań infrastruktury krytycznej w przypadku przerw w dostawie energii elektrycznej i/lub braku łączności. Niezbędne jest zapewnienie alternatywnego zasilania stacji uzdatniania wody oraz przygotowanie awaryjnych scenariuszy zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców. Pomocne byłoby stworzenie, np. dodatkowych ujęć wody pitnej, magazynów z żywnością, czy zapasów paliwa do agregatów prądotwórczych.

Kluczowym elementem systemu są jednak ludzie – pracownicy i członkowie służb, którzy muszą mieć dostęp nie tylko do dobrego i niezawodnego sprzętu, ale także do najnowszej specjalistycznej wiedzy z zakresu ratownictwa i zarządzania kryzysowego. Tymczasem, odczuwalne są już braki kadrowe (np. kierowców z kategorią C), czy trudności z kompletowaniem załóg Ochotniczych Straży Pożarnych w ciągu godzin pracy zawodowej jej członków.

Podsumowanie:

W zakresie infrastruktury technicznej Powiat Grudziądzki charakteryzują:

Atuty:

- dobrze rozwinięta sieć dróg i dobre skomunikowanie z resztą kraju,
- rozbudowana oferta powiatowych autobusowych przewozów pasażerskich,
- warunki do wykorzystywania odnawialnych źródeł energii i pozyskiwania ciepła (energia wiatrowa, słoneczna, geotermia),
- liczne instytucje tworzące lokalny system ratowniczy.

Problemy:

- braki w drogowej infrastrukturze towarzyszącej (chodniki, ścieżki, zatoki autobusowe, wiaty),
- konieczność utrzymania dróg w dobrym stanie z uwagi na peryferyjny charakter obszaru i rozproszenie mieszkańców,
- ograniczona dostępność połączeń kolejowych,
- niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna i gazowa,
- wysokie koszty utrzymania i rozbudowy obiektów infrastruktury technicznej,
- braki w infrastrukturze technicznej związanej z ochroną przeciwpowodziową i obroną cywilną.

Szanse:

- pozyskanie środków zewnętrznych na rozbudowę podstawowej infrastruktury (albo sfinansowanie jej kosztów ze środków centralnych),
- rozwój publicznego transportu zbiorowego (zakup nowych pojazdów, zwiększenie częstotliwości kursów, wytyczenie nowych linii),
- rozwój transportu kolejowego,

- zmniejszenie kosztów bieżącej eksploatacji sieci technicznych (przez zastosowanie nowych technologii i materiałów).

Zagrożenia:

- czas i środki, jakie trzeba przeznaczyć na realizację nawet najmniejszego zadania z zakresu infrastruktury technicznej,
- ewentualne ograniczenie dofinansowania tego typu inwestycji ze środków innych niż JST,
- wzrastająca liczba niekorzystnych zjawisk wpływających na bezpieczeństwo (powodzie, pożary, cyberataki, działania wojenne),
- ograniczenia w dofinansowaniu ze środków zewnętrznych na funkcjonowanie publicznego transportu zbiorowego, powodujące wzrost kosztów jego funkcjonowania (FRPA).

4. Analiza SWOT

Na podstawie diagnozy obszaru powiatu grudziądzkiego i ustaleń ze spotkań konsultacyjnych sporządzona została analiza SWOT – zestawienie silnych stron, słabych stron, szans i zagrożeń dla rozwoju tego terenu.

Ze względu na duży zakres danych, ujętych w diagnozie obszaru, pierwszym etapem prac było sporządzenie analizy SWOT dla ośmiu kluczowych obszarów tematycznych, tj.:

1. Infrastruktura i transport,
2. Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie kryzysowe,
3. Środowisko i zrównoważony rozwój,
4. Edukacja i rynek pracy,
5. Kultura, sport i turystyka,
6. Wsparcie rozwoju gospodarczego,
7. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia,
8. Administracja i współpraca między samorządami.

Analizy tematyczne zostały sporządzone w oparciu o wyniki warsztatu strategicznego, przeprowadzonego w styczniu 2025 r. z udziałem Zespołu, wóldarzy poszczególnych gmin oraz miasta Grudziądz, przedstawicieli służb ratunkowych, organizacji pozarządowych, środowisk edukacyjnych i przedsiębiorców. Informacje te zostały następnie zweryfikowane i uzupełnione w procesie konsultacji społecznych.

Podsumowaniem analiz tematycznych jest zbiorcza analiza SWOT dla obszaru powiatu grudziądzkiego, umieszczona na początku tego rozdziału. Łączy ona w sobie dane wynikające z diagnozy obszaru oraz uwagi i spostrzeżenia Zespołu ds. opracowania Strategii, a także dane zgłoszone w toku konsultacji społecznych.

Zbiorcza analiza SWOT powiatu grudziądzkiego:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• położenie nad Wisłą w bezpośrednim sąsiedztwie jednego z największych ośrodków miejskich województwa kujawsko-pomorskiego – Grudziądz, • przez obszar powiatu przebiega autostrada A1 stanowiąca fragment szlaku tranzytowego Niemcy – państwa nadbałtyckie, • dobrze rozwinięta sieć dróg i dobre skomunikowanie z resztą kraju, • rozbudowana oferta autobusowych przewozów pasażerskich, • włączenie powiatu wraz z 4 gminami w Obszar Prowadzenia Polityki Terytorialnej Powiatu Grudziądzkiego oraz dwóch pozostałych gmin w Miejski Obszar Funkcjonalny Grudziądz, co daje dodatkowe możliwości finansowania ze środków unijnych i krajowych, • duże walory środowiskowo-przyrodnicze – malownicze położenie w dolinach Wisły i Osy, wśród lasów i obszarów chronionych, • duży potencjał rolniczy oraz możliwości rozwoju turystyki wiejskiej i rekreacji, • dobra struktura demograficzna - odsetek osób młodych jest wyższy niż seniorów, • dodatnie saldo migracji świadczące o atrakcyjności powiatu dla nowych mieszkańców, • stale rosnąca liczba przedsiębiorstw, • rosnące znaczenie sektora usług, • liczne zakłady przemysłowe i przetwórcze na terenie, • bliskość Grudziądzkiego Parku Przemysłowego, • funkcjonowanie Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie, • rosnąca liczba organizacji pozarządowych, w tym stowarzyszeń zwykłych i kół gospodyń wiejskich, • dobry dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej i działalność szpitala w Łasinie, • wystarczająca liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, • systematycznie malejący zasięg korzystania z pomocy społecznej, • rozwinięta współpraca i koordynacja działań lokalnych instytucji między różnymi JST, • bardzo dobra współpraca lokalna w obszarze pieczy zastępczej, • dobra współpraca PCPR z ośrodkami pomocy społecznej na obszarze, • liczne instytucje tworzące lokalny system ratowniczy,	• silne rozproszenie mieszkańców w wielu małych miejscowościach powoduje problemy komunikacyjne, jak również konieczność zapewnienia infrastruktury transportowej i technicznej do oddalonych od siebie ośrodków, • spadek ogólnej liczby mieszkańców powiatu, • peryferyjny charakter większości gmin obszaru, • niewielka dostępność i zły stan techniczny lokalnych linii kolejowych, • negatywne prognozy demograficzne (starzenie się społeczeństwa), które powodują konieczność określonych inwestycji w edukację, bezpieczeństwo, wsparcie rynku pracy, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • niekorzystne zjawiska społeczne, szczególnie na terenie gmin i miejscowości, gdzie zlokalizowane były PGR-y, • niski poziom średniego wynagrodzenia i jego spadek w relacji do średniej krajowej, • bezrobocie, w szczególności wśród kobiet oraz na terenie gminy Świecie nad Osą i Radzyń Chełmiński, • konieczność rozwoju infrastruktury transportowej, drogowej i towarzyszącej, • konkurencyjna oferta usług społecznych miasta Grudziądz (która hamuje rozwój tych usług na terenach wiejskich), • niewystarczające wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych, • brak domów pomocy społecznej i centrów opieki geriatrycznej na obszarze, • mała liczba placówek wsparcia dziennego dla osób zależnych, niesamodzielnych, niepełnosprawnych i seniorów, • niewystarczająca ilość rodzin zastępczych (w tym zawodowych), brak rodzinnego domu dziecka, • zagrożenie ubóstwem wśród dzieci i młodzieży (duży zasięg zasiłku rodzinnego), • 5 gmin z obszaru zostało uznane za zagrożone trwałą marginalizacją (ze względu na kumulację niekorzystnych zjawisk demograficznych, gospodarczych i społecznych), • konieczność poprawy dostępności obiektów i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, • niedostatecznie rozwinięta sieć ścieżek i szlaków rowerowych,

warunki do wykorzystywania alternatywnych źródeł energii i pozyskiwania ciepła (energia wiatrowa, słoneczna, geotermia).	- znikoma ilość podmiotów prowadzących działalność noclegową i gastronomiczną, - mała liczba gospodarstw agroturystycznych na obszarze, - niewielka ilość miejsc noclegowych na terenie powiatu, - krótki średni czas pobytu turystów na terenie powiatu, - brak rozpoznawalnych produktów turystycznych i bardzo silna konkurencja ze strony Grudziądza, Kwidzyna i Torunia, - niewystarczająca promocja turystyczna, - braki w drogowej infrastrukturze towarzyszącej (oświetlenie, chodniki, ścieżki, zatoczki), - niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna i gazowa, - wysokie koszty utrzymania i rozbudowy obiektów infrastruktury technicznej, - braki w infrastrukturze związanej z ochroną przeciwpowodziową, przeciwpożarową i obroną cywilną.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
- rozwój w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Grudziądza, - rozwój w ramach Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Powiatu Grudziądzkiego, - dalszy rozwój współpracy lokalnej pomiędzy różnymi JST i instytucjami, - wykorzystanie środków z Krajowego Planu Odbudowy po pandemii Covid-19 oraz innych możliwych do pozyskania środków unijnych i krajowych, - rozwój sieci drogowej w powiecie i w najbliższych okolicach – zaplanowana na lata 2030-2032 budowa trasy S5/S16 na odcinku Nowe Marzy do granicy województwa w kierunku Ostródy, - rozwój publicznego transportu autobusowego (zakup nowych pojazdów, zwiększenie częstotliwości kursów, wytyczenie nowych linii), - plany modernizacji i budowy nowych linii kolejowych, poprawiające atrakcyjność transportu kolejowego, - rozwój polityki prorodzinnej, - wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie opieki nad rosnącą grupą najstarszych mieszkańców, - zwiększenie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (aktywizacja, modernizacja i rozbudowa WTZ), - rozwój mieszkalnictwa wspomagane,	- zmniejszająca się liczba ludności i starzenie się społeczeństwa, - zagrożenie powodziowe na terenach nadwiślańskich i w pobliżu Osy, - zmiana priorytetów inwestycyjnych na szczeblu krajowym, mogąca opóźnić lub uniemożliwić realizację zadań istotnych z punktu widzenia Powiatu Grudziądzkiego, - wzrost nakładów na opiekę nad osobami starszymi i konieczność rozbudowy infrastruktury i usług dedykowanych tej grupie, - niewystarczające środki na przeprowadzenie niezbędnych inwestycji, - migracja najlepiej wykształconych mieszkańców powiatu do innych regionów kraju albo za granicę (efekt różnicy w pensjach pomiędzy różnymi regionami, krajami), - załamanie gospodarcze o dużym zasięgu, - prawne uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej i opłaty związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, - zjawiska w skali makro, tj. pandemii, konflikty zbrojne, katastrofy naturalne, - wycofywanie się mieszkańców z życia społecznego i kulturalnego na rzecz rozrywek indywidualnych, w gronie rodziny, - ograniczenia w dostępie do oferty edukacyjnej, kulturalnej i zdrowotnej w przypadku wystąpienia stanu zagrożenia epidemicznego – konieczność

• rozbudowa sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci (np. przy instytucjach kultury), • działania na rzecz osób starszych (system opieki zdrowia, opieki paliatywnej, wsparcia osób niesamodzielnych, wsparcia opiekunów takich osób, opieki wytchnieniowej itp.), • poprawa jakości systemu edukacji (kompetencje uczniów i nauczycieli, rozwój szkolnictwa zawodowego, lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy), • wsparcie procesu tworzenia nowych terenów inwestycyjnych i stref aktywności gospodarczej, • utrzymująca się dobra sytuacja gospodarcza i spadek bezrobocia w kraju, • rozwój rynku usług w oparciu o potencjał miasta Grudziądz, • przenoszenie się firm z okolicznych miast na teren powiatu, • tworzenie nowych miejsc pracy i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców (w szczególności kobiet i osób młodych), • poprawa warunków uruchamiania i prowadzenia działalności gospodarczej – np. wydłużenie okresu „małych” składek ZUS, redukcja podatków itp., • termomodernizacja budynków i możliwości inwestycyjne w zakresie OZE, • rozwój społeczeństwa obywatelskiego, popularyzacja organizacji pozarządowych i wolontariatu, • nadanie większego priorytetu działaniom społeczno-kulturalnym – w polityce krajowej, regionalnej, • zmniejszanie się zagrożenia wykluczeniem społecznym w skali kraju – w wyniku pomocy regionalnej, na wyrównywanie różnic między regionami, • rozbudowa oferty krótkich pobytów i zaplecza noclegowego, • wzrost popularności turystyki krajowej i wiejskiej, • promocja i turystyczne zagospodarowanie rzek (Wisły, Osy), • stworzenie powiatowego centrum informacji turystycznej i sieciowanie lokalnych podmiotów z branży turystycznej, • lepsze skomunikowanie obszarów miejskich z wiejskimi ścieżkami rowerowymi i rozwój turystyki rowerowej, • pozyskanie środków zewnętrznych na rozbudowę podstawowej infrastruktury (albo sfinansowanie jej kosztów ze środków centralnych), • zmniejszenie kosztów bieżącej eksploatacji (przez zastosowanie nowych technologii, materiałów).	rozwoju usług cyfrowych i alternatywnych form zaspokajania potrzeb mieszkańców, • niewystarczające środki na realizację wszystkich zadań polityki społecznej - w szczególności na działania profilaktyczne i opiekę nad seniorami, • przepisy dotyczące obszarów chronionych blokujące inwestycje, • zanieczyszczenie środowiska naturalnego i utrata cennych zasobów przyrodniczych, • załamanie rynku turystycznego, np. w wyniku ograniczeń epidemicznych, • wzrastająca liczba niekorzystnych zjawisk wpływających na bezpieczeństwo (powodzie, pożary, cyberataki, działania wojenne).

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Infrastruktura i transport:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• bliskość autostrady A1, • dobrze rozwinięta sieć dróg, • rozbudowana siatka połączeń komunikacyjnych, • dobrze zorganizowana własna jednostka zarządzająca drogami (PZD), • chęć współpracy Gmin poprzez partycypację w kosztach modernizacji infrastruktury i organizacji transportu, • porozumienie z gminą-miasto Grudziądz w sprawie transportu zbiorowego.	• peryferyjny charakter obszaru, • silne rozproszenie mieszkańców, • problemy komunikacyjne, • zły stan części infrastruktury drogowej i transportowej, • braki w infrastrukturze drogowej i transportowej, • brak wystarczającej ilości połączeń kolejowych, • słabo rozwinięta infrastruktura dla pieszych i rowerów (brak chodników i ścieżek pieszo-rowerowych), • częściowo słaba jakość dróg krajowych (skomunikowanie z resztą kraju), • wysokie koszty utrzymania infrastruktury drogowej i transportowej, • niewystarczająca ilość środków na rozwój infrastruktury.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na infrastrukturę drogową i transport publiczny, • podwyższenie standardu ekologicznego i ekonomicznego transportu publicznego przez zakup autobusów (szczególnie nisko- i zeroemisyjnych), • możliwość pozyskania środków finansowych na zakup taboru zeroemisyjnego, • włączenie Powiatu i Gmin do MOF Grudziądza i OPPT Grudziądza, • rozwój sieci drogowej i kolejowej (np. budowa odcinka S5 przez teren powiatu), • poprawa atrakcyjności obszaru, • poprawa dostępności obiektów i usług publicznych (uwarunkowania prawne), • przenoszenie się firm z Grudziądza na teren powiatu.	• brak niezbędnych środków finansowych na infrastrukturę drogową, • zmiana priorytetów inwestycyjnych na szczeblu krajowym (szczególnie w odniesieniu do sieci transportowej – drogi, kolej), • zmiana na niekorzyść przepisów prawnych, • brak albo małe ilości programów wspierających realizację zadań dotyczących infrastruktury drogowej.

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie kryzysowe:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• całodobowe dyżury służb: PSP, Policja, Sanepid, weterynaria, szpitale, SOR z lądowiskiem, • liczne jednostki OSP, • dobra sieć dróg, • wyspecjalizowana kadra w zakresie zarządzania kryzysowego, • adekwatne rozpoznanie zagrożeń, • współpraca między samorządami w zakresie zarządzania kryzysowego.	• brak wspólnego systemu łączności między służbami, • brak odpowiedniego systemu alarmowania i zapowiedzi zagrożeń, • brak schronów i ukryć, • brak alternatywnych źródeł wody pitnej, • brak awaryjnych źródeł prądu, • brak awaryjnych magazynów z żywnością, • braki w sprzęcie wśród służb.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, • rozwój sieci transportu publicznego, • wykorzystanie warunków do rozwoju odnawialnych źródeł energii, • rozwój organizacji pozarządowych, • zwiększające się możliwości edukacji społeczeństwa, • poprawa dostępności transportowej, dzięki budowie drogi S5.	• zmiany klimatyczne, • ryzyko powodzi i konieczności ewakuacji przed powodzią wzdłuż Wisły i Osy, • brak środków na realizację zadań, • powiększająca się cały czas infrastruktura krytyczna, • niedostateczna mobilność OSP w tygodniu, w godzinach porannych (do południa), • mała ilość kierowców z uprawnieniami kategorii C, • konflikty zbrojne, zagrożenia militarne i cybernetyczne.

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Środowisko i zrównoważony rozwój:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• dobry stan środowiska naturalnego, • duże zalesienie, • liczne obszary chronione (parki krajobrazowe, Natura 2000, rezerваты przyrody), • silne rolnictwo, • dogodne położenie komunikacyjne (bliskość A1), • zasoby wodne (Wisła, Osa, jeziora), • dostępność solanek, • dobre warunki do rozwoju OZE, • kreatywność społeczeństwa.	• średni stan infrastruktury drogowej, • brak drugiego mostu przez Wisłę w okolicach Grudziądza, • słaba infrastruktura turystyczna, • słaba promocja turystyczna, • brak terenów inwestycyjnych, • nieodpowiednia gospodarka wodna.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• rozwój turystyki uzdrowiskowej, medycznej, rehabilitacyjnej (w oparciu o szpitale i solanki), • rozwój czystego, niskoemisyjnego przemysłu, • rozwój transportu wodnego na Wiśle, • podniesienie kompetencji ekologicznych młodych ludzi, • edukacja ekologiczna mieszkańców, • budowa S5 przez teren powiatu, rozbudowa kolei.	• katastrofy naturalne i zagrożenia środowiskowe, • ryzyko powodziowe (wzdłuż Wisły i Osy), • zabudowa terenów zalewowych, • skomplikowane przepisy dotyczące obszarów chronionych, • dzikie wysypiska śmieci, • skażenie środowiska naturalnego, • zagrożenia związane z rozbudową OZE (uciążliwości dla mieszkańców, inwestycje na terenach Lasów Państwowych), • złe prognozy demograficzne, • utrudnienia dla mieszkańców związane z wielkimi inwestycjami (S5, szybka kolej).

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Edukacja i rynek pracy:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• działalność Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie, • dostęp do szkół w mieście Grudziądz i powiecie grudziądzkim, dzięki sieci transportu publicznego, • duży odsetek osób młodych (w wieku przedprodukcyjnym), • bezpośrednie sąsiedztwo miasta Grudziądz, • wolne tereny inwestycyjne, • bliskość autostrady A1, • stale rosnąca liczba przedsiębiorstw.	• niskie wyniki edukacyjne w szkołach podstawowych, • duży potencjał rolniczy obszaru, • sezonowość zatrudnienia w rolnictwie, • bezrobocie, zwłaszcza wśród kobiet i osób młodych, • niski poziom wynagrodzeń, • ujemne saldo migracji (z wyjątkiem gminy wiejskiej Grudziądz), • ujemny przyrost naturalny, • peryferyjny charakter większości gmin, • problemy rozwojowe zdiagnozowane w pięciu gminach powiatu (zagrożenie trwałą marginalizacją), • niekorzystne zjawiska społeczne na terenach dawnych PGR, • niewielka dostępność i zły stan techniczny lokalnych linii kolejowych.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• możliwość wykorzystania potencjału edukacyjnego Powiatu Grudziądzkiego i Grudziądza, • współpraca Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie z firmami w zakresie kształcenia zawodowego, • rozwój bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie, • utworzenie Wyższej Szkoły Zawodowej w Grudziądzu, • stworzenie nowych terenów inwestycyjnych i stref aktywności gospodarczej, • bliskość Grudziądzkiego Parku Przemysłowego, • przenoszenie się firm z Grudziądza na teren powiatu, • włączenie Powiatu i Gmin do MOF Grudziądza i OPPT Grudziądza, • budowa S5 przez teren powiatu, • poprawa atrakcyjności terenów inwestycyjnych.	• negatywne prognozy demograficzne, • postępująca utrata funkcji społeczno-gospodarczych przez miasto Grudziądz, • załamanie gospodarcze o dużym zasięgu, • utrzymujący się trend starzenia się społeczeństwa, • migracja lepiej wykształconych mieszkańców na inne obszary.

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Kultura, sport i turystyka:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• duże walory środowiskowo-przyrodnicze, • duży udział obszarów wiejskich, • duża różnorodność zabytków i walorów historycznych obszaru, • duża liczba ciekawych wydarzeń kulturalnych, historycznych, sportowych, • rosnąca liczba organizacji pozarządowych chętnych do działania (np. KGW), • potencjał ludzki (specjaliści w swoich dziedzinach, posiadający odpowiednie kwalifikacje), • dobrze rozwinięta infrastruktura kulturalna i sportowa.	• słaba baza noclegowa, • mała liczba gospodarstw agroturystycznych i noclegów na wsi, • niewystarczająca liczba szlaków turystycznych, • słabe wsparcie organizacji pozarządowych, • słabe wykorzystanie turystyczne rzek i jezior, • brak ogólnopolskiej promocji walorów turystycznych powiatu, • mała ilość publikacji turystycznych o obszarach wiejskich powiatu, • słaba współpraca między organizacjami pozarządowymi.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• wzrost popularności turystycznej powiatu, • rozwój sieci drogowej, • krajowe i unijne programy wsparcia kultury, sportu i turystyki, • bliskość autostrady A1 i lepsze oznakowanie zjazdów do poszczególnych atrakcji regionu, • budowa drogi S5 przez teren powiatu, • nadanie większego priorytetu działaniom społeczno-kulturalnym, • rozwój promocji turystycznej regionu, • wykorzystanie social media, • udział w targach turystycznych, • rozwój turystyki rowerowej, • utworzenie ogólnopowiatowego centrum informacji turystycznej, • lepsza współpraca z PTTK.	• brak środków na utrzymanie obiektów kulturalnych i sportowych, • załamanie rynku turystycznego, • starzenie się społeczeństwa, • słaba aktywność młodzieży.

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Wsparcie rozwoju gospodarczego:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• silne rolnictwo, • bliskość autostrady A1, • bliskość Grudziądzkiego Parku Przemysłowego, • sprawnie funkcjonująca administracja publiczna.	• sezonowość zatrudnienia w rolnictwie, • bezrobocie, • niskie wynagrodzenia w stosunku do średniej krajowej, • niewielka ilość firm produkcyjnych, • biurokratyzacja życia gospodarczego, • duża odległość od miast wojewódzkich, • słaba dostępność dla osób z niepełnosprawnościami w wielu instytucjach.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• rozwój sieci drogowej, • rozwój transportu publicznego na terenie powiatu, • możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne, • wykorzystanie atrakcyjnych terenów przyrodniczych w turystyce, • rozwój szkolnictwa zawodowego w powiecie i mieście Grudziądz, • budowa drogi S5 przez teren powiatu.	• migracje, w tym poza granice Polski, • starzejące się społeczeństwo, • negatywne prognozy demograficzne, • bezrobocie, • wsparcie socjalne zniechęcające do podejmowania pracy.

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Pomoc społeczna i ochrona zdrowia:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• dobra współpraca PCPR i placówek opiekuńczo-wychowawczych z ośrodkami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi, • niewielki rozmiar powiatu, • znajomość mieszkańców i terenu, • stale poprawiający się dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, • gotowe programy działań w sferze społecznej, • postępy w deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, • funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej, klubów seniora, szkół, placówek opiekuńczo-wychowawczych.	• zbyt mała ilość środków finansowych, • niewystarczająca ilość programów profilaktyki zdrowotnej, • brak ośrodka dla osób zależnych, • niewystarczająca infrastruktura dla osób z niepełnosprawnościami i aktywizacja tych osób, • brak infrastruktury na wypadek, np. konfliktów zbrojnych, • konieczność poprawy dostępności obiektów i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, • brak rodzinnego domu dziecka, • mała ilość rodzin zastępczych (w tym zawodowych), • brak centrum opieki geriatrycznej (dziennej lub całodobowej) oraz zakładu aktywności zawodowej (ZAZ), • mała liczba ośrodków wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, • obiekt Warsztatów Terapii Zajęciowej w Grucie, stary i niespełniający standardów dostępności oraz нефункциональный.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• włączenie Powiatu i Gmin do MOF Grudziądz i OPPT Grudziądz, • wzrost nakładów na opiekę nad osobami starszymi (w tym stworzenie specjalnej infrastruktury), • związek mieszkańców z regionem, • większe finansowanie ochrony zdrowia i szpitali, • rozwój polityki prorodzinnej, • rozwój mieszkalnictwa wspomagane, • rozwój opieki senioralnej i budowa centrum geriatrycznego, • zwiększenie liczby miejsc w WTZ, • organizacja placówek wsparcia dziennego dla dzieci przy instytucjach kultury.	• negatywne prognozy demograficzne, • starzenie się społeczeństwa, • bezrobocie i niskie wynagrodzenie, • migracja najlepiej wykształconych mieszkańców, • odpływ kadry medycznej, • pandemia, wojny, katastrofy naturalne, • dalszy spadek liczby mieszkańców w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego.

Analiza SWOT powiatu grudziądzkiego - obszar Administracja i współpraca między samorządami:

Silne strony (atuty)	Słabe strony (problemy)
• położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Grudziądza, • włączenie Powiatu i Gmin do MOF/OPPT i LGD, • dobra współpraca między samorządami, • otwartość na potrzeby mieszkańców.	• negatywne trendy demograficzne, • niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna i gazowa, • niewystarczająca oferta usług dla seniorów, • braki w drogowej infrastrukturze towarzyszącej (chodniki, ścieżki pieszo-rowerowe), • braki w infrastrukturze teleinformatycznej (cyberbezpieczeństwo), • niedostosowanie budynków użyteczności publicznej do współczesnych standardów.
Szanse (potencjały)	Zagrożenia (ryzyka)
• poprawa dostępności obiektów i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, • realizacja projektów ze środków zewnętrznych przy współpracy z innymi JST lub organizacjami pozarządowymi, • rozwój e-usług publicznych, • rozwój turystyki rowerowej, • poprawa efektywności energetycznej, • dostrzeganie wspólnych potrzeb między samorządami i współpraca w tym zakresie, • poprawa atrakcyjności obszaru, przyciągająca nowych mieszkańców, • nawiązywanie współpracy w różnych formach, np. na szczeblu krajowym czy międzynarodowym, • zwiększenie zaangażowania społecznego, • promocja regionu.	• pandemie, konflikty zbrojne, • częste zmiany przepisów prawa, • niewystarczające środki na realizację zadań, • nieprzygotowanie do zmian w strukturze demograficznej.

5. Misja i wizja rozwoju do 2035 roku

Misja jest kluczowym elementem Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035, który koncentruje się na budowaniu dialogu między administracją lokalną, a mieszkańcami. Zawiera ogólny kierunek dla dalszego rozwoju w sposób zrównoważony – chroniący i godzący interesy społeczności lokalnej, przyrody, rolnictwa i biznesu. Misja odzwierciedla potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej oraz stanowi punkt odniesienia do realizacji priorytetowych obszarów tematycznych, celów i kierunków działań.

MISJA POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO DO ROKU 2035:

Samorząd bliski mieszkańcom

Powiat Grudziądzki stawia na dialog z mieszkańcami, partnerstwo samorządowe, otwartość i sprawną administrację, aby budować przyszłość regionu i wzmacniać jego potencjał gospodarczy i społeczny.

Określając tak misję, planujemy, jak najlepiej zagospodarować swoje atuty (położenie, uwarunkowania, zasoby) i wykorzystać szanse, które pojawiają się w otaczającej nas rzeczywistości. Jednocześnie jesteśmy świadomi licznych problemów i zagrożeń, które mogą utrudnić realizację naszych planów.

Realizacja optymistycznego scenariusza wymaga ogromnych nakładów finansowych, organizacyjnych i kadrowych. Niezbędna byłaby również bardzo dobra współpraca i koordynacja działań na różnych poziomach (gmina-powiat-województwo-rząd, władze-biznes-mieszkańcy, czy pomiędzy Unią Europejską a społecznościami lokalnymi). Ostatnie lata udowadniają też, że lista obszarów ryzyka systematycznie się zwiększa, coraz więcej kryzysów współwystępuje ze sobą (np. katastrofy naturalne, kryzys energetyczny, kryzys uchodźczy), a ograniczone zasoby lokalne muszą być szybko angażowane do wielu pilnych zadań.

Za cel stawiamy sobie takie przygotowanie naszej lokalnej społeczności, aby mogła nie tylko poradzić sobie w przypadku rozmaitych trudności, ale stawiać też sobie ambitne wyzwania i wspólnie działać na rzecz ich realizacji.

Wizja skupia się na najistotniejszych elementach rozwoju Powiatu, wskazuje w perspektywie czasowej zasadniczy kierunek podejmowanych działań. Stanowi kontynuację określonej Wizji w poprzedniej Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2014-2024. Uwzględnia też wyzwania sformułowane w ośmiu obszarach oraz globalne trendy.

WIZJA POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO DO ROKU 2035:

Powiat Grudziądzki atrakcyjnym miejscem do życia, przyjaznym dla mieszkańców i inwestorów, chroniącym środowisko naturalne i dziedzictwo kulturowe.

6. Priorytetowe obszary tematyczne, cele i zakres planowanych zadań

Prace nad Strategią udowodniły, że zakres tematyczny inicjatyw i zadań realizowanych przez Powiat Grudziądzki jest bardzo szeroki. Jeszcze dłuższa jest lista potrzeb i propozycji nowych działań, których warto by się było podjąć w najbliższej dekadzie. Dlatego też konieczne było wyznaczenie kluczowych obszarów, które są najistotniejsze z punktu widzenia osiągnięcia zakładanej wizji rozwoju.

Na podstawie dyskusji w gronie Zespołu ustalone zostały następujące priorytetowe obszary tematyczne do 2035 roku:

- Priorytet nr 1: Infrastruktura i transport,
- Priorytet nr 2: Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie kryzysowe,
- Priorytet nr 3: Środowisko i zrównoważony rozwój,
- Priorytet nr 4: Edukacja i rynek pracy,
- Priorytet nr 5: Kultura, sport i turystyka,
- Priorytet nr 6: Wsparcie rozwoju gospodarczego,
- Priorytet nr 7: Pomoc społeczna i ochrona zdrowia,
- Priorytet nr 8: Administracja i współpraca między samorządami.

Tylko przemyślane działania prowadzone równocześnie we wszystkich tych dziedzinach mogą znacząco poprawić jakość życia mieszkańców powiatu grudziądzkiego. Fundamentem, na którym opiera się cała przyszłość i rozwój społeczno-gospodarczy, jest jednak bezpieczeństwo mieszkańców. Nowe zagrożenia, które pojawiły się w ostatnich latach wyraźnie to udowadniają (pandemia, wojna w Ukrainie). Także pomiędzy pozostałymi obszarami występują ścisłe powiązania: bez nowoczesnej edukacji ciężko o dobrych pracowników, bez dobrych dróg trudno dotrzeć do szkoły/pracy/lekarza, bez odpowiedniej współpracy turysta nie będzie miał dostępu do spójnej i atrakcyjnej oferty pobytu w okolicy.

Te współzależności pozwalają jednak liczyć na osiągnięcie pozytywnych efektów w kilku dziedzinach jednocześnie. Rozbudowując system opieki nad seniorami stworzymy nowe miejsca pracy, poprawimy stan zdrowia seniorów i jednocześnie ulżymy dotychczasowym opiekunom (np. najbliższej rodzinie), dając im więcej czasu na pracę zawodową albo wypoczynek. Nowe tereny inwestycyjne to szansa na mniejsze bezrobocie, wyższe zarobki i powód, aby nie przeprowadzać się za pracę do wielkich aglomeracji czy za granicę. Nakłady na rozwój turystyki zwrócą się lokalnej gospodarce, dzięki większej liczbie odwiedzających turystów, powstaną nowe atrakcje i miejsca noclegowe oraz ciekawsza oferta spędzania czasu wolnego przez mieszkańców powiatu. Wydarzenia kulturalne i sportowe mogą także przyciągać turystów, a dodatkowo – wspierać integrację i aktywność mieszkańców, rozwijać współpracę między różnymi podmiotami, dawać powód do wyjścia z domu i włączenia się we wspólne działania. Każde z planowanych zadań byłoby też łatwiej zrealizować, gdyby wszystkie zaangażowane podmioty współpracowały ze sobą w sposób otwarty i partnerski, umożliwiając szybkie wypracowanie optymalnych rozwiązań.

Cele strategiczne nawiązujące ściśle do kluczowych obszarów tematycznych, stanowią ramy, w których prowadzone będą działania Powiatu Grudziądzkiego i jednostek podległych przez najbliższą dekadę. Wynikają one z ustaleń diagnozy obszaru oraz przeprowadzonej analizy

SWOT i nie powinny zasadniczo ulegać zmianom (o ile nie wystąpią poważne, niemożliwe do przewidzenia obecnie okoliczności zewnętrzne – np. przydzielenie powiatom do realizacji nowych zadań).

Ich doprecyzowaniem są cele operacyjne, odpowiadające na najpilniejsze problemy i potrzeby, które są możliwe do osiągnięcia w perspektywie do roku 2035. Poszczególne cele operacyjne bazują na zadaniach, które zostały wybrane, jako najpilniejsze do realizacji wg stanu na 2025 rok. W kolejnych latach mogą one ulegać zmianom – niektóre cele mogą zostać osiągnięte przed 2035 rokiem i powstanie konieczność sformułowania nowych. Dodatkowo, ich realizacja będzie w dużej mierze zależać od zakresów wsparcia w konkursach krajowych i unijnych, które ulegają ciągłym modyfikacjom. Może to wywołać konieczność przeformułowania ustalonych pierwotnie celów operacyjnych.

W ramach wyznaczonych obszarów tematycznych planujemy zrealizować do 2035 r. następujące zadania:

PRIORYTET NR 1: INFRASTRUKTURA I TRANSPORT.

CEL STRATEGICZNY: Wysoka dostępność komunikacyjna i mobilność mieszkańców.

Poprawa stanu infrastruktury drogowej i rozwój transportu publicznego podniesie atrakcyjność powiatu w oczach mieszkańców, turystów i przedsiębiorców. Wpłynie na rozwój społeczny, poprawi dostęp do ochrony zdrowia, kultury, sportu i edukacji. Zwiększy atuty gospodarcze, atrakcyjność terenów inwestycyjnych, wykorzystanie potencjału rolnictwa i turystyki.

Odpowiedzią na obecne deficyty będzie poprawa warunków dla pieszych i rowerzystów poprzez budowę dróg dla pieszych i rowerów oraz rozbudowę infrastruktury towarzyszącej – miejsca postoju, naprawy rowerów itp. Ułatwi to dotarcie w różne miejsca zarówno mieszkańcom, jak i turystom, a jednocześnie ograniczy emisję spalin. W znacznym stopniu zwiększy bezpieczeństwo i poprawi możliwości rekreacji.

Kluczowym kierunkiem działania, odpowiadającym na potrzeby mieszkańców, będzie także zaspokajanie potrzeb transportowych i eliminacja wykluczenia komunikacyjnego. Sukces w tym obszarze wymaga bliskiej i zgodnej współpracy między samorządami.

CELE OPERACYJNE:

- 1.1 Modernizacja i rozwój dróg powiatowych oraz obiektów inżynierskich;
- 1.2 Budowa dróg dla pieszych i rowerów;
- 1.3 Utrzymanie i rozwój publicznego transportu zbiorowego;
- 1.4 Współpraca z gminami w zakresie realizacji wspólnych projektów infrastrukturalnych oraz w zakresie komunikacji;
- 1.5 Poprawa jakości infrastruktury około drogowej, w tym przejścia dla pieszych, chodniki, zatoki autobusowe.

CEL STRATEGICZNY: Bezpieczni mieszkańcy powiatu.

Kierunki działań w tym obszarze z jednej strony będą kontynuacją dotychczasowych dobrych praktyk, z drugiej zaś – uwzględnią nowe wyzwania. Istotne będzie wsparcie jednostek systemu ratowniczego, utrzymywanie i wzmocnienie zdolności w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej. Niezbędne mogą się stać inwestycje w zakresie budowli ochronnych: schrony, ukrycia, magazyny żywności i wyposażenia.

Ważna jest skuteczna koordynacja działań instytucji, w tym spójny system łączności i alarmowania oraz monitorowania zagrożeń, zapewnienie ciągłości działania infrastruktury krytycznej w sytuacjach nadzwyczajnych (np. alternatywne zasilanie, dodatkowe źródła wody pitnej, łączność i komunikacja).

Poprawy wymaga cyberbezpieczeństwo i odporność na ataki hybrydowe. Niezbędna jest także edukacja w zakresie bezpieczeństwa oraz szkolenia z zakresu obrony cywilnej dla pracowników instytucji powiatowych i ogółu mieszkańców. Szczególnym wyzwaniem są braki w łączności i dostępności infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym światłowodowej, na niektórych terenach.

W przypadku wystąpienia sytuacji alarmowej wszelkie braki w zakresie bezpieczeństwa, zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej mogą przynieść dramatyczne konsekwencje, a odbudowa zniszczeń znacznie przekroczy koszty działań zapobiegawczych. Katastrofa naturalna (np. powódź) albo atak hybrydowy mogą zagrozić wszelkim planom rozwojowym Powiatu Grudziądzkiego i znacząco obciążyć lokalny system ratowniczy, ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Realizacja wszystkich obszarów priorytetowych uzależniona jest więc od zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.

CELE OPERACYJNE:

- 2.1. Zarządzanie i koordynacja działań w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych;
- 2.2. Wsparcie powiatowych służb, inspekcji i straży;
- 2.3. Wzmocnienie infrastruktury drogowej, technicznej i przeciwpowodziowej;
- 2.4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, integracja mieszkańców, organizowanie spotkań, debat o bezpieczeństwie;
- 2.5. Promocja oraz edukacja w zakresie bezpieczeństwa, w tym cyberbezpieczeństwa, ochrony ludności i obrony cywilnej;
- 2.6. Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego;
- 2.7. Aktywny udział w budowaniu systemu ochrony ludności i systemu obrony cywilnej;
- 2.8. Rozwój bazy sprzętowej zarządzania kryzysowego i obrony przed cyberzagrożeniem.

CEL STRATEGICZNY: Czyste środowisko naturalne i zapewnienie rozwoju przyszłych pokoleń bez umniejszania szans.

Działania w tym obszarze będą koncentrować się na zabezpieczeniu potencjału przyrodniczego powiatu poprzez ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko (wymiana źródeł ciepła, termomodernizacja budynków, rozwój odnawialnych źródeł energii i gospodarki obiegu zamkniętego, ograniczenie zużycia energii i surowców nieodnawialnych w działalności powiatowych instytucji) oraz działania na rzecz edukacji ekologicznej mieszkańców. Istniejące obszary chronione wymagają lepszego oznakowania i poprawy dostępności dla mieszkańców i turystów (szlaki, miejsca odpoczynku, infrastruktura rowerowa i kajakarska). Szczególnym wyzwaniem będzie zielona, inteligentna mobilność, która obliuguje do szerszego wykorzystania pojazdów z napędem niskoemisyjnym i zeroemisyjnym.

Odrębnym obszarem jest także racjonalna gospodarka wodna, niezbędna w działaniu m.in. wysokowydajnego rolnictwa. Zmiany klimatyczne w kolejnych latach mogą wymagać inwestowania w naturalną retencję, tworzenie systemów gromadzenia i wykorzystania deszczówki oraz nowe tereny zielone, będące ostoją bioróżnorodności. Ze względu na rolniczy charakter, istotne jest także dbanie o przestrzeganie zasad stosowania nawozów i środków ochrony roślin w taki sposób, żeby nie wyrządzały szkód w środowisku. Uwagi wymaga również promowanie zdrowej żywności i prawidłowego stylu życia.

Działania te pozwolą na zabezpieczenie potencjału przyrodniczego powiatu, ograniczenie presji człowieka na liczne obszary chronione i ułatwią wykorzystanie walorów środowiskowych do rozwoju lokalnej turystyki. Dobry stan środowiska naturalnego to także ważny element, który może decydować o zamieszkaniu nowych osób na obszarze powiatu grudziądzkiego.

CELE OPERACYJNE:

- 3.1 Chronienie wartościowych obszarów przyrodniczych;
- 3.2 Promowanie zdrowej żywności, zdrowego stylu życia i relacji;
- 3.3 Poprawa efektywności energetycznej obiektów powiatowych;
- 3.4 Spełnienie standardów niskoemisyjności i zeroemisyjności w transporcie publicznym i w innych obszarach;
- 3.5 Edukacja ekologiczna;
- 3.6 Ochrona zasobów wodnych, powietrza i gleb.

CEL STRATEGICZNY: Wysokie kompetencje mieszkańców i dobra praca w regionie.

Obszar ten koncentruje się na poprawie jakości edukacji ponadpodstawowej realizowanej w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie oraz lepszym powiązaniu kierunków kształcenia i umiejętności uczniów z potrzebami lokalnego rynku pracy. Niezbędne jest stworzenie oferty, która będzie wyróżniała się w porównaniu do kierunków dostępnych w konkurencyjnych szkołach. Działania w tym zakresie obejmują plany podnoszenia kompetencji uczniów i nauczycieli (w szczególności w zakresie przedmiotów zawodowych), modernizację i doposażenie Zespołu Szkół oraz rozwój oferty zajęć dodatkowych.

Działania w obszarze rynku pracy prowadzone przez Powiatowy Urząd Pracy obejmują aktywizację zawodową mieszkańców, prowadzenie kursów i szkoleń oraz wsparcie dla osób podejmujących działalność gospodarczą. Zadaniem samorządu jest promocja rynku pracy, wsparcie firm poszukujących pracowników oraz osób poszukujących pracy. Istotna jest współpraca osób odpowiedzialnych za edukację z lokalnymi przedsiębiorcami.

Inicjatywy podejmowane w tym obszarze pozwolą mieszkańcom zdobyć przydatne na rynku pracy wykształcenie i kwalifikacje, ułatwić podejmowanie pracy zawodowej i zapewniać lokalnej gospodarce odpowiednią liczbę wykwalifikowanych pracowników. Jakość szkolnictwa i łatwość zdobycia dobrej pracy są kluczowym czynnikiem, który decyduje o zamieszkaniu na danym terenie.

CELE OPERACYJNE:

- 4.1 Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego w powiązaniu z potrzebami rynku pracy oraz promocja edukacji ponadpodstawowej;
- 4.2 Podnoszenie kompetencji kadry;
- 4.3 Unowocześnianie bazy dydaktycznej i infrastruktury edukacyjnej;
- 4.4 Kompetencje językowe i udział Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie w projektach międzynarodowych;
- 4.5 Promocja rynku pracy, organizacja targów pracy i wydarzeń gospodarczych;
- 4.6 Współpraca z gminami oraz gminą-miastem Grudziądz;
- 4.7 Aktywizacja zawodowa mieszkańców (w szczególności kobiet).

CEL STRATEGICZNY: Aktywni mieszkańcy i atrakcyjny turystycznie powiat.

Działania w tym zakresie stanowiąć będą bazę do aktywizacji społecznej mieszkańców oraz wykorzystania potencjału turystycznego powiatu (np. w formie wsparcia dla lokalnych przewodników turystycznych i animatorów kultury). Wydarzenia kulturalne i sportowe, organizowane przez poszczególne instytucje i organizacje pozarządowe, stanowią okazję do integracji mieszkańców i przyciągają turystów. Rolą powiatu jest koordynacja współpracy i wsparcie wydarzeń o charakterze ponadgminnym, tworzących atrakcyjny kalendarz wydarzeń lokalnych. Powiat będzie organizował i wspierał rozgrywki oraz zawody sportowe, łączące w zdrowej rywalizacji dzieci, młodzież i dorosłych mieszkańców powiatu. Poprawi to znacznie spójność obszaru, poziom zaufania i zdolność do współpracy między różnymi podmiotami.

Potencjał integracyjny i aktywizacyjny mają także wydarzenia kulturalne – wspólne przedsięwzięcia, łączące zasoby poszczególnych gmin, są bardziej atrakcyjne zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Znaczna poprawa oferty kulturalnej i sportowej mogłaby też wynikać z lepszej współpracy i koordynacji działań pomiędzy różnymi podmiotami i organizacjami (w formie rocznego planu wydarzeń, powiatowej gali sportu, czy szkoleń dla całej kadry instytucji kultury z terenu powiatu).

Niezbędne jest także specjalne wsparcie sektora obywatelskiego (szkolenia, współpraca merytoryczna, wsparcie organizacyjne i finansowe), kierowane szczególnie do młodych i niedoświadczonych organizacji. Podmioty z większymi kompetencjami mogą również potrzebować wsparcia merytorycznego w procesie aplikowania o środki zewnętrzne.

Większa aktywność kulturalna i sportowa może wesprzeć rozwój turystyczny – atrakcyjne koncerty, rekonstrukcje historyczne i rozgrywki sportowe przyciągają tysiące odwiedzających i budują rozpoznawalność turystyczną obszaru. Sam sektor turystyczny na terenie powiatu także wymaga szczególnego wsparcia. Brakuje atrakcji, obiektów noclegowych, gastronomii i spójnej promocji.

Jednym z priorytetów powinno być pełniejsze wykorzystanie potencjału turystycznego powiatu przez rozbudowę i modernizację infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (wzdłuż szlaków, rzek i jezior oraz w pobliżu istniejących atrakcji turystycznych), rozbudowę sieci tras rowerowych, rozwój rekreacji i turystyki wodnej (np. wędkowanie, kajakarstwo), wsparcie przedsiębiorców z branży turystycznej (szkolenia, informacje o dostępnych dofinansowaniach, spójna promocja oferty turystycznej), działania na rzecz rozwoju oferty noclegowej na obszarach wiejskich (w tym agroturystyki), a także sieciowanie podmiotów z branży turystycznej oraz udział w wydarzeniach i kampaniach promujących walory turystyczne powiatu grudziądzkiego.

Bogata oferta z zakresu kultury, sportu i turystyki znacznie poprawi atrakcyjność powiatu w oczach mieszkańców i turystów. Dodatkowo, stworzy nowe miejsca pracy i przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego. Jest to także jeden z obszarów, w którym współpraca

i koordynacja działań na szczeblu powiatowym może przynieść największe korzyści. Planowane działania wzmocnią też lokalny sektor pozarządowy, który jest kluczowym zasobem także w sferze włączenia społecznego i bazą mobilizacji społecznej w sytuacjach nadzwyczajnych.

CELE OPERACYJNE:

- 5.1 Promocja aktywnego stylu życia;
- 5.2 Popularyzowanie rekreacji i turystyki;
- 5.3 Upowszechnianie aktywności fizycznej mieszkańców;
- 5.4 Integracja i współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami związanymi z kulturą, sportem i turystyką;
- 5.5 Organizacja i wsparcie wydarzeń promujących kulturę lokalną;
- 5.6 Digitalizacja wydawnictw powiatowych;
- 5.7 Promocja walorów historycznych, kulturowych i turystycznych regionu;
- 5.8 Rozwój dróg i ścieżek pieszo-rowerowych.

PRIORYTET NR 6: WSPARCIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO.

CEL STRATEGICZNY: Wzrost gospodarczy powiatu.

Rozwój gospodarczy jest kluczowy dla przyszłości powiatu. Działania w tym obszarze będą miały przede wszystkim formę wspierającą - współpraca i koordynacja działań pomiędzy instytucjami i JST, spotkania, szkolenia, promocja obszaru, jako przyjaznego biznesowi. Możliwe jest wsparcie polegające na tworzeniu warunków wymiany informacji i współpracy między różnymi podmiotami, które mają wpływ na przebieg procesu inwestycyjnego firm.

Przydatny będzie także rozwój e-usług, które znacznie ograniczają czas, jaki przedsiębiorcy muszą przeznaczyć na formalności urzędowe. Powiat będzie też tworzył warunki do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej obszaru m.in. dzięki nakładom na infrastrukturę drogową czy lepsze szkolnictwo. Priorytetowo traktowane będzie rolnictwo – jako sektor kluczowy w gospodarce powiatu.

Poprawa wskaźników gospodarczych powiatu grudziądzkiego znacznie zmniejszy ryzyko migracji dotychczasowych mieszkańców za pracę, a nawet mogłaby zachęcić do osiedlenia się nowe osoby. Idące w ślad za tym większe przychody podatkowe znacznie ułatwiłyby interwencje we wszystkich obszarach priorytetowych.

CELE OPERACYJNE:

- 6.1 Modernizacja dróg powiatowych i rozwój transportu publicznego;
- 6.2 Wsparcie procesów tworzenia terenów inwestycyjnych i stref aktywności gospodarczej;
- 6.3 Rozwój cyfryzacji usług publicznych;
- 6.4 Wspieranie inicjatyw związanych z agroturystyką;
- 6.5 Wspieranie inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych, działających na rzecz rozwoju przedsiębiorczości;
- 6.6 Wspieranie rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu;
- 6.7 Wsparcie lokalnego rolnictwa, sadownictwa, ogrodnictwa i pszczelnictwa;
- 6.8 Promowanie lokalnych wyrobów i produktów.

CEL STRATEGICZNY: Włączenie społeczne i rozwój systemu opieki.

W obszarze włączenia społecznego Powiat Grudziądzki dysponuje dostatecznym zapleczem organizacyjnym i specjalistyczną kadrami. W zakresie ochrony zdrowia Powiat nie prowadzi placówki medycznej. W najbliższych latach konieczne będzie jednak uruchomienie dodatkowych form wsparcia (np. dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami, czy wychowanków pieczy zastępczej) i zwiększenie liczby miejsc w placówkach świadczących opiekę zarówno nad najmłodszymi, jak i najstarszymi mieszkańcami.

Potrzebne są także działania z zakresu rozwoju środowiskowych form wsparcia (opieka wytchnieniowa, mieszkania treningowe i/lub wspomagane). Konieczne są także działania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców, w szczególności tych zagrożonych samotnością, wykluczeniem społecznym i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu, jak aktywizacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Ogromnym wyzwaniem pozostaje też dostosowanie wszystkich budynków, przestrzeni i usług publicznych do wymogów i możliwości osób ze szczególnymi potrzebami. W przypadku ochrony zdrowia niezbędne jest zwiększenie skali działań z zakresu edukacji i profilaktyki zdrowotnej (szkolenia, kampanie, programy profilaktyczne).

Aktywna społeczność lokalna powinna troszczyć się o swoich członków, którzy muszą mierzyć się ze szczególnymi trudnościami (rodzinnymi, zawodowymi, zdrowotnymi itp.). Sprawnie działający system pomocy społecznej i opieki zdrowotnej poprawi jakość życia mieszkańców, ułatwi ich aktywizację społeczno-zawodową i ograniczy koszty przedsiębiorców, wywołane nieobecnościami z powodu choroby, czy koniecznością sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, rodzicem czy innym członkiem rodziny.

CELE OPERACYJNE:

- 7.1. Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- 7.2. Poprawa dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- 7.3. Intensyfikacja wsparcia rodziny we właściwym pełnieniu jej funkcji;
- 7.4. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz seniorów;
- 7.5. Promocja i profilaktyka zdrowotna;
- 7.6. Rozwój infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami i ich aktywizacja;
- 7.7. Wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie opieki senioralnej i osób niepełnosprawnych;
- 7.8. Świadczenie specjalistycznego wsparcia dla rodzin;
- 7.9. Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze.

PRIORYTET NR 8: ADMINISTRACJA I WSPÓŁPRACA MIĘDZY SAMORZĄDAMI.

CEL STRATEGICZNY: Przyjazna, otwarta administracja, efektywna współpraca samorządowa.

W ramach tego obszaru tematycznego planowane są zadania z zakresu poprawy jakości usług świadczonych przez Starostwo i jednostki podległe, w tym rozwój usług cyfrowych. Obejmuje to zarówno podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników, jak i modernizację istniejącego zaplecza lokalowego oraz dostosowanie go do współczesnych wymogów.

Jednym z najpilniejszych wyzwań jest poprawa szeroko rozumianej dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (architektonicznej, informacyjnej, komunikacyjnej). Wymaga to dodatkowych działań w zakresie ułatwień dla takich osób (zmiany w technologiach, narzędziach, sposobach komunikacji).

Kluczowa jest także kontynuacja dobrej współpracy na szczeblu powiatowym, pomiędzy różnymi JST, instytucjami i organizacjami. Pozwoli ona na osiągnięcie dużo lepszych efektów przy ograniczonych zasobach lokalowych, kadrowych, organizacyjnych i finansowych. Powiat może też pełnić rolę inicjatora dyskusji w przypadku wszelkich zadań ponadgminnych (np. opracowania spójnej sieci tras turystycznych i rowerowych, systemu opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami, stworzenia kalendarza wydarzeń lokalnych).

Ważnym zadaniem jest również szukanie możliwie wielu płaszczyzn współpracy lokalnej (np. w formie Lokalnej Grupy Działania, Lokalnej Organizacji Turystycznej, Związku Powiatowo-Gminnego, czy zespołów zadaniowych, pracujących nad rozwiązaniem konkretnego problemu). Organizacja wydarzeń na szczeblu powiatowym (szkoleń, spotkań, wydarzeń kulturalnych) to także okazja do lepszej wymiany informacji i transferu dobrych praktyk między lokalnymi podmiotami.

Sprawne wykonywanie zadań administracyjnych, dobra, partnerska współpraca pomiędzy samorządem powiatowym i gminami oraz Miastem Grudziądz są podstawą dla skutecznej realizacji zadań we wszystkich obszarach. Dzięki odpowiednim kompetencjom, zapleczu lokalowemu i wypracowanym schematom współpracy zyskają wszyscy mieszkańcy, przedsiębiorcy i przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego.

CELE OPERACYJNE:

- 8.1 Doskonalenie jakości administracyjnej obsługi mieszkańca;
- 8.2 Zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- 8.3 Wdrażanie nowoczesnych technologii i e-administracji;
- 8.4 Promocja Powiatu;
- 8.5 Rozwój partnerstwa między samorządami i mieszkańcami;
- 8.6 Zwiększenie zaangażowania społecznego.

Ostatnie lata pokazują także, że w otaczającej rzeczywistości mogą wystąpić zupełnie nowe zjawiska, których nie da się przewidzieć. Dlatego ważne jest, aby okresowo dokonywać przeglądu aktualności celów strategicznych i operacyjnych oraz (w razie takiej konieczności) dostosowywać treść Strategii do nowych wyzwań.

Tabela 13. Cele strategiczne i operacyjne do 2035 r.

Cel strategiczny:	Cele operacyjne:
1. Wysoka dostępność komunikacyjna i mobilność mieszkańców.	1.1 Modernizacja i rozwój dróg powiatowych oraz obiektów inżynierskich; 1.2 Budowa dróg dla pieszych i rowerów; 1.3 Utrzymanie i rozwój publicznego transportu zbiorowego; 1.4 Współpraca z gminami w zakresie realizacji wspólnych projektów infrastrukturalnych oraz w zakresie komunikacji; 1.5 Poprawa jakości infrastruktury około drogowej, w tym przejścia dla pieszych, chodniki, zatoki autobusowe.
2. Bezpieczni mieszkańcy powiatu.	2.1. Zarządzanie i koordynacja działań w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych; 2.2. Wsparcie powiatowych służb, inspekcji i straży; 2.3. Wzmocnienie infrastruktury drogowej, technicznej i przeciwpowodziowej; 2.4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, integracja mieszkańców, organizowanie spotkań, debat o bezpieczeństwie; 2.5. Promocja oraz edukacja w zakresie bezpieczeństwa, w tym cyberbezpieczeństwa, ochrony ludności i obrony cywilnej; 2.6. Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego; 2.7. Aktywny udział w budowaniu systemu ochrony ludności i systemu obrony cywilnej; 2.8. Rozwój bazy sprzętowej zarządzania kryzysowego i obrony przed cyberzagrożeniem.
3. Czyste środowisko naturalne i zapewnienie rozwoju przyszłych pokoleń bez umniejszania szans.	3.1 Chronienie wartościowych obszarów przyrodniczych; 3.2 Promowanie zdrowej żywności, zdrowego stylu życia i relacji; 3.3 Poprawa efektywności energetycznej obiektów powiatowych; 3.4 Spełnienie standardów niskoemisyjności i zeroemisyjności w transporcie publicznym i w innych obszarach; 3.5 Edukacja ekologiczna; 3.6 Ochrona zasobów wodnych, powietrza i gleb.
4. Wysokie kompetencje mieszkańców i dobra praca w regionie.	4.1 Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego w powiązaniu z potrzebami rynku pracy oraz promocja edukacji ponadpodstawowej; 4.2 Podnoszenie kompetencji kadry; 4.3 Unowocześnianie bazy dydaktycznej i infrastruktury edukacyjnej;

	4.4 Kompetencje językowe i udział Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie w projektach międzynarodowych; 4.5 Promocja rynku pracy, organizacja targów pracy i wydarzeń gospodarczych; 4.6 Współpraca z gminami oraz gminą-miastem Grudziądz; 4.7 Aktywizacja zawodowa mieszkańców (w szczególności kobiet).
5. Aktywni mieszkańcy i atrakcyjny turystycznie powiat.	5.1 Promocja aktywnego stylu życia; 5.2 Popularyzowanie rekreacji i turystyki; 5.3 Upowszechnianie aktywności fizycznej mieszkańców; 5.4 Integracja i współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami związanymi z kulturą, sportem i turystyką; 5.5 Organizacja i wsparcie wydarzeń promujących kulturę lokalną; 5.6 Digitalizacja wydawnictw powiatowych; 5.7 Promocja walorów historycznych, kulturowych i turystycznych regionu; 5.8 Rozwój dróg i ścieżek pieszo-rowerowych.
6. Wzrost gospodarczy powiatu.	6.1 Modernizacja dróg powiatowych i rozwój transportu publicznego; 6.2 Wsparcie procesów tworzenia terenów inwestycyjnych i stref aktywności gospodarczej; 6.3 Rozwój cyfryzacji usług publicznych; 6.4 Wspieranie inicjatyw związanych z agroturystyką; 6.5 Wspieranie inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych, działających na rzecz rozwoju przedsiębiorczości; 6.6 Wspieranie rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu; 6.7 Wsparcie lokalnego rolnictwa, sadownictwa, ogrodnictwa i pszczelarstwa; 6.8 Promowanie lokalnych wyrobów i produktów.
7. Włączenie społeczne i rozwój systemu opieki.	7.1. Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; 7.2. Poprawa dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; 7.3. Intensyfikacja wsparcia rodziny we właściwym pełnieniu jej funkcji; 7.4. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz seniorów; 7.5. Promocja i profilaktyka zdrowotna; 7.6 Rozwój infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami i ich aktywizacja; 7.7 Wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie opieki senioralnej i osób niepełnosprawnych;

	7.8 Świadczenie specjalistycznego wsparcia dla rodzin; 7.9 Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze.
8. Przyjazna, otwarta administracja, efektywna współpraca samorządowa.	8.1 Doskonalenie jakości administracyjnej obsługi mieszkańca; 8.2 Zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; 8.3 Wdrażanie nowoczesnych technologii i e-administracji; 8.4 Promocja Powiatu; 8.5 Rozwój partnerstwa między samorządami i mieszkańcami; 8.6 Zwiększenie zaangażowania społecznego.

7. Obszary działań wykraczających poza kompetencje powiatu, a ważne dla rozwoju

Poza obszarami kompetencji i zadaniami ustawowo przypisanymi powiatowi grudziądzkiemu, wpływ na rozwój naszego regionu i jakość życia jego mieszkańców wynika z wielu czynników będących w obszarach oddziaływań innych samorządów, organizacji i instytucji. Podstawowym założeniem naszego samorządu jest wzmocnienie i sprzyjanie wzrostowi w tych obszarach oraz szukanie pól do integracji i współpracy. Chcemy więc, aby nasi partnerzy byli coraz silniejsi. Chcemy także, by nasze działania kompetencyjne pozytywnie wpływały na rozwój partnerów. Oczekujemy również wsparcia naszych działań z ich strony.

Tego rodzaju podejście pozwala na koordynację działań i budowanie partnerstw, mimo że formalnie realizacja tych zadań leży w gestii innych jednostek samorządu lub instytucji państwowych. To założenie ma charakter fundamentalny i jest odpowiedzią na potrzebę zmiany paradygmatu funkcjonowania organizacji z modelu opartego na konkurencji i wyizolowaniu na model synergicznej współpracy. Efektem wspólnego namysłu powinna być mapa funkcjonalności regionu z określeniem funkcji danych miejsc i środowisk oraz utworzenie gremiów koordynujących i monitorujących potrzeby, działania oraz dynamikę zmian.

Niezmiennie istotne i trudne do przewidzenia będą dynamiczne zmiany w technologii. Musimy więc być przygotowani do implementacji nowych rozwiązań wynikających z rozwoju SI, technologii komunikacyjnych metod monitorowania środowiska za pomocą zdalnie sterowanych i autonomicznych dronów oraz pojazdów. Można również przewidywać duże zmiany we wszystkich obszarach, w tym między innymi w transporcie indywidualnym i publicznym, wynikające z transformacji energetycznej.

W związku z powyższym przedstawiamy grupę obszarów, które są ważne dla rozwoju regionu.

Obszary:

1) Bezpieczeństwo

Obecna sytuacja rodzi obawy zagrożenia bezpieczeństwa. Dotyczy to wielu obszarów, m.in.: militarnego, klęsk żywiołowych, bezpieczeństwa żywnościowego, bezpieczeństwa publicznego i cyfrowego. W tych obszarach niezbędna jest pełna współpraca z instytucjami rządowymi, służbami mundurowymi, inspekcjami oraz między wszystkimi typami samorządu terytorialnego. Ważne jest funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w szczególności jednostek ochotniczych straży pożarnych.

Na szczególną uwagę zasługuje zintegrowanie działań służb podległych Staroście Grudziądzkiemu i Prezydentowi Grudziądza z zakresu interwencji kryzysowej oraz ochrony ludności i obrony cywilnej.

2) Transformacja energetyczna, ochrona środowiska, gospodarka wodna, zrównoważony rozwój

Stoimy na początku globalnej rewolucji energetycznej. Rosnącemu zapotrzebowaniu na energię towarzyszy z jednej strony wzrost jakości życia, z drugiej zaś zagrożenie degradacji środowiska naturalnego. Dynamicznie rosnący udział OZE w pakiecie energetycznym pociąga zmianę funkcjonalności dużych obszarów rolnych. Wymaga stosowania nowych technologii nie tylko w skali przemysłowej, ale także lokalnej i indywidualnej. To zaś wymaga dostosowania regulacji na każdym poziomie.

Wszyscy oddychamy wspólnym powietrzem i korzystamy z zasobów środowiska, które nie uwzględniają granic administracyjnych. Dostępność wody będzie kluczowym wymogiem nie tylko dla odbiorców indywidualnych ale także dla dominującego w regionie sektora gospodarczego: rolnictwa. To zaś wymaga prowadzenia gospodarki wodnej na każdym poziomie i najlepiej we ścisłej kooperacji. Realizacja retencji dla celów rolniczych jest warunkiem koniecznym bezpieczeństwa gospodarki wodnej. Zmiany klimatu są już od pewnego czasu widoczne. Należy się spodziewać dalszych zmian w klimacie. Anomalie pogodowe, susze i kataklizmy mogą się zdarzać coraz częściej i niezbędne jest adekwatne reagowanie.

Trzeba również zwrócić uwagę na udrażnianie przepływu informacji zwrotnych ze strony samorządów przekazywanych do instytucji państwowych i reagowanie na zauważane nieprawidłowości. Rozległość oddziaływań i złożoność zagadnienia wymaga od samorządów integracji działań.

3) Zdrowie

Powiat Grudziądzki nie jest organem założycielskim placówki opieki zdrowotnej. Jednak zdrowie mieszkańców jest wartością nadrzędną i powinno być wspierane w każdych możliwych formach. Zależy nam na rozwoju placówek leczniczych szczebla podstawowego i zakładów rehabilitacji w Grudziądzu i gminach na terenie powiatu oraz obu najbliższych szpitali: Regionalnego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Władysława Biegańskiego w Grudziądzu oraz Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie. Doprowadzenie do uregulowania sytuacji problemowej szpitala w Grudziądzu, jako głównego elementu infrastruktury zdrowotnej obsługującego obszar powiatu, będzie w centrum zainteresowania mieszkańców i władz powiatu.

Kontynuowane będą i rozwijane programy profilaktyczne ze środków budżetowych i poza nimi. Wyzwaniami najbliższego czasu będą medyczna opieka geriatryczna, wymagająca stworzenia systemu wsparcia osób starszych (w tym zatrudnienia odpowiedniej liczby opiekunów, pielęgniarek itp.) oraz psychiatria dziecięca. Prowadzony będzie lobbing na rzecz uznania Maruszy za uzdrowisko na podstawie zidentyfikowanych naturalnych zasobów wodnych o potwierdzonych wartościach leczniczych.

4) Opieka społeczna, piecza zastępcza i polityka senioralna

Rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, w tym w obszarze pieczy zastępczej, wymaga podejmowania działań oraz współpracy pomiędzy podmiotami sektora publicznego, jednostkami samorządu terytorialnego różnego szczebla, trzeciego sektora, czy podmiotami prywatnymi.

Szereg kompetencji ustawowych w tych obszarach został podzielony pomiędzy różne szczeble samorządu terytorialnego.

Bardzo ważną rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych odgrywają organizacje pozarządowe, z którymi współpraca powinna następować na zasadzie pomocniczości.

W obszarze pomocy społecznej należy położyć większy nacisk na działania środowiskowe na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tworzenie i prowadzenie mieszkań treningowych i wspomaganych w ścisłej współpracy z samorządami gminnymi. Również tylko we współpracy z gminami możliwe jest skuteczne zapobieganie pogłębianiu się problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach i tym samym zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej. Rola gminy jest istotna m.in. w związku z organizowaniem przez nie asystentury rodzinnej. Przykładem współpracy powiatu z gminami w profilaktyce problemów opiekuńczo-wychowawczych rodzin może być także organizowanie przez powiat różnych form poradnictwa specjalistycznego, kierowanych do osób i rodzin wymagających wsparcia w pełnieniu swoich ról społecznych rodzica, opiekuna.

Sprawne funkcjonowanie pieczy zastępczej w powiecie zależne jest nie tylko od działań własnych, ale również od wydolności systemu pieczy zastępczej na terenie województwa, czy kraju. Instytucjonalna piecza zastępcza organizowana jest nie tylko przez powiaty ale także przez samorząd województwa (w formie regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego). Prowadzenie placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej może być również zlecane innym podmiotom, w tym organizacjom pozarządowym. Ważną rolę odgrywa potencjał organizacyjny i finansowy organizacji pozarządowych, działających na danym terenie.

Powiat będzie wspierał gminy i organizacje w działaniach na rzecz seniorów, m.in. poprzez inicjowanie programów aktywizacyjnych oraz współpracę przy tworzeniu nowych placówek opiekuńczych. Zapleczem do działań aktywizacyjnych i integracyjnych może być gęsta sieć świetlic wiejskich, których potencjał nie jest w tej chwili w pełni wykorzystany.

Podobnym obszarem jest terapia i aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami. Działaniem wspólnym Miasta Grudziądz i Powiatu może być stworzenie ośrodka wsparcia oraz zakładu aktywności zawodowej.

5) Edukacja ponadpodstawowa i szkolnictwo wyższe, rynek pracy

Kompetencje naszych mieszkańców i oczekiwania rynku pracy wymagają uważności, wrażliwości i współdziałania. Edukacja to podstawa dobrej przyszłości dzieci oraz rozwoju przedsiębiorczości w całym regionie. Diagnoza wyników edukacyjnych po szkołach podstawowych i ponadpodstawowych wskazuje na duży deficyt. Pomimo podejmowanych lokalnie starań i występowania pojedynczych dobrych efektów w całości Grudziądz i powiat odstaje od innych regionów.

To oznacza konieczność wzmożenia programów wyrównywania szans edukacyjnych i spojrzenie na kwestię edukacji szerzej niż tylko w perspektywie szkolnej. Szansą może być rosnące

zapotrzebowanie pracodawców na dobrze przygotowanych pracowników. Oczekiwania rynku pracy powinny być drogowskazem przy tworzeniu ofert edukacyjnych szkół ponadpodstawowych. To już się dzieje, a zjawisko ma trend wzrostowy.

Zależy nam na współpracy z Grudziądzem i pracodawcami w mieście i w powiecie. Dostrzegamy potencjał współistnienia i komplementarności działań szkół ponadpodstawowych w Grudziądzu i prowadzonego przez Powiat Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie.

Wybudowanie trasy S5 mocno zmieni funkcjonalność wielu obszarów powiatu, które dotąd są użytkowane rolniczo. Przyspieszy proces lokowania inwestycji firm i osób prywatnych na terenie powiatu, szczególnie w gminach Grudziądz, Radzyń Chełmiński, Gruta i Świecie nad Osą. To wielka szansa rozwoju wymagająca przygotowania i współdziałania. Poprawa dostępności komunikacyjnej umożliwi lepsze wykorzystanie turystyczne atrakcyjnych miejsc regionu. Mieszkańcom powiatu pozwoli na szybsze przemieszczanie się do odleglejszych miejsc pracy i nauki.

Będziemy lobbować o wsparcie Województwa w zakresie przedsiębiorczości, dotyczącym przetwórstwa rolno-spożywczego.

6) Mobilność mieszkańców. Transport publiczny i infrastruktura komunikacyjna

Sieć dróg dla pieszych i rowerów, ciągłość dróg lokalnych o dobrej jakości, połączenia z drogami wojewódzkimi i krajowymi to „krwioobieg” regionu. Przyświeca nam idea mobilnego powiatu – ścieżki, chodniki, drogi, możliwość przemieszczania się wodą, kolej. Koordynacja działań między powiatem a samorządami partnerskimi, partycypacja i zmienność ról lidera i partnera, zwiększą skuteczność i tempo działań. Tak jak i w poprzednim punkcie trasa S5 zmieni sieć drogową regionu i będzie katalizatorem modernizacji układu drogowego. Należy kontynuować wpływ w zakresie satysfakcjonującego przebiegu S5 na terenie powiatu oraz tworzenia stref gospodarczych w pobliżu węzłów w kontekście poprawy sytuacji gmin postrzeganych z poziomu rządowego, jako trwale zmarginalizowane. Wymagany jest ciągły lobbying w zakresie poprawy stanu technicznego drogi krajowej nr 16 oraz w zakresie satysfakcjonującego przebiegu KDP w ramach inwestycji CPK. Kolejnym ważnym elementem systemu mobilności jest budowa obwodnicy Radzyna Chełmińskiego w sieci dróg wojewódzkich. Powiat partycypował w kosztach dokumentacji tej inwestycji. Wymagane jest również podjęcie inwestycji zależnych od polityki rozwoju Województwa: na drogach wojewódzkich DW 533 (całość do odnowy), DW 534 (w całym przebiegu przez powiat wymiana warstwy ścieralnej), DW 535 (całość do odnowy), DW 538 (odcinek Gruta – Łasin do odnowy), DW 543 (Radzyń Chełmiński – DK55 do odnowy oraz odcinek Radzyń Chełmiński – granica powiatu wymiana warstwy ścieralnej), likwidacja zidentyfikowanych miejsc niebezpiecznych na skrzyżowaniu dróg 533 i 538 oraz zwiększenie liczby połączeń kolejowych na liniach kolejowych nr 207 i 208.

Powiatowy transport publiczny to zadanie, na które będzie rosło zapotrzebowanie społeczne. Oceniamy, że mocny trend osiedlania się poza miastem zwiększy się jeszcze w następnych latach. Ponadto, postępuje starzenie się społeczeństwa, a z nim mniejsze predyspozycje do kierowania pojazdami osób starszych. Oba te czynniki spowodują rozwój sieci komunikacyjnej. W tej sytuacji nastąpi konieczność koordynacji działań poszczególnych organizatorów na terenie

powiatu, miasta i poza powiatem. Powiat będzie wpływał na poprawę komfortu pasażerów: modernizacja przystanków, smart komunikacja, multimobilność (chodnik, ścieżka rowerowa, droga, autostrada, lotnisko, port).

Ważną kwestią jest dostosowywanie rozwiązań organizacyjnych, zapewniających jak najlepsze funkcjonowanie przy optymalizacji kosztów, wykorzystaniu zasobów i maksymalizacji pozyskanych środków zewnętrznych.

7) Turystyka, dziedzictwo kulturowe, sport i rekreacja

W powszechnej opinii wykorzystanie atrakcyjności turystycznej naszego regionu jest wielce niewystarczające. To szansa na rozwój branży turystycznej i alternatywne źródła dochodów dla mieszkańców wsi. Agroturystyka i małe ośrodki wypoczynkowe przy jeziorach, w połączeniu z ciekawymi miejscami i zdrową żywnością, przy dobrej dostępności będą się dynamicznie rozwijały. Wymaga to jednak działań reklamowych, promocyjnych i koordynujących. Wskazane jest tworzenie nowych tras turystycznych, baz noclegowych, uzgadnianie kalendarzy imprez.

Tworzenie tras pieszo-rowerowych i modernizacja dróg lokalnych umożliwi turystykę „jednego dnia” i mobilność rowerową oraz motocyklową. Ważne jest także współuczestnictwo zainteresowanych podmiotów w tworzeniu nowoczesnych narzędzi dla turystów.

O tożsamości i mocy kreatywności „małej ojczyzny” świadczy szacunek dla historii i tradycji regionu. To czynnik szczególnie silnie łączący i pozwalający budować nową jakość. Dużo się w tym obszarze działo dotąd i należy to kontynuować i rozwijać. Powiat będzie wspierał dalsze działania Województwa na rzecz utworzenia ośrodka edukacji i izby pamięci Ludwika Rydygiera w Dusocinie (w ramach działań Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe).

Sport i rekreacja to szansa rozwoju młodych ludzi i warunek zdrowia mieszkańców. To także dobra alternatywa dla zagrożeń cywilizacyjnych. Powiat jest żywo zainteresowany wszelkimi formami skierowanymi do mieszkańców. Jednocześnie gminne kluby sportowe czerpią z talentów dzieci i młodzieży mieszkającej w gminach na terenie powiatu, czego przykładem może być kolarstwo, bazujące na sieci klubów w gminach. Rekreacja to możliwość wykorzystania atutów całego regionu dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od zamieszkania.

8. Komplementarność celów Strategii z innymi dokumentami planistycznymi

Przyjęte do realizacji w Strategii cele są zgodne z ustaleniami innych dokumentów planistycznych. W toku prac przeanalizowano zapisy:

- Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Grudziądza,
- Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Grudziądza,
- Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”,
- Obowiązujących strategii rozwoju poszczególnych gmin,
- Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku - Strategia Przyspieszenia 2030+,
- Obowiązujących programów, planów i polityk opracowanych przez Powiat Grudziądzki lub podległe instytucje (jak: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Ochrony Środowiska itp.).

Zapisy niniejszej Strategii są spójne z kluczowymi dokumentami dla obszaru powiatu grudziądzkiego – w podobny sposób definiowane są problemy i potencjały obszaru, a zadania planowane do wykonania są wobec siebie komplementarne. Najważniejszym spośród dokumentów powyżej jest Strategia Przyspieszenia 2030+, z którą musiały być zgodne Strategie MOF i OPPT, a strategie rozwoju gmin zawierają do niej bezpośrednie odniesienia. Poniżej pokazano, w jaki sposób Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego wpisuje się w cele rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

Cele główne Strategii Przyspieszenia 2030+	Cele strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035
1. Skuteczna edukacja	4. Wysokie kompetencje mieszkańców i dobra praca w regionie.
2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo	5. Aktywni mieszkańcy i atrakcyjny turystycznie powiat. 7. Włączenie społeczne i rozwój systemu opieki.
3. Konkurencyjna gospodarka	6. Wzrost gospodarczy powiatu.
4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko	1. Wysoka dostępność komunikacyjna i mobilność mieszkańców. 3. Czyste środowisko naturalne i zapewnienie rozwoju przyszłych pokoleń bez umniejszania szans.
5. Spójne i bezpieczne województwo	1. Wysoka dostępność komunikacyjna i mobilność mieszkańców. 2. Bezpieczni mieszkańcy powiatu. 8. Przyjazna, otwarta administracja, efektywna współpraca samorządowa.

Niniejsza Strategia jest także komplementarna wobec pozostałych Strategii rozwoju ponadlokalnego (MOF, OPPT, LSR).

Cele szczegółowe Strategii MOF Grudziądz oraz Strategii OPPT Grudziądz	Cele strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035
1. Gospodarka i wykształcone kadry	4. Wysokie kompetencje mieszkańców i dobra praca w regionie. 6. Wzrost gospodarczy powiatu.
2. Zielona transformacja i gospodarka niskoemisyjna	3. Czyste środowisko naturalne i zapewnienie rozwoju przyszłych pokoleń bez umniejszania szans.
3. Wysoka jakość życia społeczeństwa	2. Bezpieczni mieszkańcy powiatu. 5. Aktywni mieszkańcy i atrakcyjny turystycznie powiat. 7. Włączenie społeczne i rozwój systemu opieki.
4. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń	1. Wysoka dostępność komunikacyjna i mobilność mieszkańców. 5. Aktywni mieszkańcy i atrakcyjny turystycznie powiat.
5. Wsparcie administracyjne	8. Przyjazna, otwarta administracja, efektywna współpraca samorządowa.

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Vistula – Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”	Cele strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035
1. Aktywizacja i integracja lokalnej społeczności	5. Aktywni mieszkańcy i atrakcyjny turystycznie powiat. 7. Włączenie społeczne i rozwój systemu opieki.
2. Przedsiębiorcza lokalna społeczność	6. Wzrost gospodarczy powiatu.

9. Źródła finansowania

Możliwości finansowe Powiatu Grudziądzkiego wynikają ze sporządzanego co roku budżetu. Zadania o dłuższym horyzoncie czasowym wskazane są w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Zakres zadań realizowanych w danym okresie jest pochodną dostępnych środków budżetowych (w tym tych, które udało się pozyskać dzięki zewnętrznym dofinansowaniom).

Budżet Powiatu Grudziądzkiego na 2025 rok stanowi fundament realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego. Kluczowe aspekty finansowe obejmują:

- silne wsparcie inwestycji infrastrukturalnych,
- kontynuację projektów unijnych,
- zachowanie stabilności budżetowej przy jednoczesnym finansowaniu deficytu,
- wsparcie dla sektora publicznego i ochrony środowiska.

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego uwzględnia te kluczowe obszary, zapewniając efektywne zarządzanie budżetem oraz zrównoważony rozwój regionu.

Wykaz Przedsięwzięć do Wieloletniej Prognozy Finansowej (WPF) wskazuje najważniejsze inwestycje i wydatki, które przyczynią się do rozwoju powiatu w obszarach:

- infrastruktury drogowej,
- transportu publicznego,
- cyberbezpieczeństwa,
- zdrowia,
- edukacja,
- opieki społecznej.

Powiat koncentruje się głównie na inwestycjach długoterminowych, co sprzyja stabilnemu rozwojowi infrastruktury oraz usług publicznych.

Planowane dochody i wydatki zostały zbilansowane w sposób zapewniający stabilność finansową powiatu. Deficyt w 2025 roku ma charakter przejściowy i wynika z potrzeby realizacji kluczowych inwestycji. Zastosowanie wytycznych makroekonomicznych Ministra Finansów umożliwia precyzyjne oszacowanie wzrostu dochodów i wydatków bieżących, co ogranicza ryzyko deficytu budżetowego w długim okresie.

Długoterminowe cele strategiczne znajdą odzwierciedlenie w Wieloletniej Prognozie Finansowej, uwzględniającej kluczowe czynniki makroekonomiczne, takie jak:

- wzrost PKB,
- inflacja,
- tempo wzrostu wynagrodzeń,
- zmiany systemowe w podatkach.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2041 (Uchwała Nr IX/55/2024 Rady Powiatu Grudziądzkiego z dnia 18 grudnia 2024 r.) zakłada łączny potencjał inwestycyjny na poziomie 112 mln zł, z czego prawie 14 mln zł zostanie wydatkowane w 2025 roku.

Kluczowe inwestycje obejmują:

- modernizację infrastruktury drogowej i poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- rozwój transportu publicznego, w tym zakup nisko- i zeroemisyjnych autobusów,
- poprawę cyberbezpieczeństwa i modernizację systemów IT w administracji powiatowej,
- inwestycje w zdrowie i politykę społeczną, m.in. programy wsparcia rodzin i pracowników sektora publicznego.

Realizacja tych inwestycji wymaga starannego monitorowania, aby zapewnić efektywność wydatkowania środków oraz terminową realizację projektów.

Powiat Grudziądzki i jego jednostki od lat skutecznie pozyskują środki zewnętrzne, pochodzące m.in. ze środków europejskich, budżetu państwa i środków samorządu województwa kujawsko-pomorskiego. Dzięki temu możliwa jest realizacja znacznie większej ilości zadań, niż ze środków własnych Powiatu. Pozyskiwanie dotacji wymaga jednak ciągłego dbania o posiadanie odpowiedniej i aktualnej dokumentacji technicznej i zezwoleń (w przypadku projektów inwestycyjnych często wymagana jest tzw. „gotowość techniczna do realizacji projektu”).

Powiat Grudziądzki nieustannie analizuje możliwości pozyskania dodatkowych środków na realizację Strategii Rozwoju. Dotyczy to zarówno wydatków bieżących, jak i majątkowych.

Planowane są wnioski o dofinansowanie z:

- funduszy unijnych, m.in.:
  - Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza (FEKP) 2021-2027,
  - Krajowy Plan Odbudowy (KPO),
  - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS),
  - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
  - środki w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Vistula - Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”,
- programów rządowych, takich jak:
  - Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,
  - Program Inwestycji Strategicznych,
  - Fundusz Inwestycji Lokalnych,
  - inne programy w zakresie ochrony środowiska, sportu, kultury i edukacji,
- programów samorządowych, finansowanych przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- innych źródeł finansowania, zarówno zwrotnych, jak i bezzwrotnych, dystrybuowanych przez instytucje publiczne i prywatne.

Dofinansowania te, w połączeniu ze środkami własnymi Powiatu, stanowią kluczowe źródło finansowania zadań określonych w Strategii, co pozwoli osiągnąć założone wskaźniki.

Główne źródła finansowania rozwoju Powiatu to:

- dochody własne, w tym udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych,
- inne środki publiczne.

Sporządzona symulacja finansowa umożliwi efektywne planowanie i alokację środków, co zapewni skuteczną realizację zaplanowanych zadań inwestycyjnych Powiatu.

10. System monitoringu i realizacji Strategii

Wdrażanie Strategii Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035 odbywać się będzie w ramach bieżącej działalności Starostwa Powiatowego w Grudziądzu oraz jednostek organizacyjnych powiatu. Wiele zadań będzie realizowanych we współpracy z gminami wchodzącymi w skład powiatu grudziądzkiego, co zwiększy efektywność działań i pozwoli na lepszą koordynację przedsięwzięć.

Postępy we wdrażaniu Strategii będą monitorowane i raportowane w corocznym „Raporcie o stanie Powiatu”, zgodnie z art. 30a ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym.

Raport ten będzie podsumowywał:

- działalność zarządu powiatu,
- realizację polityk, strategii, programów oraz uchwał rady powiatu.

Regularny monitoring umożliwi rzetelne informowanie mieszkańców oraz podmiotów zewnętrznych o osiągniętych celach, planowanych inwestycjach i dalszych kierunkach rozwoju. Informacje te będą podstawą do dyskusji w ramach właściwych Komisji Rady Powiatu oraz na Sesji Rady Powiatu. Możliwość zabrania głosu w tej sprawie mają także bezpośrednio mieszkańcy.

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego na lata 2025-2035 to ambitny dokument, który stanowi realną podstawę do długofalowego, zrównoważonego rozwoju regionu.

Poprzez konsekwentną realizację zaplanowanych działań, powiat dąży do:

- wzmocnienia swojej pozycji gospodarczej,
- poprawy jakości życia mieszkańców,
- efektywnego zarządzania finansami publicznymi.

Ze względu na długi horyzont czasowy dokumentu, warto przynajmniej raz w okresie jego realizacji dokonać pogłębionej analizy i ewentualnych zmian w zakresie obszarów priorytetowych i planowanych do realizacji zadań (korzystając np. z dostępnych danych statystycznych, czy wyników badań opinii mieszkańców). Zmienne otoczenie społeczno-gospodarcze i trudne do przewidzenia w tej chwili zjawiska kryzysowe mogą bowiem zdezaktualizować część zapisów. Inicjatorem przeglądu aktualizacyjnego Strategii będzie w razie potrzeby Zarząd Powiatu.

Aby ułatwić monitorowanie postępów wdrażania Strategii, określony został zestaw wskaźników, które pozwolą obiektywnie zmierzyć zachodzące zmiany. W tabeli podane zostały oczekiwane wartości docelowe poszczególnych wskaźników, których osiągnięcie jest planowane do 2035 r.

11. Wskaźniki realizacji Strategii

Tabela 14. Wskaźniki realizacji Strategii.

Obszar priorytetowy	Wskaźnik	Wartość docelowa do 2035 r.	Wartość szacunkowa wg cen na 2025 r. (w zł)	Źródła finansowania
PRIORYTET NR 1: INFRASTRUKTURA I TRANSPORT.				
Cel strategiczny: Wysoka dostępność komunikacyjna i mobilność mieszkańców				
Cel operacyjny 1.1. Modernizacja i rozwój dróg powiatowych oraz obiektów inżynierskich	Długość przebudowanych dróg powiatowych	30 km	90 000 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne, środki samorządowe.
	Długość wyremontowanych dróg powiatowych	90 km	135 000 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne, środki samorządowe.
	Liczba przebudowanych/zmodernizowanych obiektów inżynierskich	3 szt.	7 000 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne, środki samorządowe.
Cel operacyjny 1.2. Budowa dróg dla pieszych i rowerów	Długość wybudowanych dróg dla pieszych i rowerów	35 km	70 000 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne, środki samorządowe, pożyczka KPO.
Cel operacyjny 1.3. Utrzymanie i rozwój publicznego transportu zbiorowego	Liczba linii komunikacyjnych	25 szt.	3 000 000 (koszty administracyjne)	Środki własne.
	Liczba wozokilometrów	1 200 000/rok	110 000 000	Środki własne 800.000 zł, dopłata z FRPA, bilety, środki samorządowe.
	Zakup nowych autobusów nisko- i zeroemisyjnych	10 szt.	16 000 000	Fundusze unijne, środki własne, środki samorządowe.
	Liczba utworzonych peronów autobusowych przy istniejących przystankach	50 szt.	1 500 000	Środki samorządowe, środki własne.

Cel operacyjny 1.4. Współpraca z gminami w zakresie realizacji wspólnych projektów infrastrukturalnych oraz w zakresie komunikacji	Liczba wspólnie realizowanych projektów inwestycyjnych/remontowych	60 szt.	-	Środki własne, środki samorządowe.
	Liczba wspólnie realizowanych projektów w zakresie komunikacji	18 szt.	-	Środki własne, środki samorządowe.
	Ilość gmin uczestniczących w realizacji zadania powiatowego transportu zbiorowego	6 szt.	-	Zadanie do realizacji w ramach Strategii w przypadku obecnego stanu organizacyjnego. W sytuacji powołania Związku Powiatowo-Gminnego należy zmienić treść wskaźnika.
Cel operacyjny 1.5. Poprawa jakości infrastruktury około drogowej, w tym przejścia dla pieszych, chodniki, zatoki autobusowe	Długość wybudowanych lub zmodernizowanych chodników	10 km	7 000 000	Środki samorządowe, środki własne.
	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych przejść dla pieszych	10 szt.	1 000 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Ilość wybudowanych/zmodernizowanych zatok autobusowych	20 szt.	2 000 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne, środki samorządowe.
PRIORYTET NR 2: BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE. Cel strategiczny: Bezpieczni mieszkańcy powiatu				
Cel Operacyjny 2.1. Zarządzanie i koordynacja działań w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych	Liczba zorganizowanych spotkań dotyczących ochrony ludności i obrony cywilnej	20 szt.	-	Środki własne, środki krajowe.

Cel Operacyjny 2.2. Wsparcie powiatowych służb, inspekcji i straży	Liczba zawartych umów na dofinansowanie zakupu sprzętu i wypożyczenia	22 szt.	-	Środki własne, środki krajowe.
Cel Operacyjny 2.3. Wzmocnienie infrastruktury drogowej, technicznej i przeciwpowodziowej	Liczba dokonanych konserwacji przepustów	50 szt.	-	Środki własne.
	Procent wykonanych przeglądów stanu drzew na drogach powiatowych	100%	-	Środki własne.
	Wielkość nakładów finansowych na bieżące utrzymanie dróg powiatowych	-	15 000 000	Środki własne.
Cel Operacyjny 2.4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, integracja mieszkańców, organizowanie spotkań, debat o bezpieczeństwie	Liczba zorganizowanych debat i konferencji dotyczących bezpieczeństwa	10 szt.	-	Środki własne.
Cel Operacyjny 2.5. Promocja oraz edukacja w zakresie bezpieczeństwa, w tym cyberbezpieczeństwa, ochrony ludności i obrony cywilnej	Liczba przeprowadzonych kampanii dotyczących bezpieczeństwa	10 szt.	200 000	Środki własne, środki samorządowe.
	Liczba osób objętych kampanią	15 000 osób	-	Środki własne, środki samorządowe.

Cel Operacyjny 2.6. Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego	Wskaźnik określony w celu operacyjnym 1.2 i 1.5			
Cel operacyjny 2.7. Aktywny udział w budowaniu systemu ochrony ludności i systemu obrony cywilnej	Liczba przekazanych komunikatów dotyczących zagrożeń	1 000 szt.	-	-
	Budowa miejsc schronień, ukrycia	5 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe.
Cel operacyjny 2.8. Rozwój bazy sprzętowej zarządzania kryzysowego i obrony przed cyberzagrożeniem	Wartość zakupionego sprzętu na potrzeby zarządzania kryzysowego	-	500 000	Środki zewnętrzne, środki własne.
	Liczba projektów dotyczących cyberbezpieczeństwa	5 szt.	3 000 000	Fundusze UE, środki krajowe.
PRIORYTET NR 3: ŚRODOWISKO I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ. Cel strategiczny: Czyste środowisko naturalne i zapewnienie rozwoju przyszłych pokoleń bez umniejszania szans				
Cel operacyjny 3.1. Chronienie wartościowych obszarów przyrodniczych	Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych	10 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Uczestnictwo w wydarzeniach promujących ochronę środowiska	10 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 3.2. Promowanie zdrowej żywności, zdrowego stylu życia i relacji	Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, prelekcji, itp., mających na celu promowanie zdrowej żywności i zdrowego stylu życia	10 szt.	-	Środki własne.
Cel operacyjny 3.3.	Liczba powiatowych budynków/obiektów poddanych termomodernizacji	5 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne, środki samorządowe.

Poprawa efektywności energetycznej obiektów powiatowych				
Cel operacyjny 3.4. Spełnienie standardów niskoemisyjności i zeroemisyjności w transporcie publicznym i w innych obszarach	Liczba zakupionych pojazdów nisko i zeroemisyjnych	Autobusy /busy wskazane w celu operacyjnym 1.3. i inne pojazdy – 4 szt.	Inne pojazdy 700 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne, środki samorządowe.
Cel operacyjny 3.5. Edukacja ekologiczna	Ilość przeprowadzonych wydarzeń edukacyjnych	20 szt.	-	Środki własne gmin, powiatu, nadleśnictw.
	Działania edukacyjno-informacyjne w zakresie ochrony środowiska	15 szt.	-	Środki własne gmin, powiatu, nadleśnictw.
Cel operacyjny 3.6. Ochrona zasobów wodnych, powietrza i gleb	Ilość przeprowadzonych działań edukacyjno-informacyjnych	10 szt.	-	Środki własne gmin, powiatu, nadleśnictw.
	Liczba zrealizowanych projektów	2 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
PRIORYTET NR 4: EDUKACJA I RYNEK PRACY. Cel strategiczny: Wysokie kompetencje mieszkańców i dobra praca w regionie				
Cel operacyjny 4.1. Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego w powiązaniu z potrzebami rynku pracy oraz promocja edukacji ponadpodstawowej	Liczba nowych ofert edukacyjnych (innowacje kierunku kształcenia, projekty, programy)	18 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba zawartych porozumień z pracodawcami	7 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych	-	8 000 000	Fundusze UE, środki krajowe, dochody własne.
	Liczba kampanii promocyjnych	10 szt.	-	Środki własne.

	Liczba akcji promocyjnych	20 szt.	-	Środki własne.
Cel operacyjny 4.2. Podnoszenie kompetencji kadry	Liczba zrealizowanych projektów doskonalących kompetencje kadry	10 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba nauczycieli podnoszących kompetencje	43 osoby	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 4.3. Unowocześnianie bazy dydaktycznej i infrastruktury edukacyjnej	Liczba zmodernizowanych i wyremontowanych sal dydaktycznych	29 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych	2 obiekty	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Wartość zakupionych pomocy dydaktycznych, sprzętu i oprogramowania	-	990 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 4.4. Kompetencje językowe i udział Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie w projektach międzynarodowych	Liczba projektów partnerskich	2 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba uczniów uczestniczących w wymianie międzynarodowej	20 osób	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 4.5. Promocja rynku pracy, organizacja targów pracy i wydarzeń gospodarczych	Liczba zorganizowanych targów pracy i wydarzeń gospodarczych	10 szt.	-	Środki własne.
Cel operacyjny 4.6. Współpraca z gminami oraz gminą – miastem Grudziądz	Wartość współfinansowania Powiatowego Urzędu Pracy	-	22 000 000	Środki własne, środki samorządowe.
Cel operacyjny 4.7. Aktywizacja zawodowa mieszkańców (w szczególności kobiet)	Liczba zorganizowanych spotkań z zakresu doradztwa zawodowego oraz programów aktywizacji zawodowej	10 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.

PRIORYTET NR 5: KULTURA, SPORT I TURYSTYKA.

Cel strategiczny: Aktywni mieszkańcy i atrakcyjny turystycznie powiat

Cel operacyjny 5.1 Promocja aktywnego stylu życia	Liczba zorganizowanych otwartych imprez sportowo-turystycznych	15 szt.	45 000	Fundusze UE, środki własne.
Cel operacyjny 5.2. Popularyzowanie rekreacji i turystyki	Liczba aplikacji służących do popularyzacji rekreacji i turystyki	1 szt.	20 000	Fundusze UE, środki własne.
	Liczba wydanych przewodników i albumów	10 szt.	150 000	Fundusze UE, środki własne.
	Liczba wydanych filmów promujących powiat grudziądzki	15 szt.	50 000	Fundusze UE, środki własne.
Cel operacyjny 5.3. Upowszechnianie aktywności fizycznej mieszkańców	Liczba zorganizowanych rozgrywek sportowych w ramach międzygminnego współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży szkół z terenu powiatu grudziądzkiego	200 szt.	400 000	Środki własne.
Cel operacyjny 5.4. Integracja i współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami związanymi z kulturą, sportem i turystyką	Liczba przedsięwzięć i wysokość dofinansowania w ramach dotacji ze środków Powiatu dla inicjatyw organizacji pozarządowych w otwartych konkursach ofert	100 szt.	500 000	Środki własne.
	Liczba zorganizowanych konkursów ofert	30 szt.	-	Środki własne.
	Liczba wydanych publikacji	10 szt.	60 000	Fundusze UE, środki własne.
	Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących lokalne potrawy przygotowane w tradycyjny sposób przez koła gospodyń wiejskich	10 szt.	20 000	Środki własne.

Cel operacyjny 5.5. Organizacja i wsparcie wydarzeń promujących kulturę lokalną	Liczba wydarzeń objętych patronatem Starosty Grudziądzkiego	200 szt.	-	Środki własne.
	Liczba współorganizowanych wydarzeń promujących powiat	100 szt.	-	Środki własne.
Cel operacyjny 5.6. Digitalizacja wydawnictw powiatowych	Liczba zdigitalizowanych wydawnictw	5 szt.	-	Środki własne.
Cel operacyjny 5.7. Promocja walorów historycznych, kulturowych i turystycznych regionu	Wskaźnik określony w celu operacyjnym 8.4.			
Cel operacyjny 5.8. Rozwój dróg i ścieżek pieszo-rowerowych	Wskaźnik określony w celu operacyjnym 1.2.			
PRIORYTET NR 6: WSPARCIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO. Cel strategiczny: Wzrost gospodarczy powiatu				
Cel operacyjny 6.1. Modernizacja dróg powiatowych i rozwój transportu publicznego	Wskaźnik określony w celu operacyjnym 1.1.			
Cel operacyjny 6.2. Wsparcie procesów tworzenia terenów inwestycyjnych i stref aktywności gospodarczej	Liczba osób przeglądających i pobierających dane (WMS, WFS) z portalu powiatu grudziądzkiego	1 200 osób	-	Środki własne.
Cel operacyjny 6.3. Rozwój cyfryzacji usług publicznych	Liczba projektów z zakresu cyfryzacji	2 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba zdigitalizowanych dokumentów	100 metrów bieżących	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.

Cel operacyjny 6.4. Wspieranie inicjatyw związanych z agroturystyką	Liczba broszur, ulotek z zakresu agroturystyki	3 wydawnictwa	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 6.5. Wspieranie inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju przedsiębiorczości	Liczba szkoleń, konferencji, spotkań dotyczących wsparcia przedsiębiorczości	10 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 6.6. Wspieranie rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu	Liczba spotkań, konferencji dotyczących wsparcia rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu	2 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 6.7. Wsparcie lokalnego rolnictwa, sadownictwa, ogrodnictwa i pszczelarstwa	Liczba przedsięwzięć mających na celu wsparcie lokalnych produktów	10 szt.	-	Środki własne.
Cel operacyjny 6.8. Promowanie lokalnych wyrobów i produktów	Wskaźnik określony w celu operacyjnym 6.7.			
PRIORYTET NR 7: POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA. Cel strategiczny: Włączenie społeczne i rozwój systemu opieki				
Cel operacyjny 7.1. Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Liczba utworzonych i prowadzonych mieszkań treningowych	1 szt.	400 000	Fundusz Dopłat BGK, fundusze UE.
	Liczba nowo powstałych rodzin zastępczych zawodowych i/lub rodzinnych domów dziecka	3 rodziny i/lub RDD	-	Środki własne powiatu, dotacje z budżetu Wojewody.

Cel operacyjny 7.2. Poprawa dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami	Wskaźnik określony w celu operacyjnym 8.2			
Cel operacyjny 7.3. Intensyfikacja wsparcia rodziny we właściwym pełnieniu jej funkcji	Liczba zrealizowanych inicjatyw na rzecz rodzin we właściwym pełnieniu funkcji	3 szt.	4 000 000	Fundusze UE, środki własne.
Cel operacyjny 7.4. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz seniorów	Wzrost liczby miejsc dla uczestników w warsztatach terapii zajęciowej	10 nowych miejsc	4 000 000	Fundusze UE, PFRON, środki własne.
	Tworzenie miejsc reintegracji osób z niepełnosprawnościami	1 szt.	500 000	Fundusze UE, PFRON, środki własne.
Cel operacyjny 7.5. Promocja i profilaktyka zdrowotna	Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych	10 szt.	50 000	Środki własne.
Cel operacyjny 7.6. Rozwój infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami i ich aktywizacja	Liczba wybudowanych/adaptowanych obiektów prowadzenia ośrodków wsparcia/opieki wytchnieniowej /mieszkalnictwa wspomaganego	1 szt.	-	Fundusze UE, PFRON, środki własne.
Cel operacyjny 7.7. Wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie opieki senioralnej i osób niepełnosprawnych	Liczba zleconych zadań publicznych organizacjom pozarządowym	10 szt.	150 000	PFRON, środki własne.

Cel operacyjny 7.8. Świadczenie specjalistycznego wsparcia dla rodzin	Liczba osób korzystających ze wsparcia	500 osób	400 000	Fundusze UE, środki własne.
Cel operacyjny 7.9. Realizacja programów i projektów aktywizujących osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze	Liczba projektów/programów aktywizujących osoby z niepełnosprawnościami i/lub osoby starsze	3 szt.	1 800 000	Fundusze UE, PFRON, środki własne.
PRIORYTET NR 8: ADMINISTRACJA I WSPÓŁPRACA MIĘDZY SAMORZĄDAMI. Cel strategiczny: Przyjazna, otwarta administracja, efektywna współpraca samorządowa				
Cel operacyjny 8.1. Doskonalenie jakości administracyjnej obsługi mieszkańca	Liczba przeszkolonych pracowników	300 osób	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Wartość środków zewnętrznych na zwiększenie kompetencji	-	200 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 8.2. Zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba zrealizowanych projektów w zakresie zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami	6 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Wartość przedsięwzięć likwidujących bariery architektoniczne, komunikacyjne i informacyjne	-	500 000	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 8.3. Wdrażanie nowoczesnych technologii i e-administracji	Liczba projektów z zakresu cyfryzacji i e-administracji	8 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.

Cel operacyjny 8.4. Promocja powiatu	Liczba wydarzeń, w których uczestniczy powiat grudziądzki	20 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba wydanych publikacji i materiałów promocyjnych	100 000 szt. (łącznie nakład)	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba zorganizowanych promocji wydawnictw	5 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba nawiązanych współpracy międzynarodowych i ponadlokalnych	3 porozumienia	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
	Liczba zorganizowanych warsztatów, spotkań dla dzieci i młodzieży	25 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki własne.
Cel operacyjny 8.5 Rozwój partnerstwa między samorządami i mieszkańcami	Liczba zrealizowanych wspólnych inicjatyw, programów, projektów z partnerami zewnętrznymi	65 szt.	-	Fundusze UE, środki krajowe, środki samorządowe, środki własne.
Cel operacyjny 8.6. Zwiększenie zaangażowania społecznego	Liczba przeprowadzonych ankiet i konsultacji z mieszkańcami	5 szt.	-	Środki własne.